

звітному періоді, то він повинен бути відображений у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації.

108. Як декларувати транспортний засіб, яким особа користується на підставі довіреності?

Якщо суб'єкту декларування / члену його сім'ї не відома інформація про власника майна, що перебуває в користуванні суб'єкта декларування та/або члена його сім'ї, а із правовстановлюючих документів її встановити неможливо, то при заповненні відповідних полів декларації слід обрати позначку «Не відомо». Винятком є лише поля «Прізвище», «Ім'я» та «По батькові (за наявності)» власника такого майна, заповнення яких є обов'язковим.

Інформацію про власників транспортних засобів можна отримати у відкритому Єдиному державному реєстрі транспортних засобів, держателем якого є Міністерство внутрішніх справ України.

Загальні правила відображення відомостей про майно, яке перебуває у спільній власності, див. у відповіді на запитання 62 та 68 цих Роз'яснень.

109. Як декларувати транспортний засіб, що перебуває у власності суб'єкта декларування і на праві користування у члена його сім'ї (або навпаки)?

Як відображати інформацію щодо об'єктів, які перебувають у спільній власності або на різних типах права, див. у відповіді на запитання 68 цих Роз'яснень.

110. Що таке ідентифікаційний номер транспортного засобу?

У полі «Ідентифікаційний номер (за наявності)» блоку полів «Загальна інформація» розділу 6 «Цінне рухоме майно – транспортні засоби» декларації зазначається ідентифікаційний номер транспортного засобу, якщо він наявний.

Наприклад, для автомобіля вказується ідентифікаційний номер (VIN), тобто зазначений у технічному паспорті на транспортний засіб номер шасі (кузова, рами).

111. Чи слід декларувати транспортний засіб, який передано іншій особі на підставі довіреності з правом розпорядження?

Так, оскільки видання довіреності не припиняє права власності особи на майно.

Правове регулювання відносин, пов'язаних з купівлею-продажем транспортних засобів, здійснюється на підставі положень ЦК України з урахуванням загальних положень про договір та спеціальних правил, закріплених у відповідних положеннях Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.09.1998 № 1388, які визначають певні особливості укладення, виконання та правові наслідки невиконання відповідних договорів.

Продаж транспортного засобу, що має ідентифікаційний номер, передбачає відповідне оформлення договору купівлі-продажу цього транспортного засобу, зняття його з обліку, отримання свідоцтва про його реєстрацію.

Так, видача довіреності на володіння, користування та розпорядження транспортним засобом без належного укладення договору купівлі-продажу цього транспортного засобу не вважається укладеним відповідно до закону договором та не є підставою для набуття права власності на транспортний засіб особою, яка цю довіреність отримала.

112. Чи слід відображати у декларації інформацію про транспортний засіб, який було викрадено?

Так.

Зазначене твердження застосовується і у разі, якщо викрадений транспортний засіб було застраховано і страхова компанія здійснила страхову виплату, і при цьому, за умовами

страхового договору, транспортний засіб станом на кінець звітного періоду не перейшов у власність компанії.

Загальна інформація про те, чи слід відображати у декларації інформацію про майно, яке було викрадено, наведена у відповіді на *запитання 77 цих Роз'яснень*.

113. Яка дата є датою припинення права власності на транспортний засіб у результаті його знищення?

Дата зняття з реєстрації транспортного засобу у зв'язку з вибракуванням (знищенням).

Однією з підстав припинення права власності на майно є його знищення (ст. 346 ЦК України).

Умовами для припинення права власності на знищене майно є наявність встановленого факту знищення майна (ст. 349 ЦК України).

Вибракувані (знищені) транспортні засоби знімаються з обліку у встановленому законодавством порядку (п. 45 Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.09.1998 № 1388).

До зняття з обліку знищеного транспортного засобу відомості про нього відображаються у розділі 6 «Цінне рухоме майно – транспортні засоби» декларації.

Щодо декларування знищеного майна – див. додатково відповідь на *запитання 77-1 цих Роз'яснень*.

114. Чи потрібно декларувати транспортні засоби, якщо суб'єкт декларування та/або члени його сім'ї не мають посвідчення водія?

Так, якщо транспортний засіб належить суб'єкту декларування або членам його сім'ї на праві приватної власності, у тому числі спільної, або перебуває в їх володінні або користуванні, незалежно від форми правочину, внаслідок якого набуто таке право.

Загальні положення про те, які транспортні засоби повинні бути відображені у декларації, викладено у відповіді на *запитання 104 цих Роз'яснень*.

115. Чи потрібно декларувати службові транспортні засоби?

Ні.

Службові автомобілі надаються у користування не конкретній особі (суб'єкту декларування), а будь-кому, хто обіймає конкретну посаду або виконує обов'язки за цією посадою тимчасово.

116. Чи необхідно декларувати нерозмитнений транспортний засіб, який належить на праві власності третій особі, але яким суб'єкт декларування або члени його сім'ї користувалися у звітному періоді?

Так.

У декларації зазначається транспортний засіб, яким суб'єкт декларування та/або члени його сім'ї користувалися станом на останній день звітного періоду (за умови, що право володіння або користування виникло не менше ніж за 30 календарних днів, що передували останньому дню звітного періоду) або протягом не менше половини днів упродовж звітного періоду.

116-1. Чи декларується транспортний засіб, що примусово відчужений у період дії воєнного стану?

Ні, за наявності акта про примусове відчуження.

У період дії воєнного стану суб'єкт декларування / члени його сім'ї можуть бути позбавлені права власності на належні їм транспортні засоби за процедурою примусового відчуження, яка передбачає перехід автомобіля у власність держави з попереднім повним відшкодуванням вартості / наступною повною компенсацією в порядку, визначеному Законом

України «Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану».

Про примусове відчуження транспортного засобу складається акт (постанова Кабінету Міністрів України від 31.10.2012 № 998 «Деякі питання здійснення повної компенсації за майно, примусово відчужене в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану»).

Датою припинення права власності суб'єкта декларування / члена його сім'ї на автомобіль є дата підписання акту про його примусове відчуження державі.

Колишні власники транспортного засобу можуть отримати компенсацію за нього.

Примусово відчужений автомобіль не підлягає декларуванню **за наявності акта** про примусове відчуження у звітному періоді.

Автомобіль, який вибув з володіння у звітному періоді **без складання акта**, але за даними Єдиного державного реєстру транспортних засобів станом на кінець звітного періоду обліковується за суб'єктом декларування / членами його сім'ї, декларується за загальними правилами.

Кошти попереднього повного відшкодування / наступної повної компенсації, виплачені суб'єкту декларування / членам його сім'ї – колишньому власнику транспортного засобу (його спадкоємцям), є доходом та зазначаються у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації за той звітний період, в якому ними були отримані такі кошти.

116-2. Чи декларується транспортний засіб суб'єкта декларування / члена його сім'ї, добровільно переданий на потреби Збройних Сил України, інших військових формувань?

Ні, якщо у звітному періоді транспортний засіб переданий на підставі договору дарування / пожертви (тобто право власності суб'єкта декларування / члена його сім'ї припинилося).

Так, якщо транспортний засіб переданий без оформлення переходу права власності і станом на кінець звітного періоду він обліковується за суб'єктом декларування / членами його сім'ї.

ІХ. Цінні папери

117. Які цінні папери підлягають декларуванню?

У декларації зазначаються відомості про цінні папери, що належать суб'єкту декларування або членам його сім'ї (п. 4 ч. 1 ст. 46 Закону).

Перелік видів цінних паперів закріплений у ст. 8 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки».

До цінних паперів, зокрема, належать:

- акції;
- інвестиційні сертифікати;
- державні облігації України, облігації місцевих позик;
- казначейські зобов'язання України;
- векселі;
- опціонні сертифікати;
- фондові варанти;
- іпотечні облігації, заставні;
- державні деривативи.

У розділі 7 «Цінні папери» декларації зазначаються цінні папери, що належать суб'єкту декларування або члену його сім'ї на праві власності станом на останній день звітного періоду, незалежно від їхньої вартості. Якщо цінні папери суб'єкта декларування або члена його сім'ї передані в управління іншій особі, додатково зазначаються відомості про таку особу.

Службові особи, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, а також суб'єкти декларування, які займають посади, пов'язані з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків, декларують також цінні папери, які є об'єктами права власності третьої особи, якщо суб'єкт декларування або член його сім'ї отримує чи має право на отримання доходу від такого об'єкта або може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти щодо такого об'єкта дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ним. Такі відомості не зазначаються в декларації, якщо відповідні об'єкти належать на праві власності юридичній особі, зазначеній у п. 5-1 ч. 1 ст. 46 Закону, та їх головним призначенням є використання у господарській діяльності такої юридичної особи (див. відповідь на запитання 71 цих Роз'яснень).

117-1. Загальні правила відображення в декларації цінних паперів

Цінні папери одного емітента, одного виду (незалежно від підвидів), однакової номінальної вартості (у валюті випуску), які належать одній особі, зазначаються як 1 об'єкт декларування (п. 4 ч. 1 ст. 46 Закону).

У разі неспівпадіння принаймні одного із вказаних вище критеріїв у декларації рекомендовано зазначити кілька об'єктів декларування.

Як визначити дату набуття права на пакет цінних паперів – див. відповідь на запитання 119 цих Роз'яснень.

Приклад 1

Суб'єкт декларування володіє простими та привілейованими акціями однакової номінальної вартості (у валюті випуску) одного і того ж товариства. У такому разі йому рекомендовано зазначити 1 об'єкт декларування, вказавши загальну кількість належних йому акцій цього товариства.

Приклад 2

01.10.2015 суб'єкт декларування купив 10 акцій товариства «А» номінальною вартістю 0,5 долара США. 01.12.2023 він купив ще 5 акцій цього ж товариства такої ж номінальної вартості.

У такому разі у розділі 7 «Цінні папери» декларації йому слід вказати 1 об'єкт декларування, у полі «Кількість цінних паперів» зазначити загальну кількість наявних у нього акцій товариства «А» – 15, у полі «Номінальна вартість одного цінного папера, грн» зазначити номінальну вартість 1 акції в перерахунку на гривні за офіційним курсом НБУ станом на дату

останнього правочину (тобто станом на 01.12.2023), у полі «Дата набуття права» вказати «01.12.2023».

118. Якими є правила зазначення вартості цінних паперів?

У декларації вказується номінальна вартість одного цінного папера.

Законодавством визначено низку цінних паперів, які не мають номінальної вартості (наприклад, векселі). У такому разі в полі «Номінальна вартість одного цінного папера, грн» слід обрати позначку «Не застосовується».

Ціна, за якою особа набула цінний папір (наприклад, акцію), не є його номінальною вартістю.

119. Як вказувати дату набуття права на цінні папери одного емітента, право власності на які набуто внаслідок кількох правочинів?

За загальним правилом у декларації зазначаються відомості про дату набуття права на цінні папери на підставі документів, які підтверджують набуття суб'єктом декларування та/або членами його сім'ї права на цей об'єкт декларування, або документів, які містять відомості про дату набуття права (п. 4 розділу III Порядку № 449/21).

Датою набуття права на **пакет** цінних паперів одного виду в одній валюті випуску одного емітента, право на який набуто внаслідок укладення кількох правочинів, є дата останнього правочину.

Відомості про **різні види** цінних паперів **одного емітента** відображаються як окремі об'єкти декларування.

Додатково див. приклад 2 до *запитання 117-1 цих Роз'яснень*.

120. Особливості декларування акцій.

Акції зазначаються у розділі 7 «Цінні папери» декларації та не вказуються у розділах 5 «Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)» та 8 «Корпоративні права» декларації.

121. Як декларувати акції, продані за процедурою примусового викупу акцій (squeeze out)?

Акції, які були придбані у суб'єкта декларування за вказаною процедурою, не підлягають відображенню у розділі 7 «Цінні папери» декларації.

Фактично отримані доходи від такої операції відображаються у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації.

Якщо кошти перераховані на рахунок умовного зберігання (ескроу) для подальшого отримання суб'єктом декларування, відомості про такі кошти підлягають відображенню у розділі 12 «Грошові активи» декларації (у разі перевищення порогу декларування; див. додатково відповідь на *запитання 156 цих Роз'яснень*).

Обов'язковий продаж акцій акціонерами на вимогу особи (осіб, що діють спільно), яка є власником контрольного / значного контрольного / домінуючого контрольного пакета акцій, регулюється ст. 95 Закону України «Про акціонерні товариства».

За вказаною процедурою особа (особи, які діють спільно), яка прямо чи опосередковано (враховуючи кількість акцій, що належать їй або її афілійованим особам) вже є власником контрольного / значного контрольного / домінуючого контрольного пакета акцій акціонерного товариства, має право на примусовий викуп акцій у міноритарних акціонерів.

Х. Корпоративні права

122. Які об'єкти декларуються в розділі 8 «Корпоративні права» декларації?

Всі корпоративні права, що належать суб'єкту декларування та/або члену його сім'ї на праві власності станом на останній день звітного періоду, крім випадків, коли відомості про цінні папери, що посвідчують корпоративні права, вже були зазначені в розділі 7 «Цінні папери» декларації (наприклад, акції).

Права учасників юридичних осіб (корпоративні права) – це сукупність правомочностей, що належать особі як учаснику (зокрема, засновнику, пайовику) юридичної особи відповідно до закону та статуту товариства (ч. 1 ст. 96-1 ЦК України).

Перелік прав учасників (засновників, пайовиків) юридичної особи визначено ч.ч. 3, 4 ст. 96-1 ЦК України.

Службові особи, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, а також суб'єкти декларування, які обіймають посади, пов'язані з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків, вказують у декларації також корпоративні права, які є об'єктами права власності третьої особи, якщо суб'єкт декларування або член його сім'ї отримує чи має право на отримання доходу від такого об'єкта або може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти щодо такого об'єкта дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ним. Такі відомості не зазначаються в декларації, якщо відповідні об'єкти належать на праві власності юридичній особі, вказаній у п. 5-1 ч. 1 ст. 46 Закону, та їх головним призначенням є використання у господарській діяльності такої юридичної особи (додатково див. відповідь на *запитання 71 цих Роз'яснень*).

Вартість корпоративних прав відображається у декларації у відсотковому та грошовому вираженні. У полі «Вартість частки у грошовому вираженні, грн» відомості зазначаються станом на дату набуття прав або, якщо проводилася грошова оцінка корпоративних прав і результати оцінки відомі суб'єкту декларування, – відповідно до результатів такої оцінки.

Якщо корпоративні права передані в управління іншій особі, про це зазначається у полі «Інформація про передачу корпоративних прав в управління».

123. Як декларувати корпоративні права, якщо учасник товариства (суб'єкт декларування, член його сім'ї) не вніс (не повністю вніс) свій вклад до статутного капіталу?

У розділі 8 «Корпоративні права» декларації суб'єкт декларування повинен зазначити належну йому або члену його сім'ї частку у статутному (складеному) капіталі товариства, грошове та відсоткове вираження якої зазначено в установчому документі товариства та в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, незалежно від фактично внесеного вкладу.

Додатково у разі невнесення вкладу до статутного капіталу чи внесення лише його частини у суб'єкта декларування або члена його сім'ї виникає фінансове зобов'язання, й у випадку перевищення порогу декларування (50 ПМ) воно повинно бути задеклароване у розділі 13 «Фінансові зобов'язання» декларації.

Якщо розмір внесеного у звітному періоді вкладу суб'єкта декларування чи його частини перевищує поріг декларування (50 ПМ), то слід відобразити відповідні відомості у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації.

Службові особи, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, а також суб'єкти декларування, які займають посади, пов'язані з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків, декларують також корпоративні права, які є об'єктами права власності третьої особи, якщо суб'єкт декларування або член його сім'ї отримує чи має право на отримання доходу від такого об'єкта або може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти щодо такого об'єкта дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ним. Такі відомості не зазначаються в декларації, якщо відповідні об'єкти належать на праві власності юридичній особі, зазначеній у п. 5-1 ч. 1 ст. 46 Закону, та їх головним призначенням є використання у господарській діяльності такої юридичної особи (див. відповідь на *запитання 71 цих Роз'яснень*).

Приклад 1

Відомості про товариство внесені до Державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань 01.02.2023. Статутний капітал товариства становить 1 000 000 грн, частка суб'єкта декларування у статутному капіталі товариства – 500 000 грн, або 50%. Суб'єкт декларування у 2023 році разово вніс частину вкладу в розмірі 260 000 гривень. Дата повного внесення вкладу суб'єкта декларування відповідно до установчих документів – 01.08.2024.

У такому разі у щорічній декларації за 2023 рік слід зазначити:

- 1) у розділі 8 «Корпоративні права» декларації:
 - у полі «Дата набуття права» – 01.02.2023;
 - у полі «Вартість частки у грошовому вираженні, грн» – 500 000 грн;
 - у полі «Частка у статутному (складеному) капіталі (% від загального капіталу)» – 50%;
- 2) у розділі 9 «Юридичні особи, трасти або інші подібні правові утворення, кінцевим бенефіціарним власником (контролером) яких є суб'єкт декларування або члени його сім'ї» декларації – відомості про юридичну особу;
- 3) у розділі 13 «Фінансові зобов'язання» декларації – відомості про фінансове зобов'язання суб'єкта декларування у розмірі 240 000 грн та про дату його виникнення – 01.02.2023;
- 4) у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації – відомості про разовий видаток на суму більше 50 ПМ (134 200 грн для 2023 року) (за наявності у звітному періоді).

Приклад 2

Відомості про товариство внесені до Державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань 01.01.2015. Статутний капітал товариства становив 100 000 грн, частка суб'єкта декларування у статутному капіталі – 50 000 грн, або 50% повністю внесена.

01.02.2023 до Державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань внесені відомості про збільшення статутного капіталу товариства до 20 000 000 грн та перерозподіл часток учасників товариства, внаслідок чого частка суб'єкта декларування стала 3 000 000 грн, або 15%. Дата повного внесення вкладу суб'єкта декларування відповідно до установчих документів – 01.08.2024. Суб'єкт декларування вніс частину вкладу, на яку збільшена його частка, у розмірі 100 000 грн, 01.03.2023.

У такому разі у щорічній декларації за 2023 рік слід зазначити:

- 1) у розділі 8 «Корпоративні права» декларації:
 - у полі «Дата набуття права» – 01.01.2015;
 - у полі «Вартість частки у грошовому вираженні, грн» – 3 000 000 грн;
 - у полі «Частка у статутному (складеному) капіталі (% від загального капіталу)» – 15%;
- 2) у розділі 13 «Фінансові зобов'язання» декларації – відомості про фінансове зобов'язання суб'єкта декларування у розмірі 2 850 000 грн та про дату його виникнення – 01.02.2023.

124. Чи потрібно декларувати корпоративні права, якщо юридична особа перебуває в стані припинення?

Так.

Юридична особа є такою, що припинилася, з дня внесення до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань запису про її припинення (ч. 5 ст. 104 ЦК України).

125. Чи є члени кооперативу носіями корпоративних прав для цілей декларування?

Так, у тому числі асоційовані члени.

Якщо розмір внеску до кооперативу у грошовому вираженні та його відсоток від загального капіталу визначити неможливо, у відповідних полях форми декларації рекомендується обрати позначку «Не застосовується».

У полі «Інформація про передачу корпоративних прав в управління» рекомендується обирати «Не передано».

Права учасників юридичних осіб (корпоративні права) – це сукупність правомочностей, що належать особі як учаснику (зокрема, засновнику, пайовику) юридичної особи відповідно до закону та статуту товариства (ч. 1 ст. 96-1 ЦК України).

З метою запобігання конфлікту інтересів у зв'язку з наявністю в особи корпоративних прав у ст. 36 Закону передбачено обов'язок передання в управління корпоративних прав, зокрема шляхом укладення договору управління майном.

Водночас запобіжником виникнення в особи конфлікту інтересів є усунення такої особи від участі в управлінні організацією і наділення відповідними правами управителя (особи, якій передаються в управління корпоративні права).

Вищим органом управління кооперативу є загальні збори членів кооперативу. Під час вирішення питань, пов'язаних з управлінням кооперативу та які належать до компетенції загальних зборів членів кооперативу, кожний член кооперативу чи уповноважений кооперативу має один голос, і це право не може бути передано іншій особі (ст. 15 Закону України «Про кооперацію»).

Положення ст. 15 Закону України «Про кооперацію» забороняють іншим особам (крім членів кооперативу чи уповноважених кооперативу) брати участь у прийнятті загальними зборами рішень, в тому числі тим, яким відповідні права передані згідно з договором про передачу в управління корпоративних прав у відповідному кооперативі.

Отже, член кооперативу не може передати іншій особі (управителю) своє право брати участь в управлінні кооперативом, а, відповідно, передати в управління іншій особі свої корпоративні права в ньому.

125-1. Чи є учасники адвокатського об'єднання носіями корпоративних прав для цілей декларування?

Так, як правило.

За загальним правилом учасники адвокатських об'єднань, зареєстрованих після набрання 15.08.2012 чинності Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (далі – Закон № 5076-VI) наділені правом участі в управлінні об'єднанням та/або отримання частки прибутку (дивідендів) об'єднання та/або отримання частки активів об'єднання у разі його ліквідації.

Це свідчить про те, що такі учасники адвокатських об'єднань наділені корпоративними правами.

Позицію про те, що учасник адвокатського об'єднання є носієм корпоративних прав, а відносини щодо членства в адвокатському об'єднанні, діяльності останнього та його припинення є корпоративними, висловлено також у п. 49 постанови Великої Палати Верховного Суду від 26.02.2020 у справі № 750/3192/14.

Водночас в Україні продовжують діяти адвокатські об'єднання, зареєстровані до набрання чинності Законом № 5076-VI, які всупереч п. 9 Перехідних положень Закону № 5076-VI не привели свою діяльність та установчі документи у відповідність із цим Законом.

Тому для вирішення питання стосовно того, чи наділені учасники конкретного адвокатського об'єднання корпоративними правами, слід аналізувати статут такого адвокатського об'єднання.

125-2. Яка дата є моментом переходу корпоративних прав у разі набуття / відчуження частки у статутному капіталі?

Для цілей декларування – дата реєстрації в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань зміни складу учасників.

Учасник вважається таким, що вийшов з товариства, з дня державної реєстрації його виходу (ч. 5 ст. 24 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»).

Момент набуття права на частку у статутному капіталі (права власності) та момент набуття права з частки (права участі в господарському товаристві) різняться та можуть не збігатися у часі. Укладення правочину з відчуження частки у статутному капіталі є правовою підставою набуття права на частку (права власності на частку), а тому момент набуття права

на частку може визначатися умовами такого правочину. Разом з тим моментом переходу корпоративних прав з частки у статутному капіталі, яка була передана іншій особі, є юридичний факт реєстрації в державному реєстрі зміни складу учасників за актом приймання-передачі, наданим однією із сторін (постанова Великої Палати Верховного Суду від 08.06.2021 у справі № 906/1336/19).

Приклад

Суб'єкт декларування був учасником (засновником) товариства «А». У 2023 році він уклав договір, за яким належна йому частка в статутному капіталі товариства «А» відчужена на користь третьої особи. Однак зміни до складу учасників до ЄДР станом на кінець звітного періоду не були внесені.

У такому випадку суб'єкт декларування має відобразити у розділі 8 «Корпоративні права» декларації відомості про корпоративні права у товаристві «А».

XI. Юридичні особи, трасти або інші подібні правові утворення, кінцевим бенефіціарним власником (контролером) яких є суб'єкт декларування або члени його сім'ї

126. Що таке «кінцевий бенефіціарний власник (контролер)» юридичної особи?

У декларації зазначаються юридичні особи, кінцевим бенефіціарним власником (контролером) яких є суб'єкт декларування або члени його сім'ї. Термін «кінцевий бенефіціарний власник (контролер)» вживається у значенні, наведеному в Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (п. 5-1 ч. 1 ст. 46 Закону).

Кінцевий бенефіціарний власник (контролер) – це будь-яка фізична особа, яка здійснює вирішальний вплив (контроль) на діяльність клієнта та/або фізичну особу, від імені якої проводиться фінансова операція (п. 30 ч. 1 ст. 1 Закону України від 06.12.2019 № 361-IX «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»).

Кінцевим бенефіціарним власником є:

- для юридичних осіб – будь-яка фізична особа, яка здійснює вирішальний вплив на діяльність юридичної особи (в тому числі через ланцюг контролю / володіння);
- для трастів, утворених відповідно до законодавства країни їх утворення, – засновник, довірчий власник, захисник (за наявності), вигодоодержувач (вигодонабувач) або група вигодоодержувачів (вигодонабувачів), а також будь-яка інша фізична особа, яка здійснює вирішальний вплив на діяльність трасту (в тому числі через ланцюг контролю/володіння);
- для інших подібних правових утворень – особа, яка має статус, еквівалентний або аналогічний особам, зазначеним для трастів.

Ознакою здійснення прямого вирішального впливу на діяльність є безпосереднє володіння фізичною особою часткою у розмірі не менше 25% статутного (складеного) капіталу або прав голосу юридичної особи.

Ознаками здійснення непрямого вирішального впливу на діяльність є принаймні володіння фізичною особою часткою у розмірі не менше 25% статутного (складеного) капіталу або прав голосу юридичної особи через пов'язаних фізичних / юридичних осіб, трасти або інші подібні правові утворення, чи здійснення вирішального впливу шляхом реалізації права контролю, володіння, користування або розпорядження всіма активами чи їх часткою, права отримання доходів від діяльності юридичної особи, трасту або іншого подібного правового утворення, права вирішального впливу на формування складу, результати голосування органів управління, а також вчинення правочинів, які дають можливість визначати основні умови господарської діяльності юридичної особи або діяльності трасту або іншого подібного правового утворення, приймати обов'язкові до виконання рішення, що мають вирішальний вплив на діяльність юридичної особи, трасту або іншого подібного правового утворення, незалежно від формального володіння.

Водночас кінцевим бенефіціарним власником не може бути особа, яка має формальне право на 25 чи більше відсотків статутного капіталу або прав голосу в юридичній особі, але є комерційним агентом, номінальним власником або номінальним утримувачем, або лише посередником щодо такого права.

127. Як зазначити відомості про кінцевих бенефіціарних власників (контролерів) товариства у разі непрямого впливу?

Приклад

Суб'єкт декларування володіє часткою статутного капіталу у відсотковому вираженні 100% у ТОВ «А», своєю чергою, ТОВ «А» є засновником ТОВ «Б» з часткою в статутному капіталі – 60%, ТОВ «Б» – засновник ТОВ «В» з часткою в статутному капіталі – 40%, ТОВ «В» – засновник ТОВ «Г» з часткою в статутному капіталі – 8% та ТОВ «Д» з часткою – 100%.

Про які товариства слід зазначити у розділі 9 «Юридичні особи, трасти або інші подібні правові утворення, кінцевим бенефіціарним власником (контролером) яких є суб'єкт декларування або члени його сім'ї» декларації?

Про ТОВ «А», ТОВ «Б», ТОВ «В», ТОВ «Д», оскільки суб'єкт декларування відповідно до визначення терміна «кінцевий бенефіціарний власник (контролер)» здійснює прямий та непрямий вплив на діяльність вищезазначених юридичних осіб.

Суб'єкт декларування має такий розмір частки у статутному капіталі ТОВ «А», який дає змогу йому одноосібно впливати на його діяльність, та є засновником інших товариств і має право на отримання прибутку від діяльності товариств в обсязі, що відповідає його частці у статутному капіталі такого товариства, і тим самим визнаватись опосередкованим володільцем частки в статутному капіталі інших товариств.

Водночас розмір частки суб'єкта декларування в юридичній особі повинен оцінюватися з огляду на положення цивільного та господарського законодавства, а також згідно з установчими документами юридичної особи.

128. Що таке траст?

У декларації зазначаються відомості про трасти та інші подібні правові утворення, кінцевим бенефіціарним власником (контролером) яких є суб'єкт декларування або члени його сім'ї (п. 5-1 ч. 1 ст. 46 Закону).

Траст – правові відносини, створені засновником відповідно до законодавства країни утворення за життя або на випадок смерті, коли активи потрапляють під контроль довірчого власника на користь вигодоодержувача (вигодонабувача) або для визначеної цілі, які характеризуються такими ознаками:

- активи становлять окремий фонд і не є частиною власного майна довірчого власника;
- права на активи трасту оформлені на ім'я довірчого власника або на ім'я іншої особи, що діє від імені довірчого власника;
- довірчий власник має повноваження і обов'язки, в межах яких він є відповідальним та може управляти, використовувати або розпоряджатися активами відповідно до умов довірчого договору та спеціальних обов'язків, покладених на нього законодавством відповідної держави

(п. 60 ч. 1 ст. 1 Закону України від 06.12.2019 № 361-ІХ «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»).

ХІІ. Нематеріальні активи

129. Що таке нематеріальні активи?

Під нематеріальними активами слід розуміти об'єкти права інтелектуальної власності, що можуть бути оцінені в грошовому еквіваленті (патент на винахід, корисну модель, ноу-хау, промисловий зразок, права на топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, торгову марку чи комерційне найменування, авторське право тощо), а також право на використання надр чи інших природних ресурсів тощо.

Під нематеріальним активом слід також розуміти ліцензії на право користування об'єктами права інтелектуальної власності, що належать суб'єкту декларування або члену його сім'ї.

! Якщо об'єкт права інтелектуальної власності може бути оцінений у грошовому еквіваленті, такий об'єкт слід відобразити в декларації, навіть якщо така грошова оцінка не проводилася. Якщо вартість права на об'єкт у правовстановлюючому документі відсутня, то у формі декларації можна обрати позначку «Не застосовується».

! Грошові активи, цінні папери, корпоративні права не є нематеріальними активами й відображаються в інших розділах декларації.

Службові особи, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, а також суб'єкти декларування, які обіймають посади, пов'язані з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків, вказують у декларації також нематеріальні активи, які є об'єктами права власності третьої особи, якщо суб'єкт декларування або член його сім'ї отримує чи має право на отримання доходу від такого об'єкта або може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти щодо такого об'єкта дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ним.

Такі відомості не зазначаються в декларації, якщо відповідні об'єкти належать на праві власності юридичній особі, зазначеній у п. 5¹ ч. 1 ст. 46 Закону, та їх головним призначенням є використання у господарській діяльності такої юридичної особи (див. відповідь на запитання 71 цих Роз'яснень).

130. Чи слід зазначати відомості про наукову, публіцистичну статтю (матеріал)?

Лише у разі наявності державної реєстрації авторського права на них.

Авторське право на твір виникає внаслідок факту його створення. Для виникнення і здійснення авторського права не вимагається реєстрація твору чи будь-яке інше спеціальне його оформлення, а також виконання будь-яких інших формальностей (ч.ч. 1, 3 ст. 9 Закону України «Про авторське право і суміжні права»).

Водночас суб'єкт авторського права для засвідчення належних йому особистих немайнових прав та/або майнових прав на твір (оприлюднений чи неоприлюднений), факту і дати його опублікування, набуття майнових прав на твір на підставі договору або закону може зареєструвати своє авторське право на твір у відповідному державному реєстрі.

Таким чином, об'єкти права інтелектуальної власності, зокрема літературні письмові твори наукового характеру, що оцінені в грошовому еквіваленті та мають державну реєстрацію, тобто засвідчене авторство, підлягають декларуванню у розділі 10 «Нематеріальні активи» декларації.

131. Що таке криптовалюти?

У декларації відображаються відомості щодо криптовалюти, що належить суб'єкту декларування або члену його сім'ї на праві власності станом на останній день звітного періоду (п. 6 ч. 1 ст. 46 Закону).

Криптовалюти є різновидом віртуальних активів. Відповідно до визначення, що наводиться у стандартах Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей Financial Action Task Force (FATF)^[1], віртуальним активом є цифрове вираження вартості, яким можна торгувати у цифровому форматі або передавати і яке може використовуватися для платіжних або інвестиційних цілей. Віртуальні активи не охоплюють цифрового вираження стандартних (фіатних) валют, цінних паперів та інших фінансових активів.

Аналогічне визначення віртуального активу міститься у Законі України від 06.12.2019 № 361-ІХ «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (набрав чинності 28.04.2020).

Криптовалюта як вид віртуальних активів є активом, що створюється, обліковується та відчужується, як правило, в розподіленому реєстрі та не посвідчує майнових та/або немайнових прав власника криптовалюти. Під розподіленим реєстром можна розуміти електронну базу даних, що містить записи про виконані операції, і яка формується, зберігається та оновлюється на основі алгоритмів, що забезпечують узгодженість даних між усіма програмно-технічними комплексами, які підтримують функціонування такої бази даних. Іншими словами, криптовалюти – це цифрові (віртуальні) гроші у формі токенів, що створені та обліковуються у розподіленому реєстрі.

^[1] FATF - Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей. Рекомендації FATF (зі змінами від жовтня 2021 року): www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatf-recommendations.html

132. Як відобразити у декларації криптовалюту?

1. Як зазначити вид об'єкта?

У полі «Вид об'єкта» блоку полів «Інформація щодо криптовалюти» розділу 10 «Нематеріальні активи» декларації необхідно обрати найменування криптовалюти з випадуючого списку.

У разі відсутності у списку найменування відповідного виду криптовалюти необхідно обрати «Інше» та вказати повну та скорочену назву наявного активу (наприклад, Binance Coin (BNB), The Sandbox (SAND), Polkadot (DOT) тощо). З метою уникнення помилок у зазначенні найменування рекомендується користуватися сервісами, які акумулюють статистичні дані щодо криптовалюти (наприклад, CoinCheckup, LiveCoinWatch, CoinMarketCap, CoinGecko тощо).

2. Як зазначити кількість? Як її підтвердити?

У полі «Кількість» зазначається відповідне числове значення, що відповідає кількості наявних монет криптовалюти, так званих токенів (tokens) або коїнів (coins) станом на останній день звітного періоду. Кількість монет (токенів, коїнів) не заокруглюється.

! Кількість криптовалюти певного виду може змінюватися за рахунок її обміну (конвертації) на інші види криптовалюти. Задля підтвердження зміни кількості, що відбулася внаслідок сукупності торгових (обмінних) операцій, варто зберігати історію відповідних трансакцій.

Окремі криптовалютні біржі, наприклад Binance, мають функцію формування податкової звітності, що дає змогу відстежувати користувачу його операції з криптовалютами. Зазначений звіт може охоплювати як річний, так і більший період. Його формування здійснюється за допомогою функції «створити API податкової звітності». Більш детально про формування відповідного звіту криптовалютною біржею Binance описано у розділі «Часто задавані питання» (<https://www.binance.com/uk-UA/support/faq>).

Декларант повинен самостійно або за допомогою програмно-технічних засобів брокера біржи, який здійснював операції з купівлі-продажу криптовалют в інтересах клієнта, забезпечити облік таких активів для цілей заповнення декларації.

Якщо біржа не надає інформацію про криптовалюту станом на конкретну дату, то суб'єкту декларування необхідно самостійно фіксувати таку інформацію (наприклад, зробити фото або скріншот особистого електронного гаманця).

3. Як визначити дату набуття криптовалюти, якщо вона набувалася декількома трансакціями?

У разі якщо певний вид криптовалюти набувався кількома трансакціями у різні дати, то у полі «Дата набуття» необхідно зазначити дату останньої трансакції щодо купівлі відповідного активу. Наявність «публічної адреси» криптовалюти, як правило, дає можливість відстежити

попередні дати трансакцій та кількість набутої у ці дати криптовалюти. Додатково суб'єкт декларування може підтвердити дату набуття криптовалюти через історію відповідних трансакцій (формування звітів на криптовалютній біржі).

4. Як зазначити вартість?

У полі «Вартість, грн» зазначається вартість одного виду криптовалюти, виходячи з фактичних витрат, здійснених шляхом переказу коштів з банківського рахунку в обмін на придбання криптовалюти.

У разі якщо набуття криптовалюти відбувається внаслідок її обміну (конвертації) на іншу криптовалюту, зазначається вартість набутого активу, що була зафіксована на криптовалютній біржі (Binance, Gate.io, OKEX, Huobi, Exmo, Kuna тощо) на момент здійснення відповідної трансакції. Як джерело визначення вартості криптовалюти, в тому числі під час «майнінгу», можуть використовуватися вищезгадані сервіси, які акумулюють статистичні дані і зберігають так звану «історичну інформацію»: CoinCheckup, LiveCoinWatch, CoinMarketCap, CoinGecko. Ці агрегатори інформації використовують ретроспективні дані криптовалютних бірж і відображають об'єктивну усереднену інформацію про вартість криптовалюти на певну дату.

У разі набуття криптовалюти **одного виду в одного постачальника послуг кількома трансакціями у різні дати** слід зазначити її сукупну вартість станом на дату останньої трансакції.

Якщо набувалася криптовалюта **різних видів та/або у різних постачальників**, така криптовалюта зазначається як різні об'єкти декларування.

Якщо криптовалюта придбавалася **різними способами** (наприклад, частина Bitcoin набута за грошові кошти через переказ з банківського (карткового) рахунку, друга частина через обмін Dogecoin на Bitcoin, третя частина через пряму купівлю криптовалюти користувачами без посередників (peer-to-peer), четверта частина Bitcoin надійшла від майнінгу), то в будь-якому разі для визначення вартості криптовалюти можуть використовуватися вже вищезазначені сервіси, які акумулюють статистичні дані і зберігають історичну інформацію (CoinCheckup, LiveCoinWatch, CoinMarketCap, CoinGecko тощо). Зокрема, при обміні Dogecoin на Bitcoin завжди існує вартість криптовалюти на той момент (дату), коли відбулося набуття активу, що має вираження у доларовому еквіваленті (або стейблкоїнах, що дорівнюють 1 USD). Таким чином, вартість криптовалюти, що набувається не за грошові кошти, завжди можна визначити виходячи з її доларового еквіваленту та офіційного курсу гривні на момент вчинення трансакції.

Якщо криптовалюта придбавалася **за різні види валют** (гривні, долари, євро тощо), то визначення вартості криптовалюти здійснюється в перерахунку на гривні за офіційним курсом НБУ.

! Вартість криптовалюти зазначається у грошовій одиниці України.

5. Що таке ідентифікатор у системі обігу віртуальних активів (публічна адреса)?

У полі «Ідентифікатор в системі обігу віртуальних активів (публічна адреса)» має зазначатися публічна адреса криптовалюти, так званий публічний (відкритий) ключ.

! Будь-яка криптовалюта, яка належить особі, характеризується наявністю публічної адреси.

Публічна адреса (Public Address) – це унікальна особиста адреса, яка використовується у блокчейні (розподіленому електронному реєстрі). Вона (як і, наприклад, адреса електронної пошти) може бути опублікована у відкритому доступі (на відміну від закритих ключів). Якщо власник криптогаманця втрачає свій відкритий ключ, його можна відновити, використовуючи закритий (приватний) ключ.

Гаманець криптовалюти, як правило, – спеціальне програмне забезпечення, що інтегроване в біржове, програмне або апаратне середовище, що дає змогу користувачу працювати з блокчейном (розподіленим реєстром) і створювати трансакції або отримувати перекази на свою публічну адресу. Кожен гаманець незалежно від середовища його функціонування містить як приватний, так і публічні ключі (у тому числі й холодні гаманці). Твердження, що криптовалюта зберігається на гаманцях, є некоректним з технічної точки

зору, оскільки криптовалюта завжди зберігається в блокчейні (розподіленому електронному реєстрі).

Гаманець криптовалюти може містити як одну публічну адресу певної криптовалюти, так і сукупність публічних адрес різноманітних криптовалют. У ньому зберігається запис про стан рахунку його власника як за сукупністю публічних адрес, так і в розрізі публічних адрес кожної з криптовалют. Отже, гаманець містить сукупність ідентифікаторів (сукупність публічних адрес) та дає змогу дізнатися всю історію трансакцій конкретного суб'єкта.

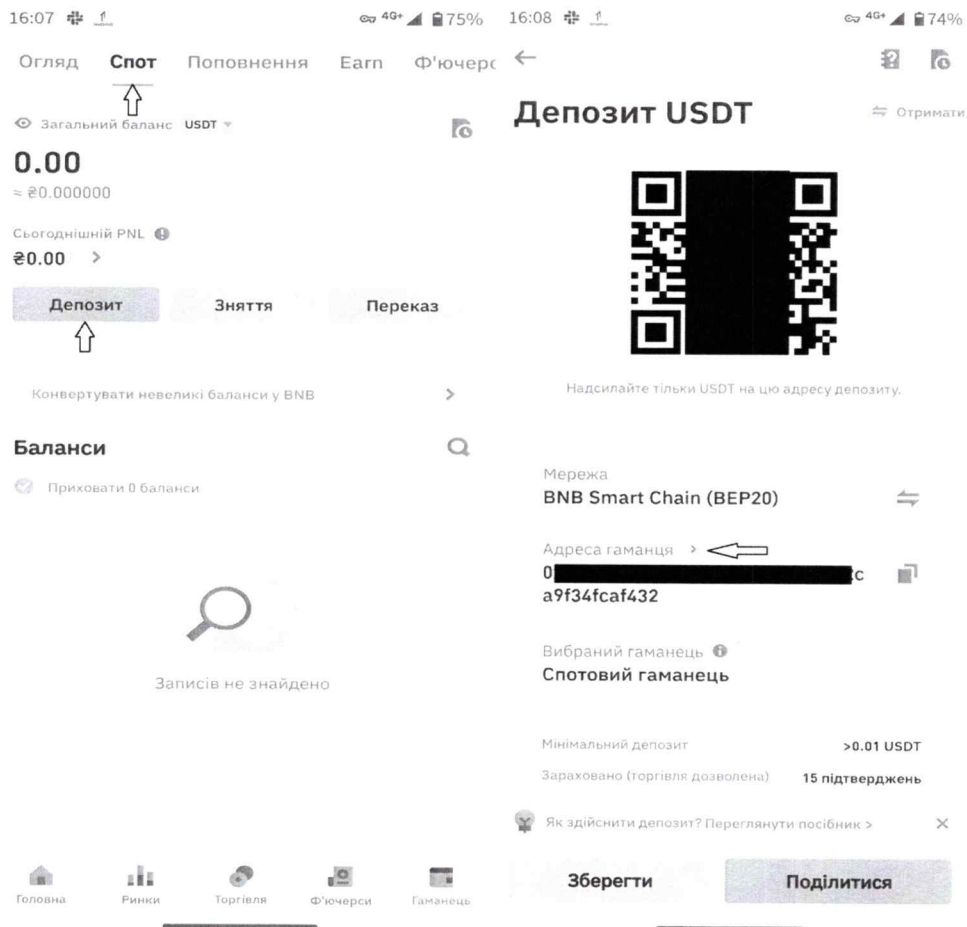
Публічна адреса криптовалюти може мати свої відмінності та особливості формування, що залежить від виду блокчейну (розподіленого електронного реєстру), до якого вона належить. Наприклад, публічна адреса (ключ) Bitcoin складається з набору букв і цифр в кількості від 26 до 34 символів та є чутливою до верхнього та нижнього регістрів літер. Тобто при написанні однієї й тієї ж літери «А» у верхньому регістрі та «а» в нижньому регістрі в публічній адресі Bitcoin вони будуть сприйматися як різні символи. Натомість публічна адреса (ключ), наприклад криптовалюти Ethereum, не є чутливою до верхнього та нижніх регістрів літер та сприймає велику та маленьку літеру «А» як один символ.

! Варто здійснювати копіювання публічної адреси (ключа) криптовалюти, що відображається в інтерфейсі криптогаманця (зокрема у вкладках «депозитний рахунок» або за допомогою функції «отримати криптовалюту», попередньо обравши вид криптовалюти) з метою уникнення неправильного зазначення публічних адрес (ключів) у відповідному полі декларації внаслідок неправильного набору символу.

У разі якщо криптовалюта знаходиться на рахунку винагород (так званому **Rewards Account**), слід зазначити публічну адресу такого рахунку. При цьому суб'єкт декларування додатково для підтвердження наявності криптовалюти на такому рахунку має володіти інформацією щодо публічної адреси спотового чи іншого рахунку, з якого відбулося перерахування криптовалюти, а також надходження повідомлень, наприклад, на його електронну пошту, що підтверджують періодичне (щомісячне) нарахування винагороди.

6. Як знайти публічну адресу на біржових та інших гаманцях?

Публічну адресу криптовалюти, що міститься на біржовому або іншому програмному криптогаманці (MetaMask, TrustWallet, Binance тощо), можна отримати шляхом обрання у цьому гаманці відповідної криптовалюти та натискання на кнопку (ярлик) «Receive» / «Ввод» криптовалюти (наприклад, для Binance – у гаманці обрати вкладку «Спот», потім кнопку «Депозит», обрати криптовалюту та мережу). Внаслідок такої послідовності дій з'являється відповідна публічна адреса, яку можна скопіювати для цілей декларування.

7. *Що таке «Інформація про постачальника послуг, пов'язаних з обігом криптовалюти»?*

У полі «Інформація про постачальника послуг, пов'язаних з обігом криптовалюти» має зазначатися найменування криптовалютної біржі, наприклад Binance, Gate.io, OKEX, Huobi, Exmo, Kuna тощо.

Водночас у цьому полі замість найменування криптовалютної біржі можуть зазначатися:

- найменування гаманця криптовалюти (наприклад, MetaMask, Blockchain Wallet, Coinbase Wallet, Trust Wallet тощо) – якщо доступ до криптовалюти забезпечується через криптогаманці, які не є інтегрованими в програмне середовище криптовалютної біржі та є окремим видом програмного забезпечення;
- інформація щодо апаратного (холодного) гаманця (Ledger Blue, Ledger Nano S, Trezor тощо) – якщо зберігання криптовалюти в блокчейні (розподіленому реєстрі) забезпечується за допомогою апаратних або так званих «холодних гаманців».

8. *Яка ще інформація може підлягати відображенню внаслідок операцій з криптовалютою у звітному періоді?*

Отримані від продажу криптовалюти грошові кошти (в національній або іноземній валюті) є доходом для цілей декларування, що підлягає відображенню в розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації.

У разі, якщо суб'єктом декларування під час купівлі криптовалюти здійснено разовий витаток на суму, що перевищує 50 ПМ, відомості про нього підлягають відображенню у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації.

Операції з обміну криптовалюти одного виду на криптовалюту іншого виду у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації не підлягають.

132-1. Декларування криптовалюти при втраті / знищенні / крадіжці апаратного (холодного) гаманця

Апаратні (холодні) гаманці – це фізичні електронні пристрої, які використовують генератор випадкових чисел (random number generator (RNG)) для генерації публічних або приватних ключів. Ключі зберігаються в самому пристрої, який не підключено до інтернету. Таким чином, апаратне сховище пристрою є різновидом холодного гаманця і вважається однією з найбезпечніших альтернатив при операціях з криптовалютою.

Втрата апаратного (холодного) гаманця, його знищення або крадіжка зазвичай має наслідком втрату особою фізичного володіння або доступу до апаратного гаманця, а також будь-яких пов'язаних PIN-кодів або паролів, які необхідно використовувати для доступу до криптовалюти.

Водночас на цей час більшість апаратних (холодних) гаманців дають змогу встановити PIN-код для захисту пристрою, а також мнемонічну фразу (seed phrase), яку можна використовувати для генерації приватного ключа у разі втрати / знищення / крадіжки пристрою. Крім того, для апаратних (холодних) гаманців можна створити резервну копію на такі випадки.

У разі втрати / знищення / крадіжки апаратного (холодного) гаманця власник криптовалюти за допомогою наявних у нього інструментів безпеки, доступу та відновлення завжди може відновити доступ до належної йому криптовалюти та зазначити її публічну адресу в декларації.

ХІІІ. Доходи, у тому числі подарунки

133. Які доходи та подарунки зазначаються у декларації?

У декларації зазначаються відомості про доходи, які суб'єкт декларування або члени його сім'ї отримали упродовж звітного періоду (п. 7 ч. 1 ст. 46 Закону).

Доходи включають:

- заробітну плату (грошове забезпечення), отриману як за основним місцем роботи, так і за сумісництвом;
- гонорари та інші виплати згідно з цивільно-правовими правочинами;
- дохід від підприємницької або незалежної професійної діяльності;
- дохід від надання майна в оренду (користування);
- дивіденди;
- проценти;
- роялті;
- страхові виплати / страхові відшкодування;
- виграші (призи) у лотерею чи в інші розіграші, у букмекерському парі, у парі тоталізатора;
- призи (виграші) у грошовій формі, одержані за перемогу та/або участь у спортивних змаганнях, у тому числі аматорських;
- аліменти;
- благодійну допомогу;
- пенсію;
- спадщину;
- доходи від відчуження цінних паперів чи корпоративних прав;
- подарунки;
- інші доходи.

! Розмір отриманих доходів зазначається з урахуванням нарахованих податків і зборів (пп. 4 п. 12 розділу IV Порядку № 449/21).

Дохід, що був нарахований, але не отриманий, відображається у деклараціях наступних звітних періодів.

! Доходи декларуються незалежно від їх розміру, крім подарунків.

Подарунки у формі грошових коштів зазначаються в декларації, якщо розмір таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) сукупно протягом року, перевищує 5 ПМ.

Подарунок у формі іншій, ніж грошові кошти (наприклад, рухоме майно, транспортні засоби, нерухомість тощо), зазначається, якщо вартість одного подарунка перевищує 5 ПМ (абз. 2 п. 7 ч. 1 ст. 46 Закону).

Детальніше про те, як декларувати подарунки, див. у відповіді на *запитання 200 цих Роз'яснень*.

Доходи одного виду, отримані від одного джерела упродовж звітного періоду, вказуються однією сумою. Доходи різних видів, отримані від одного джерела, зазначаються окремо (пп. 3 п. 12 розділу IV Порядку № 449/21). Дохід одного виду (а саме: «Подарунок у грошовій формі», «Подарунок у негрошовій формі», «Благодійна допомога», «Інше»), отриманий з різних джерел, вказується як 1 об'єкт декларування, при цьому зазначаються всі джерела цього доходу (шляхом заповнення блоку полів «Інформація про джерело (джерела) доходу» та натискання кнопки «Зберегти»).

134. Чи є доходом соціальні виплати, субсидії?

Лише в разі їх монетизації (виплати у грошовій формі) (п. 7 ч. 1 ст. 46 Закону).

135. Чи є доходом кошти, отримані внаслідок розірвання договору?

Ні.

Кошти, повернуті особі внаслідок розірвання договору (наприклад, купівлі-продажу), стороною якою вона є, для цілей декларування не є доходом.

135-1. Чи є доходом кошти, отримані внаслідок визнання правочину недійсним?

Ні, такі кошти не є доходом для цілей декларування.

Кошти, оплачені суб'єктом декларування / членом його сім'ї на виконання договору, який пізніше визнаний судом недійсним, можуть підлягати відображенню у розділі 12 «Грошові активи» декларації після повернення їх суб'єкту декларування / члену його сім'ї, за загальними правилами декларування об'єктів у цьому розділі декларації.

У декларації зазначаються грошові активи, наявні у суб'єкта декларування або членів його сім'ї, сукупна вартість яких перевищує на останній день звітного періоду 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня звітного року (п. 8 ч. 1 ст. 46 Закону).

В Україні діє презумпція правомірності правочину (ст. 204 ЦК України).

Недійсний правочин не створює юридичних наслідків, крім тих, що пов'язані з його недійсністю. Правовим наслідком недійсності правочину є двостороння реституція (ч. 1 ст. 216 ЦК України).

Цивільне законодавство передбачає право суб'єкта володіти, користуватися та розпоряджатися належними йому матеріальними благами на власний розсуд у межах закону.

Виходячи із загального поняття права власності, суб'єкт декларування не може реалізувати в повній мірі своє право щодо коштів, які підлягають поверненню йому внаслідок визнання судом правочину недійсним доти, поки вони не будуть зараховані на його банківський рахунок.

136. Чи є доходом кошти, перераховані як частина вартості житла, яке придбається на умовах співфінансування?

Так, з моменту державної реєстрації права власності на житло.

Вартість житла, яке передається з державної або комунальної власності у власність особи безоплатно або із знижкою відповідно до закону, а також сума державної підтримки на будівництво чи придбання доступного житла, яка надається особі відповідно до законодавства, є доходом (пп. 165.1.34 п. 165.1 ст. 165 ПК України, Довідник ознак доходів фізичних осіб, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 13.01.2015 № 4).

Кошти, перераховані третій особі (наприклад, забудовнику) за тристоронніми договорами як частина вартості житла, яке придбається суб'єктом декларування та/або членом його сім'ї на умовах співфінансування, є доходом з моменту державної реєстрації права власності на житло, придбаного за такі кошти, та повинні бути відображені у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації.

137. Чи є доходом кошти, отримані в рамках Програми «Підтримка»?

Так, є доходом допомога українцям, які втратили роботу через війну (б 500 грн).

Ні, не є доходом «ковідна тисяча» (1 000 грн).

Програма «Підтримка» була ініційована наприкінці 2021 року для підтримки бізнесу, який найбільше постраждав під час пандемії коронавірусу (постанова Кабінету Міністрів України від 09.12.2021 № 1272). На той час програма передбачала можливість отримання українцями, які пройшли повний курс вакцинації від COVID-19, 1000 грн. У разі невикористання (використання не в повному обсязі) протягом чотирьох місяців з дати зарахування допомоги невикористані кошти поверталися до загального фонду державного бюджету.

Соціальні виплати вважаються доходом і відображаються в декларації лише в разі їх монетизації (див. відповідь на запитання 134 цих Роз'яснень).

Кошти в сумі 1000 грн, отримані в рамках Програми «Підтримка», надавалися виключно в безготівковій формі для придбання певних послуг чи товарів у суб'єктів господарювання (тобто з метою підтримки бізнесу державою), зараховувалися на спеціальний рахунок, не підлягали оподаткуванню, а в разі невикористання (використання не в повному обсязі) протягом визначеного строку поверталися до державного бюджету, отже такі кошти не були доходом для цілей декларування.

З початком повномасштабної війни Програма «єПідтримка» переорієнтована на допомогу українцям, які втратили роботу через війну (до зазначеної вище постанови № 1272 внесено суттєві зміни).

Так, з березня 2022 року Програма «єПідтримка» передбачає можливість отримання деякими категоріями громадян державної допомоги у розмірі 6500 грн.

При цьому, на відміну від «ковідної тисячі», обмеження щодо подальшого використання допомоги у розмірі 6500 грн (зокрема, щодо цільового використання, можливості перерахування на інші поточні рахунки, зняття готівки) не встановлені.

Датою отримання такого доходу є дата зарахування коштів на рахунок отримувача.

Під час внесення інформації про таку допомогу до розділу 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації, звітний період якої повністю або частково припадає на період дії воєнного стану, рекомендується:

- у полі «Вид доходу» обрати позначку «Інше»;
- у полі «Зазначте, який саме» вказати «Допомога єПідтримка»;
- у полі «Джерело (джерела) доходу» обрати позначку «Інша фізична або юридична особа»;
- у полі «Тип особи» обрати позначку «Юридична особа, зареєстрована в Україні»;
- у полі «Код в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» обрати позначку «Не відомо»;
- у полі «Найменування юридичної особи» зазначити «Кабінет Міністрів України».

! Відомості про банківську установу, у якій відкрито поточний рахунок для зарахування допомоги, підлягають відображенню у розділі 12.1 «Банківські та інші фінансові установи, у тому числі за кордоном, у яких у суб'єкта декларування або членів його сім'ї відкриті рахунки або зберігаються кошти, інше майно» декларації (див. відповідь на *запитання 174 цих Роз'яснень*).

138. Чи є доходом одноразова натуральна допомога «пакунок малюка» (Baby-box)?

Лише у разі отримання грошової компенсації її вартості.

«Пакунок малюка» є безповоротною адресною соціальною допомогою сім'ям, у яких народилася живонароджена дитина, як у натуральній, так і грошовій формі у вигляді компенсації.

Соціальні виплати, субсидії тощо вважаються доходом і відображаються в декларації лише в разі їх монетизації, тобто виплати у грошовій формі.

Грошова компенсація вартості одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка» є доходом у вигляді соціальної допомоги (соціальної виплати), відомості про яку підлягають декларуванню у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації. У полі «Вид доходу» необхідно обрати «Інше» і зазначити «соціальна допомога».

139. Чи є доходом аліменти?

Так (п. 7 ч. 1 ст. 46 Закону).

Аліменти є власністю дитини, на яку вони виплачуються (ч. 1 ст. 179 СК України).

Для відображення відомостей про дохід у вигляді аліментів на дитину, після зазначення загальної інформації про дохід, у полі «Інформація про особу, яка отримала дохід» необхідно зазначити відомості про дитину.

140. Чи є доходом суб'єкта декларування застава, внесена за нього третьою особою (заставадавцем) у порядку ст. 182 КПК України з метою забезпечення виконання ним як підозрюваним (обвинуваченим) покладених на нього обов'язків, у випадку звернення її в дохід держави?

Ні.

140-1. Чи є доходом кошти, отримані як відшкодування шкоди за рішенням суду?

Так.

Кошти, отримані як відшкодування матеріальної або немайнової (моральної) шкоди (у тому числі суми, що за рішенням суду спрямовуються на відшкодування збитків, завданих особі внаслідок заподіяння їй матеріальної шкоди, а також шкоди життю та здоров'ю, а також відшкодувань моральної шкоди в розмірі, визначеному рішенням суду) є доходом для цілей декларування (п. 7 ч. 1 ст. 46 Закону, пп. «а» пп. 164.2.14 п. 164.2 ст. 164 ПК України, п. 120 додатка 2 «Довідник ознак доходів фізичних осіб» до Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 13.01.2015 № 4).

141. Чи є доходом внески до виборчого фонду кандидата на пост Президента України, кандидата в народні депутати України, кандидата в депутати, кандидата на пост сільського, селищного, міського голови?

Ні, за певним винятком.

Внески, здійснені до виборчого фонду кандидата на пост Президента України, кандидата в народні депутати України, кандидата в депутати, кандидата на пост сільського, селищного, міського голови, за дотримання умов положень Виборчого кодексу України, не є доходами відповідних кандидатів.

Так само не є доходом невикористані кошти з виборчого фонду кандидата в народні депутати України, кандидата в депутати, кандидата на пост сільського, селищного, міського голови, повернені йому у розмірі, що **не перевищує** розміру власних коштів кандидата, внесених до його виборчого фонду.

! Повернені кошти з виборчого фонду кандидата в депутати, кандидата на пост сільського, селищного, міського голови, що **перевищують** розмір власних коштів такого кандидата, внесених до його виборчого фонду, відображаються у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації (додатково див. відповідь на *запитання 154 цих Роз'яснень*).

141-1. Чи є доходом кошти, передані третьою особою для покриття витрат на рекламу суб'єкта декларування?

Ні, якщо витрати на рекламу суб'єкта декларування понесла політична партія, членом якої він є.

Так, якщо кошти на рекламу надала / рекламу повністю або частково оплатила інша третя особа (фізична чи юридична).

Беручи до уваги положення ст.ст. 1, 2, п.п. 2, 3 ч. 1 ст. 12, ч. 2 ст. 14 Закону України «Про політичні партії в Україні», фінансування **політичною партією** політичної реклами, об'єктами якої є члени партії, не свідчить про отримання доходу (подарунку) фізичними особами – членами партії.

Водночас грошові кошти, надані суб'єкту декларування **третьою особою (фізичною чи юридичною)** для покриття (повністю або частково) витрат на рекламу (будь-якого виду) такого суб'єкта декларування, є подарунком, а отже, можуть підлягати декларуванню у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації за загальними правилами декларування подарунків (детальне роз'яснення декларування подарунків див. у відповіді на *запитання 200 цих Роз'яснень*; щодо змісту поняття «подарунок» див. у розділі 8 Методичних рекомендацій від 21.10.2022 № 13 «Щодо застосування окремих положень Закону України “Про запобігання корупції” стосовно запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, дотримання обмежень щодо запобігання корупції»).

Те ж саме стосується й ситуації, коли вартість реклами суб'єкта декларування третя особа оплатила безпосередньо розповсюдженцю або виробнику реклами, або коли розповсюдженець / виробник реклами надав рекламні послуги суб'єкту декларування (рекламодавцю) безкоштовно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової.

142. Чи є доходом частка (у грошовій чи негрошовій формі), отримана у разі виходу зі складу учасників господарського товариства?

Так.

Чи подається ПСЗ у разі отримання колишнім учасником товариства виплати вартості його частки у статутному капіталі (у грошовій чи негрошовій формі) див. у відповіді на запитання 218 цих Роз'яснень.

143. Чи підлягають декларуванню доходи, одержані як відшкодування або покриття витрат на службове відрядження?

Ні, як правило.

Не підлягають декларуванню доходи у вигляді коштів, одержаних як відшкодування або покриття витрат на службове відрядження, якщо таке відшкодування або покриття витрат здійснюється за рахунок коштів державного чи місцевого бюджету, коштів міжнародних міжурядових організацій, коштів міжнародної технічної допомоги, а також коштів організатора (співорганізатора) заходу, для участі в якому особа перебуває у службовому відрядженні (абз. 2 п. 7 ч. 1 ст. 46 Закону; п. 3 ч. 2 ст. 23 Закону).

Так само не декларується дохід у вигляді покриття третьою особою (наприклад, міжнародною організацією, державними органами іноземної держави тощо) витрат на участь суб'єкта декларування (члена його сім'ї) у заході (семінар, конференція, переговори тощо), що проводиться в іншому місті чи за кордоном (наприклад, оплата витрат на подорож до місця проведення заходу, проживання та харчування), за умови, що така поїздка оформлена у вигляді відрядження суб'єкта декларування чи члена його сім'ї.

Водночас, сума надміру витрачених [роботодавцем] коштів не може вважатися витратами на відрядження, вона є доходом та підлягає відображенню в розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації.

Як правило, розмір такого доходу відображається в довідці з Державного реєстру фізичних осіб про виплачені доходи та утримані з них податки відповідно до пп. 164.2.11 п. 164.2 ст. 164 ПК України.

Приклад 1

Суб'єкт декларування на запрошення державного органу іноземної держави й за рахунок коштів сторони, що приймає, бере участь у заході, що проводиться на території цієї держави, з оформленням відрядження за місцем роботи суб'єкта декларування. Кошти, витрачені на оплату переїзду суб'єкта декларування, його харчування та проживання, а також інші пов'язані з поїздкою витрати (наприклад, сплата візового збору) не зазначаються у декларації.

Приклад 2

Член сім'ї суб'єкта декларування, який не є особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, або прирівняною до осіб, уповноважених на виконання зазначених функцій, отримує компенсацію витрат на відрядження від свого роботодавця або оформляє за місцем роботи відрядження з метою участі у заході, проведення переговорів тощо. Кошти, отримані членом сім'ї від свого роботодавця як компенсація витрат на таке відрядження, або витрати, понесені стороною, яка приймає, для забезпечення відрядження члена сім'ї, не зазначаються в декларації суб'єкта декларування.

144. Чи є доходом кошти, що виплачуються народним депутатам України для компенсації вартості проїзду, оренди житла або винайму готельного номера, а також відшкодування витрат, пов'язаних із виконанням депутатських повноважень?

Ні.

У цілях декларування не вважаються доходом кошти, що виплачуються народним депутатам України для компенсації вартості проїзду, оренди житла або винайму готельного номера, а також відшкодування витрат, пов'язаних з виконанням депутатських повноважень.

Народні депутати України здійснюють свої повноваження на постійній основі, їх статус визначається виключно законами України (ст. 78, п. 21 ч. 1 ст. 92 Конституції України).

Серед основних гарантій діяльності народних депутатів України передбачено фінансування видатків, пов'язаних з депутатською діяльністю. Так, народному депутату протягом усього строку виконання депутатських повноважень щомісяця відповідно до положень ст.ст. 23, 35 Закону України «Про статус народного депутата України» видаються кошти для компенсації вартості проїзду, оренди житла або винайму готельного номера, а також відшкодовуються витрати, пов'язані з виконанням депутатських повноважень, у розмірі місячної заробітної плати народного депутата, що не підлягають оподаткуванню (ч. 4 ст. 32 Закону України «Про статус народного депутата України»). Кошти для відшкодування витрат на здійснення депутатських повноважень народний депутат України отримує з дня його обрання (ч. 4 ст. 33 Закону України «Про статус народного депутата України»).

Право на отримання коштів для компенсації вартості проїзду та на відшкодування витрат, пов'язаних із виконанням депутатських повноважень, мають усі народні депутати України, а на отримання коштів для компенсації оренди житла або винайму готельного номера – народні депутати України, не забезпечені житлом у місті Києві, і місце їх проживання, відповідно до його реєстрації, знаходиться на відстані понад 30 км від меж міста Київ (ст.ст. 23, 32, 35 Закону України «Про статус народного депутата України»).

Таким чином, народні депутати України отримують певні відшкодування, компенсації для покриття витрат відповідно до спеціального закону.

Витрати на безоплатне або пільгове матеріальне і побутове забезпечення, на яке згідно із законодавством України мають право окремі категорії працівників бюджетних установ, здійснюються за рахунок бюджетних асигнувань на функціонування цих бюджетних установ (ст. 51 Бюджетного кодексу України). Власне, кошти на проїзд народними депутатами України усіма видами транспорту, кошти на оренду житла або винайм готельного номера передбачаються у витратах на забезпечення діяльності Верховної Ради України (ст.ст. 23, 35 Закону України «Про статус народного депутата України»).

Кошти, які відшкодовуються народному депутату України на здійснення депутатських повноважень (ст. 32 Закону України «Про статус народного депутата України»), відповідають розміру заробітної плати народного депутата України, але не входять до структури заробітної плати. Суми компенсації вартості проїзду, оренди житла або винайму готельного номера (ст.ст. 23, 32, 35 Закону України «Про статус народного депутата України») встановлюються Законом України про Державний бюджет України на відповідний рік (та кошторисом Верховної Ради України – в разі його затвердження Верховною Радою України). Список народних депутатів України, яким видаються кошти на оренду житла та на винайм готельного номера, щокварталу публікується в газеті «Голос України» та щомісяця оприлюднюється на сайті Верховної Ради України.

144-1. Чи є доходом компенсаційні виплати (у т.ч. підйомна допомога) працівникам дипломатичної служби?

Ні.

Працівник дипломатичної служби, направлений у довготермінове відрядження, крім заробітної плати, один раз на місяць отримує компенсаційні виплати та оплату певних витрат (ст.ст. 33, 34 Закону України «Про дипломатичну службу»).

Крім того, працівникам дипломатичної служби, направленим у довготермінове відрядження, одноразово виплачується підйомна допомога (ст. 34 Закону України «Про дипломатичну службу»).

Складові, розмір, а також порядок розрахунку вищевказаних виплат визначається Кабінетом Міністрів України (постанови Кабінету Міністрів України від 21.12.2020 № 1288, від 17.04.2019 № 333, від 03.03.2021 № 174).

Компенсаційні виплати та оплата витрат (включаючи підйомну допомогу) не є складовою заробітної плати (ст.ст. 1, 33 Закону України «Про дипломатичну службу» та пп. «в» п. 4 Порядку обчислення середньої заробітної плати, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.02.1995 № 100).

Норми і гарантії в оплаті праці, до яких відносяться також гарантії та компенсації працівникам в разі переїзду на роботу до іншої місцевості, службових відряджень є

мінімальними державними гарантіями і не відносяться до загального місячного (річного) оподаткованого доходу платника податку (пп. 165.1.11. п. 165.1 ст. 165 ПК України).

Не підлягають декларуванню доходи у вигляді коштів, одержаних як відшкодування або покриття витрат на службове відрядження, якщо таке відшкодування або покриття витрат здійснюється за рахунок, зокрема, коштів державного бюджету (п. 3 ч. 2 ст. 23, п. 7 ч. 1 ст. 46 Закону).

145. Чи є доходом кошти, отримані як позика, кредит, або інші фінансові зобов'язання?

Ні.

Водночас відомості про такі кошти підлягатимуть відображенню у розділі 13 «Фінансові зобов'язання» декларації за умов, визначених у відповіді на *запитання 175 цих Роз'яснень*.

146. Чи є доходом прощені (анульовані) банком за його рішенням сума кредиту або проценти, комісія та/або штрафні санкції (пеня) за користування кредитом?

Сума кредиту, прощена (анульована) банком, є доходом.

Відсотки, комісія та/або штрафні санкції (пеня), які нараховані банком за умовами договору за користування кредитом, не є доходом.

Аналогічний підхід застосовується і під час реструктуризації боргу: якщо під час реструктуризації зменшено суму тіла кредиту, така різниця є доходом для цілей декларування. У разі, якщо зменшено суму відсотків за користування кредитом, штрафних санкцій, комісії – така сума не є доходом для цілей декларування.

Доходами можуть бути додаткові блага, унаслідок отримання яких фінансове або матеріальне становище суб'єкта декларування чи членів його сім'ї покращилося. Отримання основної суми кредиту, яку надалі за рішенням банку суб'єкт декларування чи член його сім'ї не повинні повертати, є доходом, оскільки завдяки цим коштам покращується фінансове становище особи, у неї з'являється можливість, наприклад, здійснити видатки, які інакше вона не могла б зробити. Водночас скасовані відсотки за користування кредитом таким доходом не є, оскільки відповідні кошти суб'єкт декларування або член його сім'ї фактично не отримували.

Така позиція підтверджується регулюванням у податковій сфері та судовою практикою. Так, до доходу віднесено, зокрема, основну суму боргу (кредиту) платника податку, прощеного (анульованого) кредитором за його самостійним рішенням (пп. 164.2.17 п. 164.2 ст. 164 ПК України).

Додаткове благо визначається як дохід у разі приросту показників фінансового та/або майнового стану платника податку. Грошова сума, яка надана в кредит, підлягає поверненню, тому ця сума не збільшує дохід платника податку. Водночас у разі якщо відпадуть встановлені законом та/або договором підстави для витребування кредитором у боржника грошової суми, наданої на умовах повернення, у платника податку-боржника виникає приріст фінансових показників за рахунок суми, взятої в борг.

147. Чи є доходом кошти, отримані як кешбек, бонуси тощо від банків, фінансових установ?

Так, якщо такі кошти включені до загального місячного (річного) оподаткованого доходу платника податків.

Дохід з джерелом їх походження з України – будь-який дохід, отриманий резидентами або нерезидентами, у тому числі від будь-яких видів їх діяльності на території України (пп. 14.1.54 п. 14.1 ст. 14 ПК України).

Отже, кошти, отримані суб'єктом декларування або членом його сім'ї упродовж звітного періоду у формі кешбеку, бонусів у грошовій формі від банківських чи інших фінансових установ, зазначаються у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації, якщо такі кошти включені до загального місячного (річного) оподаткованого доходу платника податків як додаткове благо (ознака доходу «126») або інший дохід (ознака доходу «127»). Так, зазначені кошти, отримані з одного джерела, сумуються за відповідною ознакою.

Наприклад, у разі отримання упродовж звітного року коштів у вигляді кешбеку на банківську картку як інший дохід у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації слід зазначити загальну суму таких коштів, отриманих упродовж року з одного джерела (наприклад, від однієї банківської установи).

Інформація про суми загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податків міститься у Державному реєстрі фізичних осіб – платників податків.

148. Чи є доходом сума відшкодування податку в рамках Tax free?

Ні.

Кошти, отримані суб'єктом декларування та/або членом його сім'ї як часткове повернення раніше витрачених коштів на сплату податку на додану вартість чи іншого податку в іноземній країні, не є доходом для цілей декларування та не зазначаються у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації.

149. Чи є доходом податкова знижка?

Ні.

Право платника на податкову знижку передбачене ст. 166 ПК України. Податкова знижка нараховується на доходи, які отримані у вигляді заробітної плати.

У декларації зазначаються відомості про отриману заробітну плату, включно з податками і зборами. Тому кошти, отримані як податкова знижка відповідно до ст. 166 ПК України, не є доходом для цілей декларування та не зазначаються у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації як окремий об'єкт декларування.

150. Чи є доходом вартість путівки, отриманої за рахунок коштів фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування, профспілки?

Так, в тій частині вартості путівки, яка оплачена відповідним фондом, профспілкою.

Одним із видів доходу є вартість путівки на відпочинок, оздоровлення та лікування, у тому числі на реабілітацію осіб з інвалідністю, отриманої декларантом та/або членами його сім'ї за рахунок коштів відповідного фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування, професійної спілки.

Дані щодо вартості наданої путівки, як правило, містяться у Державному реєстрі фізичних осіб-платників податків (довідка за формою 4ДФ, яку можна безкоштовно отримати особисто в територіальних органах Державної податкової служби України або онлайн в електронному кабінеті за адресою: <https://cabinet.tax.gov.ua>).

Такий дохід має ознаку 156 «Вартість путівок на відпочинок, оздоровлення та лікування на території України, які надаються платнику податку професійною спілкою та/або роботодавцем» (Довідник ознак доходів фізичних осіб, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 13.01.2015 № 4).

Якщо дані про вартість такої путівки в Державному реєстрі фізичних осіб – платників податків відсутні, рекомендуємо за відповідною інформацією звертатись до органів соціального захисту населення або до відповідної профспілки.

Якщо зазначені відомості суб'єкту декларування не вдалось отримати, рекомендуємо повідомити цей факт Національному агентству через персональний електронний кабінет.

150-1. Чи є доходом грошова допомога, яка надається ВПО для покриття витрат на проживання?

Так.

Соціальні виплати вважаються доходом і відображаються в декларації лише в разі їх монетизації (див. відповідь на *запитання 134 цих Роз'яснень*).

Гарантії дотримання прав, свобод та законних інтересів внутрішньо переміщених осіб встановлено Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб». Так, фінансове забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб за рахунок бюджетних коштів здійснюється відповідно до бюджетного законодавства. Заходи щодо забезпечення прийому, проїзду, розміщення та облаштування вимушених переселенців є

видатковими зобов'язаннями України та органів місцевого самоврядування відповідно до їх компетенції *щодо забезпечення соціальних прав і гарантій громадян України* (ч. 1 ст. 15 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»).

Механізм надання такої грошової допомоги визначався із 07.10.2014 Порядком надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 № 505, а з 22.03.2022 Порядком надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 № 332.

Вказана грошова допомога надається особам, які перемістилися з тимчасово окупованої території, а також території адміністративно-територіальних одиниць, де проводяться бойові дії, і виплачується на поточний банківський рахунок особи за рахунок коштів державного бюджету, а отже є *монетизованою соціальною виплатою (соціальною допомогою)*.

Отже, грошова допомога для покриття витрат на проживання (грошова допомога на проживання) підлягає відображенню в декларації за загальними правилами.

Датою отримання такого доходу є дата зарахування коштів на рахунок отримувача.

Під час внесення інформації про таку допомогу до розділу 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації, звітний період якої повністю або частково припадає на період дії воєнного стану, рекомендується:

- у полі «Вид доходу» обрати позначку «Інше»;
- у полі «Зазначте, який саме» вказати «Допомога на проживання»;
- у полі «Джерело (джерела) доходу» обрати позначку «Інша фізична або юридична особа»;
- у полі «Тип особи» обрати позначку «Юридична особа, зареєстрована в Україні»;
- у полі «Код в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» обрати позначку «Не відомо»;
- у полі «Найменування юридичної особи» зазначити «Кабінет Міністрів України».

150-2. Чи є доходом грошова допомога, виплачена за рахунок коштів міжнародних організацій (яка виплачується у зв'язку з повномасштабною війною)?

Ні, якщо виплата матеріальної допомоги за рахунок коштів іноземної держави (крім держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором) або міжнародної організації повністю або частково припадає на період дії воєнного стану (п. 2-4 розділу XIII «Прикінцеві положення» Закону).

Такі виплати можуть здійснюватись за рахунок коштів Всесвітньої продовольчої програми ООН, Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, коштів ЮНІСЕФ, Місії Міжнародного Комітету Червоного Хреста в Україні тощо.

! Зазначене правило застосовується для заповнення тих декларацій, звітний період яких повністю або частково припадає на період дії воєнного стану.

150-3. Чи є доходом компенсація витрат, пов'язана з безоплатним тимчасовим розміщенням (перебуванням) ВПО?

Так.

Компенсація витрат, що пов'язана з безоплатним тимчасовим розміщенням (перебуванням) внутрішньо переміщених осіб, передбачена Порядком компенсації витрат за тимчасове розміщення (перебування) внутрішньо переміщених осіб, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 19.03.2022 № 333.

Така компенсація є доходом для цілей декларування і підлягає відображенню у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації.

Під час внесення інформації про таку допомогу до розділу 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації, звітний період якої повністю або частково припадає на період дії воєнного стану, рекомендується:

- у полі «Вид доходу» обрати позначку «Інше»;
- у полі «Зазначте, який саме» вказати «Компенсація витрат за безоплатне

тимчасове розміщення (перебування) ВПО»;

- у полі «Джерело (джерела) доходу» обрати позначку «Інша фізична або юридична особа»;

- у полі «Тип особи» обрати позначку «Юридична особа, зареєстрована в Україні»;

- у полі «Код в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» обрати позначку «Не відомо»;

- у полі «Найменування юридичної особи» зазначити «Кабінет Міністрів України».

151. Як декларувати заробітну плату?

Вказувати нараховану заробітну плату (посадовий оклад, інші виплати) разом з податками та обов'язковими зборами, отриману як за основним місцем роботи, так і за сумісництвом.

Під **заробітною платою** слід розуміти посадовий оклад та інші виплати (премії, надбавки тощо), які виплачуються (надаються) у зв'язку з трудовими відносинами, крім коштів для відшкодування або покриття витрат на відрядження (додатково див. відповіді на *зпитання 143 та 144-1 цих Роз'яснень*).

Кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом (ч. 1 ст. 67 Конституції України).

Доходи у вигляді заробітної плати, нараховані (виплачені) платнику податку на доходи фізичних осіб відповідно до умов трудового договору (контракту), належать до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку, який є базою оподаткування (п. 164.1, пп. 164.2.1 п. 164.2 ст. 164 ПК України).

Податковий агент, який нараховує, виплачує або надає оподатковуваний дохід на користь платника податку, зобов'язаний утримувати податок на доходи фізичних осіб (пп. 168.1.1 п. 168.1 ст. 168 ПК України).

Податковим агентом щодо податку на доходи фізичних осіб є, зокрема, юридична особа (її філія, відділення, інший відокремлений підрозділ), яка незалежно від організаційно-правового статусу та способу оподаткування іншими податками та/або форми нарахування (виплати, надання) доходу (у грошовій або негрошовій формі) зобов'язана нараховувати, утримувати та сплачувати податок на доходи фізичних осіб до бюджету від імені та за рахунок фізичної особи (пп. 14.1.180 п. 14.1 ст. 14 ПК України).

Роботодавець при кожній виплаті заробітної плати зобов'язаний повідомити працівника про дані, що належать до періоду, за який провадиться оплата праці, до яких належать загальна сума заробітної плати із розшифрування за видами виплат, розміри і підстави відрахувань із заробітної плати, сума заробітної плати, що належить до виплати (ч. 1 ст. 30 Закону України «Про оплату праці»).

Тобто із загальної суми заробітної плати фактично й відбуваються відрахування, у тому числі нараховується, утримується та сплачується податок на доходи фізичних осіб.

Отже, у декларації зазначаються відомості про отриману заробітну плату, включно з податками і зборами.

! Відомості про нараховану, але не виплачену у звітному періоді заробітну плату (інші платежі) зазначаються у декларації наступного звітного періоду (в якому вона була фактично виплачена).

152. Як декларувати дохід, отриманий при відчуженні цінних паперів?

У декларації відображається загальна сума коштів, отриманих суб'єктом декларування / членом його сім'ї внаслідок припинення права власності (відчуження, погашення цінних паперів тощо) на цінні папери, а не інвестиційний прибуток.

Припинення права власності на цінні папери може відбуватися внаслідок їх відчуження (продажу, дарування, міни тощо) або погашення (переважно це стосується боргових цінних паперів).

Для цілей оподаткування інвестиційний прибуток розраховується як позитивна різниця між доходом, отриманим платником податку від продажу окремого інвестиційного активу з урахуванням курсової різниці (за наявності), та його вартістю, що визначається із суми документально підтверджених витрат на придбання такого активу (абз. 1 пп. 170.2.2 п. 170.2. ст. 170 ПК України).

Однак для цілей декларування доходом є вся сума коштів, яку особа отримала після відчуження або погашення цінного папера (пакета цінних паперів), включаючи податки і збори, комісії банків, ліцензованих брокерів, депозитарних установ тощо.

Приклад 1

Суб'єкт декларування у 2021 році придбав 100 акцій загальною вартістю 100 000 грн за 50 000 грн. У звітному році суб'єкт декларування відчужив ці акції за 150 000 грн. Отриманий дохід для цілей декларування від продажу цінних паперів склав 150 000 грн, саме цю суму слід відобразити у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації за відповідний звітний період.

Приклад 2

Декларант придбав 104 облігації внутрішньої державної позики, номінальною вартістю 1000 грн кожна, за 96 200 грн (тобто з дисконтом).

Погашення облігацій відбулось за номінальною вартістю. Комісія банку-первинного дилера склала 500 грн. У цій ситуації у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації слід відобразити дохід у розмірі 104 000 грн.

153. Як декларувати доходи у вигляді процентів, нарахованих за валютним вкладом?

Потрібно суму кожного нарахування процентів за певний період (зазвичай за місяць), включаючи податки і збори, конвертувати у гривню за валютним (обмінним) курсом Національного банку України, що діяв на дату фактичної виплати процентів (якщо за умовами депозитного договору проценти щомісяця виплачуються вкладнику) / нарахування процентів банком (якщо за договором проценти додаються до тіла депозиту), потім визначити їхній сукупний розмір, отриманий за звітний період в одному банку, і зазначити в декларації цю загальну суму процентів.

Дохід у вигляді процентів, нарахованих за кількома вкладками, поміщеними в **один банк**, зазначається в декларації сукупно.

Дохід у вигляді процентів, нарахованих за вкладками, поміщеними в **різні банки**, зазначається в декларації окремо.

Для отримання детальної інформації щодо нарахованих (виплачених) процентів радимо звернутись до банку, в якому розміщено вклад.

Додатково див. відповідь на *запитання 202 цих Роз'яснень*.

Приклад 1

01.02.2020 банк нарахував проценти за січень у сумі 50 євро; 15.02.2020, після утримання податків і зборів, банк (у готівковій чи безготівковій формі) фактично виплатив вкладнику 40,25 євро процентів за січень. Курс гривні щодо євро станом на 15.02.2020 становив 26,5872 грн/євро, тобто $50 \times 26,5872 = 1\,329,36$ грн – конвертована сума виплачених (отриманих) процентів за січень. За аналогічною схемою слід конвертувати проценти за весь період, на який було розміщено вклад, і зазначити в декларації їхній сукупний розмір.

Приклад 2

За умовами депозитного договору проценти щомісяця капіталізуються та додаються до тіла депозиту. 01.07.2021 банк нарахував проценти за червень у сумі 3,73 долара США; цього ж дня банк утримав ПДФО та військовий збір. 02.07.2021 банк виплатив вкладнику проценти на рахунок в сумі 3 долара США. Курс гривні щодо долара США на 02.07.2021 становив 2736,3841 грн/дол. США, отже $3,73 \times 27,3841 = 102,1427$ грн – конвертована сума отриманих

процентів за січень. За аналогічною схемою слід конвертувати проценти за весь звітний період і зазначити в декларації їхній сукупний розмір.

153-1. За яких умов декларувати дохід, отриманий від профспілки?

Подарунки – якщо їхній розмір / вартість перевищує 5 ПМ. Всі інші доходи – незалежно від розміру.

Професійні спілки в Україні мають право виплачувати членам профспілки матеріальну (грошову) допомогу, інші виплати з коштів профспілки (наприклад, у зв'язку з реєстрацією шлюбу, народженням дитини, задля покриття витрат на оздоровлення, лікування, поховання членів сім'ї, до дня народження / ювілею тощо), оплачувати путівки на санаторно-курортне лікування, відпочинок, туристичні подорожі. Крім того, профспілки можуть купувати та дарувати своїм членам (наприклад, з нагоди державних, релігійних свят, ювілейних дат) подарунки, в тому числі сувенірну продукцію, подарункові сертифікати, квитки на культурно-масові заходи тощо.

Члени виборних органів профспілкових органів, їх керівники (які не звільнені від основної роботи) також можуть одержувати за роботу у профспілці винагороду.

Такі виплати, подарунки є доходом для цілей декларування та підлягають (подарунки – можуть підлягати) відображенню у декларації за загальними правилами (див. відповідь на запитання 133 цих Роз'яснень).

Дані щодо розміру таких доходів / вартості подарунків, наданих путівок, як правило, містяться у Державному реєстрі фізичних осіб – платників податків (довідка за формою 4ДФ, яку можна безкоштовно отримати особисто в територіальних органах Державної податкової служби України або онлайн в електронному кабінеті за адресою: <https://cabinet.tax.gov.ua>).

Такі доходи можуть мати ознаки 160 «Вартість дарунків, якщо їх вартість не перевищує встановленого розміру мінімальної заробітної плати», 167 «Виплати чи відшкодування, які здійснюються професійними спілками своїм членам», 156 «Вартість путівок на відпочинок, оздоровлення та лікування на території України, які надаються платнику податку професійною спілкою та/або роботодавцем» або інші (Довідник ознак доходів фізичних осіб, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 13.01.2015 № 4).

! За загальним правилом суб'єкти декларування мають право отримувати від третіх осіб подарунки, вартість яких одноразово не перевищує двох ПМ, встановлених на день прийняття подарунка, а сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не перевищує чотирьох ПМ, встановлених на 1 січня року, в якому прийнято подарунки (ст. 23 Закону). Однак отримання зазначених вище виплат є правом особи, яке зумовлено її членством у профспілці та яке мають всі члени профспілки, згідно з чинним в Україні законодавством, яке регулює діяльність профспілок. Такі виплати не носять індивідуального (персонального) характеру, а можуть отримуватись будь-яким членом профспілки, який відповідає встановленим критеріям надання відповідних виплат, тобто вони є загальнодоступними для всіх членів профспілки. За таких обставин отримання зазначених вище виплат не є порушення ст. 23 Закону.

154. Як декларувати дохід, отриманий від кількох осіб (групи осіб), якщо встановити частку кожного джерела доходу неможливо?

Відомості про подарунок (за умови перевищення порогу для декларування) або матеріальну допомогу, обумовлену певною подією (наприклад, збір коштів на лікування), отримані суб'єктом декларування або членом його сім'ї від декількох осіб (групи осіб), якщо встановити частку кожного неможливо, зазначаються у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації як один об'єкт декларування. Слід також вказати його вид, вартість (сукупний розмір), а також усіх осіб, які є джерелами цього доходу.

Приклад 1

Суб'єкту декларування у звітному періоді батьки подарували автомобіль вартістю 850 000 грн, і йому не відомий розмір внеску кожного з батьків до загальної вартості автомобіля.

У цьому випадку у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації необхідно зазначити один раз відомості про отриманий дохід у вигляді подарунка у негрошовій формі вартістю 850 000 грн, а у блоці полів «Інформація про джерело (джерела) доходу» вказати відомості про обох батьків.

Відомості про автомобіль слід також відобразити у розділі 6 «Цінне рухоме майно – транспортні засоби» декларації (за умови його перебування у власності на кінець звітного періоду) та додатково вказати відомості про правочин, на підставі якого набуто право на майно – договір дарування – у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації (незалежно від того, чи перебуває автомобіль у власності суб'єкта декларування на кінець звітного періоду). У разі його відчуження у звітному періоді – відомості про обидва правочини, на підставі яких набуто та припинено право власності на майно.

Приклад 2

Член сім'ї суб'єкта декларування у звітному періоді отримав від 10 осіб (відомості про яких відомі) однією загальною сумою 20 000 грн як матеріальну допомогу на лікування. При цьому члену сім'ї суб'єкта декларування не відомий внесок кожного з осіб до цієї суми. Відомості про такий дохід підлягають відображенню у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації як один об'єкт. У декларації слід:

- у полі «Вид доходу» обрати «Інше», у полі «Зазначте, який саме» вказати «матеріальна допомога»;
- у полі «Розмір (вартість), грн» – 20 000 грн;
- у блоці полів «Інформація про джерело (джерела) доходу» вказати відомості про всіх осіб, від яких отримано цей дохід;
- у блоці полів «Інформація про особу, яка отримала дохід» – відомості про члена сім'ї.

Разом з тим, якщо частка конкретної особи у загальній сумі переданих коштів відома (наприклад, 1 000 грн), відомості про дохід від цієї особи підлягають декларуванню окремо (із зазначенням суми та джерела доходу). Інша частина від загальної суми переданих коштів (тобто 19 000 грн) підлягає декларуванню як один об'єкт.

Тобто у декларації підлягають відображенню 2 об'єкти:

- 1 – від особи, розмір внеску якої відомий,
- 2 – від осіб, розмір внеску кожного з яких не відомий.

Якщо сума разово отриманого суб'єктом декларування доходу від одного джерела перевищує 50 ПМ (113500 грн для 2021 року, 124050 грн для 2022 року, 134200 грн для 2023 року), відомості про правочин необхідно додатково вказати у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації.

! Суб'єкт декларування повинен володіти підтвердними документами, що обумовлюють наявність підстав для отримання такої допомоги, а також її фактичного отримання.

155. Чи відображаються у розділах 11 «Доходи, у тому числі подарунки» та 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації відомості про рух коштів між суб'єктом декларування та членами його сім'ї?

Ні, якщо такий рух коштів не призвів до отримання членом сім'ї окремого виду доходу (подарунку, аліментів тощо).

Рух коштів сам по собі у готівковій або безготівковій формі між суб'єктом декларування та членами його сім'ї, відомості про яких зазначені в розділі 2.2 «Інформація про членів сім'ї суб'єкта декларування» декларації, не вважається доходом / видатком для цілей декларування та не підлягає відображенню в розділах 11 «Доходи, у тому числі подарунки» та 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації відповідно.

Водночас якщо такі кошти є самостійним видом доходу (наприклад, подарунком, аліментами), відомості про нього мають бути відображені у декларації.

! У разі руху грошових коштів між суб'єктом декларування та особами, відомості про яких не зазначено в розділі 2.2 «Інформація про членів сім'ї суб'єкта декларування» декларації, такі грошові кошти підлягають декларуванню на загальних підставах, незалежно від наявності родинного зв'язку.

Приклад 1

Суб'єкт декларування подарував особі, відомості про яку містяться у розділі 2.2 «Інформація про членів сім'ї суб'єкта декларування» декларації, 20 000 грн до Дня народження.

В такому разі у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації слід відобразити дохід члена сім'ї, бо розмір подарунка у грошовій формі перевищує 5 ПМ (11350 грн для 2021 року, 12405 грн для 2022 року, 13420 грн для 2023 року).

Відомості про видаток суб'єкта декларування у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації не зазначається, бо його розмір не перевищує 50 ПМ (113500 грн для 2021 року, 124050 грн для 2022 року, 134200 грн для 2023 року).

Приклад 2

Декларант офіційно сплачує аліменти дитині, відомості про яку відображено в розділі 2.2 «Інформація про членів сім'ї суб'єкта декларування» декларації.

У такому разі у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації слід відобразити відомості про дохід члена сім'ї (дитини) у вигляді аліментів.

155-1. Чи є доходом фінансова (матеріальна тощо) допомога, виплачена органом місцевого самоврядування членам добровольчих формувань територіальних громад (ДФТГ)?

Так.

Фінансування та матеріально-технічне забезпечення національного спротиву, складовою якою є ДФТГ, здійснюється за рахунок і в межах коштів, зокрема, місцевих бюджетів, у тому числі шляхом затвердження цільових програм (ст.ст. 3, 4, 23 Закону України «Про основи національного спротиву», п. 22 ч. 1 ст. 26, п. 16 ч. 1 ст. 43, ст. 64 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»).

За загальним правилом грошові виплати, які здійснюються, зокрема, за рахунок коштів місцевого бюджету, є доходом.

Фінансова (матеріальна тощо) допомога, виплачена суб'єкту декларування / члену його сім'ї – члену ДФТГ у грошовій формі за рахунок коштів місцевого бюджету, є доходом та повинна бути відображена у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації. Для цього у полі «Вид доходу» необхідно обрати «Інше» і зазначити «Фінансова (матеріальна тощо) допомога членам ДФТГ» та зазначити інші відомості про джерело (джерела) доходу.

Що робити, якщо така інформація не відома та не може бути відома, не може бути отримана суб'єктом декларування / членами його сім'ї з офіційних джерел – див. відповіді на запитання 56, 58 цих Роз'яснень.

155-2. Чи є доходом одноразова грошова допомога, виплачена членам сім'ї загиблих або померлих внаслідок поранення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу, поліцейських під час дії воєнного стану?

Так.

У декларації зазначаються відомості про доходи, які суб'єкт декларування або члени його сім'ї отримали упродовж звітного періоду (п. 7 ч. 1 ст. 46 Закону).

Сім'ям загиблих або померлих внаслідок поранення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу, поліцейських виплачується одноразова грошова допомога в розмірі 15 000 000 грн, яка розподіляється рівними частками на всіх отримувачів, передбачених у ст. 16-1 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (п. 2 постанови Кабінету Міністрів України від 28.02.2022 № 168 «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану»).

Розмір доходу визначається розміром виплаченої частки такої допомоги, яка припадає на суб'єкта декларування / члена його сім'ї – отримувача допомоги, відомості про який підлягають декларуванню у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації. У полі «Вид доходу» необхідно обрати позначку «Інше» і зазначити «Одноразова грошова допомога

сім'ям загиблих (померлих) військовослужбовців тощо».

У декларації за звітний період необхідно вказувати лише ту частину грошової допомоги, яка була отримана декларантом та/або членами його сім'ї у відповідному звітному періоді. Відомості про інші частини грошової допомоги, виплачені у наступних звітних періодах, відображаються у деклараціях за наступні звітні періоди.

! Якщо розмір разової виплати частини грошової допомоги, отриманої службовою особою, яка займає відповідальне та особливо відповідальне становище, або суб'єктом декларування, який займає посаду, пов'язану з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків, перевищує 50 ПМ, то таким особам слід подати ПСЗ за ознакою отримання доходу.

XIV. Грошові активи

156. Які грошові активи потрібно декларувати?

У декларації зазначаються грошові активи, наявні у суб'єкта декларування або членів його сім'ї, сукупна вартість яких перевищує 50 ПМ станом на останній день звітного періоду (п. 8 ч. 1 ст. 46 Закону).

Грошовими активами є:

- готівкові кошти;
- кошти, розміщені на банківських рахунках (незалежно від типів рахунків та дати їх відкриття);
- готівкові кошти, які зберігаються у банку;
- внески до кредитних спілок;
- внески до інших небанківських фінансових установ, у тому числі до інститутів спільного інвестування (згідно із Законом України «Про інститути спільного інвестування» такими інститутами є корпоративний фонд та пайовий фонд, створений компанією з управління активами);
- кошти, позичені третім особам (тобто кошти, стосовно яких суб'єкт декларування або член його сім'ї є позикодавцем);
- поворотна фінансова допомога, надана третім особам (тобто кошти, стосовно яких суб'єкт декларування або член його сім'ї є надавачем);
- активи у дорогоцінних (банківських) металах;
- електронні гроші;
- інші грошові активи (у декларації необхідно зазначити, які саме активи).

! Грошові активи суб'єкта декларування та членів його сім'ї в цілях визначення, чи перевищують вони поріг декларування, не сумуються (пп. 1 п. 13 розділу IV Порядку № 449/21).

Якщо сукупна вартість усіх наявних станом на останній день звітного періоду в суб'єкта декларування або члена його сім'ї грошових активів не перевищує 50 ПМ, такі активи не зазначаються в декларації (пп. 2 п. 13 розділу IV Порядку № 449/21).

Відомості про грошові активи зазначаються в декларації окремо щодо суб'єкта декларування та кожного з членів його сім'ї.

Службові особи, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, а також суб'єкти декларування, які займають посади, пов'язані з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків, вказують у декларації також грошові активи, які є об'єктами права власності третьої особи, якщо суб'єкт декларування або член його сім'ї отримує чи має право на отримання доходу від такого об'єкта або може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти щодо такого об'єкта дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ним.

Такі відомості не зазначаються в декларації, якщо відповідні об'єкти належать на праві власності юридичній особі, зазначеній у п. 5-1 ч. 1 ст. 46 Закону, та їх головним призначенням є використання у господарській діяльності такої юридичної особи (додатково див. відповідь на *запитання 71 цих Роз'яснень*).

Приклад 1

Станом на 31 грудня звітного року в суб'єкта декларування були наявні готівкові кошти (незалежно від місця їх зберігання) в розмірі 30 ПМ та кошти на банківських рахунках в розмірі 25 ПМ. Такі кошти зазначаються в декларації (окремо за кожним видом активу), оскільки їхня сукупна вартість перевищує 50 ПМ.

Приклад 2

Станом на 31 грудня звітного року в суб'єкта декларування були наявні готівкові кошти (незалежно від місця їх зберігання) в розмірі 30 ПМ. А у члена його сім'ї – кошти на банківських рахунках в розмірі 25 ПМ. Такі кошти не зазначаються в декларації, оскільки вартість грошових активів кожного не перевищує 50 ПМ.

157. Що таке активи у дорогоцінних (банківських) металах?

До банківських металів належать золото, срібло, платина, метали платинової групи, доведені (афіновані) до найвищих проб, у зливках і порошках, що мають сертифікат якості, а також монети, вироблені з дорогоцінних металів (пп. «г» п. 1-1 ч. 1 ст. 4 Митного кодексу України).

158. Чи декларуються кошти, внесені при застосуванні запобіжного заходу у вигляді застави?

Так, якщо ці кошти вносив суб'єкт декларування або член його сім'ї.

Відомості про кошти, внесені суб'єктом декларування, членом його сім'ї при застосуванні запобіжного заходу у вигляді застави (ст. 182 КПК України), підлягають відображенню у розділі 12 «Грошові активи» декларації за умов, визначених у відповіді на *запитання 156 цих Роз'яснень*.

Одночасно у такому випадку у розділі 12.1 «Банківські та інші фінансові установи, у тому числі за кордоном, у яких у суб'єкта декларування або членів його сім'ї відкриті рахунки або зберігаються кошти, інше майно» декларації зазначаються відомості про банківську установу, в якій відкрито відповідний рахунок суду.

! Кошти, внесені при застосуванні запобіжного заходу у вигляді застави, не є видатком. Повернуті після припинення дії запобіжного заходу кошти не є доходом.

158-1. Чи декларуються кошти, передані довірительом повіреному для вчинення юридично значимих дій?

Так, у розділі 12 «Грошові активи» декларації.

Представництвом є правовідношення, в якому одна сторона (представник) зобов'язана або має право вчинити правочин від імені другої сторони, яку вона представляє (ч. 1 ст. 237 ЦК України).

Представництво виникає на підставі договору, закону, акта органу юридичної особи та з інших підстав, встановлених актами цивільного законодавства (ч. 3 ст. 237 ЦК України).

За договором доручення одна сторона (повірений) зобов'язується вчинити від імені та за рахунок другої сторони (довірителя) певні юридичні дії. Правочин, вчинений повіреним, створює, змінює, припиняє цивільні права та обов'язки довірителя (ч. 1 ст. 1000 ЦК України).

Кошти, які надані довірительом повіреному для вчинення дій від імені довірителя, не переходять у власність повіреного, тому відомості про них не відображаються в розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації, однак відображаються у розділі 12 «Грошові активи» декларації як такі, що перебувають у володінні (за умови перевищення порогу декларування цього розділу). Додатково див. відповідь на *запитання 156 цих Роз'яснень*.

Приклад

Суб'єкт декларування / член його сім'ї передав кошти третій особі для придбання автомобіля на ім'я суб'єкта декларування / члена сім'ї. Третя особа автомобіль не придбала, але кошти не повернула на кінець звітного періоду.

У такому випадку передана сума коштів підлягає декларуванню у розділі 12 «Грошові активи» декларації на загальних підставах, тобто як кошти, які перебувають на праві власності, оскільки вони є власністю довірителя (суб'єкта декларування / члена його сім'ї).

У випадку набрання законної сили рішенням суду за в'їдикаційним позовом та виконання такого рішення відповідачем (повіреним) повернуті законному володільцю (довірителю) кошти не будуть його доходом для цілей декларування.

159. Станом на яку дату вказується розмір наявних грошових активів?

Інформація про грошові активи зазначається станом на кінець звітного періоду (пп. 3 п. 13 розділу IV Порядку № 449/21).

У декларації зазначаються ті грошові активи, у тому числі готівкові кошти, суб'єкта декларування або членів його сім'ї, які наявні в них станом на останній день звітного

періоду (за умови перевищення встановленого Законом порогу декларування для таких об'єктів).

Якщо суб'єкт декларування або член його сім'ї упродовж звітного періоду отримав грошові активи, але станом на останній день звітного періоду вони в нього відсутні, такі активи не відображаються в розділі 12 «Грошові активи» декларації, але зазначаються в розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації (крім позики, кредиту, поворотної фінансової допомоги). Крім того, видатки, здійснені суб'єктом декларування у звітному періоді, повинні бути відображені у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації (якщо розмір видатку перевищує 50 ПМ).

160. Чи треба відображати у розділі 12 «Грошові активи» декларації відомості про доходи, отримані у звітному періоді (про що зазначено у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації)?

Так, якщо розмір наявних станом на кінець звітного періоду грошових активів (у тому числі за рахунок отриманих у звітному періоді доходів) перевищує встановлений законом поріг декларування (див. відповідь на запитання 156 цих Роз'яснень).

161. Чи є грошовими активами кошти, які підлягають стягненню на підставі рішення суду, які не були виплачені у звітному періоді?

Ні, за загальним правилом.

Так, якщо це позика.

У разі набрання законної сили рішенням суду, яким на користь суб'єкта декларування або члена його сім'ї стягнуто кошти внаслідок завданої їм шкоди, чи з інших підстав, не пов'язаних із невиконанням умов договору, і такі кошти не були отримані декларантом / членом його сім'ї у звітному періоді, то вони не підлягають відображенню у розділі 12 «Грошові активи» декларації.

Однак, якщо це кошти суб'єкта декларування / члена його сім'ї, позичені третім особам або надані їм як поворотна фінансова допомога, і ці кошти не сплачені третіми особам, хоч строк сплати настав відповідно до умов правочину або за рішенням суду, то відомості про такі кошти зазначаються у розділі 12 «Грошові активи» декларації за умов перевищення порогу декларування (див. відповідь на запитання 163 цих Роз'яснень).

162. Чи є грошовими активами кошти, які не були сплачені суб'єкту декларування / члену його сім'ї у зв'язку із невиконанням умов укладеного договору або строк сплати яких не настав?

Ні, крім коштів, позичених третій особі або наданих їй як поворотна фінансова допомога, відомості про які зазначаються в розділі 12 «Грошові активи» декларації за умов перевищення порогу декларування.

Додатково див. відповіді на запитання 156 та 159 цих Роз'яснень.

Приклад 1

Суб'єкт декларування у звітному періоді (2021 році) продав автомобіль вартістю 800 000 грн, з яких фактично отримав 200 000 грн. Відомості про отримані 200 000 грн відображаються у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації за 2021 рік та додатково у розділі 12 «Грошові активи» декларації (за умови їх залишку станом на останній день звітного періоду). У розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації необхідно вказати відомості про правочин – договір купівлі-продажу транспортного засобу, на підставі якого припинилося право власності на автомобіль. Відомості про наявну заборгованість покупця у розмірі 600 000 грн у декларації звітного періоду не зазначаються, їх перерахування стане доходом відповідного звітного періоду, відомості про них підлягатимуть відображенню у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації відповідного звітного періоду.

Приклад 2

Суб'єкт декларування у 2020 році позичив кошти у розмірі 1 000 000 грн, які мали бути повернуті йому у 2021 році, але станом на 31.12.2021 не були повернуті. Відомості про ці кошти підлягають відображенню у розділі 12 «Грошові активи» декларації як кошти, позичені третій особі.

163. Чи є грошовими активами кошти, позичені суб'єктом декларування / членом його сім'ї або надані ним як поворотна фінансова допомога третім особам, розмір яких визначений рішенням суду, які не були виплачені (добровільно чи в порядку примусового виконання) у звітному періоді?

Так, у розділі 12 «Грошові активи» декларації зазначаються відомості про кошти, позичені третім особам або надані їм як поворотна фінансова допомога, за умов, визначених у відповіді на запитання 156 цих Роз'яснень.

Додатково див. відповідь на запитання 161 цих Роз'яснень.

При визначенні розміру активу слід врахувати рішення суду, яке набрало законної сили.

Аналогічний підхід слід застосовувати й до декларування відомостей у розділі 13 «Фінансові зобов'язання» декларації про фінансові зобов'язання суб'єкта декларування / члена його сім'ї, які виникли внаслідок укладених договорів кредиту (позики). Розмір таких зобов'язань слід зазначати з урахуванням рішення суду, що набрало законної сили.

164. Чи необхідно суб'єкту декларування, який є акцептованим кредитором банку, що перебуває у стані ліквідації, зазначати відомості про не виплачені йому кошти?

Так, у розділі 12 «Грошові активи» декларації, крім коштів, вимоги за якими вважаються погашеними станом на кінець звітного року.

Фонд гарантування вкладів фізичних осіб (далі – Фонд) визначає суму заборгованості кожному кредитору та відносить вимоги до певної черги погашення (ч. 2 ст. 49 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»).

Суб'єкт декларування, який є акцептованим кредитором банку, що перебуває у стані ліквідації, повинен зазначати у розділі 12 «Грошові активи» декларації відомості про кошти у сумі, визначеній Фондом.

Щоб задовольнити вимоги акцептованих кредиторів, Фонд або уповноважена особа Фонду формує ліквідаційну масу банку та продає його активи. Якщо ж у банку недостатньо майна для виплати коштів всім кредиторам, незадоволені вимоги вважаються погашеними, що, однак, не позбавляє Фонд або уповноважену особу Фонду права звертатися з вимогами до пов'язаної з банком особи.

Отже, не підлягають відображенню в декларації відомості про кошти, вимоги за якими вважаються погашеними станом на кінець звітного року. Погашеними вважаються вимоги, які банк не може задовольнити через нестачу коштів та активів.

165. Як декларувати грошові заощадження, поміщені в установи Ощадного банку СРСР та державного страхування СРСР, що діяли на території України, якщо компенсацію втрат від їх знецінення суб'єкт декларування та/або члени його сім'ї не отримували або отримували частково?

Якщо суб'єкту декларування або членам його сім'ї було видано ощадну книжку і відкрито компенсаційний рахунок в Ощадному банку України, то залишок коштів на такому рахунку підлягає декларуванню в розділі 12 «Грошові активи» декларації, у випадку якщо сукупна вартість усіх наявних станом на останній день звітного періоду в суб'єкта декларування або члена його сім'ї (окремо у кожної особи) грошових активів перевищує 50 ПМ.

Наприклад, якщо у суб'єкта декларування є кошти на ощадній книжці в розмірі 10 ПМ, а також інші грошові активи в розмірі 40 ПМ, їх необхідно відобразити в декларації, оскільки сумарно це становитиме 50 ПМ (додатково див. відповідь на запитання 156 цих Роз'яснень).

Заощадження громадян, поміщені в установи Ощадного банку СРСР та державного страхування СРСР, відновлювалися у співвідношенні 1 карбованець заощаджень на 1,05 грн – станом на 1 жовтня 1996 року.

Так, зобов'язання держави перед громадянами України, які внаслідок знецінення втратили грошові заощадження, поміщені в установи Ощадного банку СРСР та державного страхування СРСР, що діяли на території України, а також у державні цінні папери, придбані в установах Ощадного банку СРСР, що діяли на території України, встановлені Законом України «Про державні гарантії відновлення заощаджень громадян України».

Відповідно до положень вищезазначеного Закону установи Ощадного банку України протягом грудня 1996 року – березня 1997 року проводили одноразову індексацію вкладів громадян, на проіндексовану суму видавалася ощадна книжка. Компенсація втрат від знецінення грошових заощаджень проводилася їх власникам починаючи з 1997 року в грошовій (готівковій чи безготівковій) формі через установи Ощадного банку України після внесення в інформаційно-аналітичну систему «Реєстр вкладників заощаджень громадян» відомостей про них, необхідних для ідентифікації вкладника під час відкриття рахунку, а також в інших формах згідно із законодавством.

Отже, якщо в особи був вклад в Ощадбанку СРСР на певну суму в карбованцях, потім ця сума була проіндексована Ощадбанком України і на ім'я вкладника відкрито компенсаційний рахунок на суму індексації вкладу в гривні, то значення для цілей декларування має тільки сума залишку на такому компенсаційному рахунку. Для отримання відповідної інформації радимо звертатись до Ощадного банку України.

XV. Банківські та інші фінансові установи

166. Відомості про які банки, фінансові установи зазначати в декларації?

У декларації відображаються відомості про банківські та інші фінансові установи, у яких у суб'єкта декларування або членів його сім'ї **відкриті рахунки** або **зберігаються кошти**, інше майно **станом на останній день звітного періоду** (за умови, що рахунок відкрито не менше ніж за 30 календарних днів, що передували останньому дню звітного періоду) або **протягом не менше половини днів протягом звітного періоду** (п. 8-1 ч. 1, ч. 2 ст. 46 Закону).

Такі відомості зазначаються **незалежно** від:

- того, знаходиться банк, фінансова установа (головний офіс) в Україні чи за кордоном,
- типу рахунку,
- особи, яка відкрила рахунок, орендувала індивідуальний банківський сейф (комірку) (це може бути суб'єкт декларування, член його сім'ї чи третя особа),
- наявності коштів, майна на рахунку, у сейфі (комірці) станом на кінець звітного періоду чи протягом звітного періоду.

У декларації відображаються відомості про всі банківські та інші фінансові установи, де є / були відкриті рахунки станом на останній день звітного періоду (за умови їх відкриття за 30 календарних днів, що передували останньому дню звітного періоду) або протягом не менше половини днів протягом звітного періоду.

Декларуванню підлягають відомості про банки, фінансові установи, в яких рахунки відкриті/були відкриті лише на ім'я суб'єкта декларування або членів його сім'ї. У разі відкриття (наявності) рахунків на ім'я юридичної особи (в тому числі, учасником / засновником / керівником якої є суб'єкт декларування / член його сім'ї) відомості про банк, іншу фінансову установу у декларації не зазначаються.

Для правильного відображення відомостей про фінансову установу та залишки коштів на рахунках, слід звертатися до банківської або іншої фінансової установи, де вони відкриті.

! Завершення строку дії банківської платіжної картки або припинення надходжень на таку картку / рахунок не тягне за собою автоматичне закриття рахунку у банківській установі (наприклад, у разі завершення соціальних виплат у зв'язку з досягненням дитиною 3-річного віку або припинення надходження заробітної плати у зв'язку з припиненням трудових відносин), крім випадків, передбачених законом або договором.

Банківськими установами України є юридичні особи, які на підставі банківської ліцензії мають виключне право надавати банківські послуги, відомості про які внесені до Державного реєстру банків, що ведеться Національним банком України.

Іншими **фінансовими установами** є юридичні особи, які відповідно до закону надають одну чи декілька фінансових послуг, а також інші послуги (операції), пов'язані з наданням фінансових послуг, у випадках, прямо визначених законом, та внесені до відповідного реєстру в установленому законом порядку (п. 1 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», п. 65 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про фінансові послуги та фінансові компанії»).

Для цілей декларування до фінансових установ можуть належати, наприклад, кредитні спілки, недержавні пенсійні фонди, інвестиційні фонди і компанії, фонди фінансування будівництва та інші юридичні особи, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг, а у випадках, прямо визначених законом, – інші послуги (операції), пов'язані з наданням фінансових послуг.

Система функціонування фонду фінансування будівництва передбачає відкриття управителем рахунку довірителю у системі обліку прав вимоги довірителів ФФБ (Закон України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю»).

! З 12.10.2023 відомості про банківські рахунки (IBAN) не підлягають декларуванню (в силу змін, внесених до п. 8-1 ч. 1 ст. 46 Закону), водночас залишається обов'язок зазначати відомості про саму банківську або іншу фінансову установу, осіб, які мають право розпоряджатися принаймні одним рахунком або мають доступ до індивідуального

банківського сейфа в такій установі, осіб, які відкрили принаймні один рахунок на ім'я суб'єкта декларування або членів його сім'ї в такій установі.

До моменту внесення змін до форми електронної декларації у блоці полів «Інформація про тип та номер рахунка, банківського сейфу (комірки)» рекомендується обирати позначку «Не застосовується».

У разі наявності на рахунках у банківських або інших фінансових установах грошових коштів суб'єкта декларування або члена його сім'ї ці кошти підлягають відображенню у розділі 12 «Грошові активи» декларації за умов, викладених у відповіді на *запитання 156 цих Роз'яснень*.

167. Як коректно зазначити відомості про особу, яка має право розпоряджатись рахунком?

Зазначати відомості виключно про іншу (ніж власник рахунка) особу (осіб), за умови, якщо інформацію про таку особу було надано власником рахунку безпосередньо банку або на ім'я такої особи видано нотаріальну довіреність про право розпоряджатись рахунком.

Слід розмежовувати право розпорядження банківським рахунком та право розпоряджатись коштами на такому рахунку.

Перелік осіб, які мають право розпоряджатися рахунком і підписувати платіжні інструкції, подається / надсилається особою (клієнтом) до надавача платіжних послуг (банку або небанківського надавача) під час відкриття поточного/платіжного рахунка. Кількість розпорядників рахунку не обмежується (п. 14 Інструкції про порядок відкриття та закриття рахунків користувачам надавачами платіжних послуг з обслуговування рахунків, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 29.07.2022 № 162).

Розпорядження рахунками фізичних осіб, фізичних осіб – підприємців та фізичних осіб, які провадять незалежну професійну діяльність, здійснюється за розпорядженням власника або за його дорученням на підставі довіреності (копії довіреності), засвідченої нотаріально або працівником надавача платіжних послуг, а у випадках, визначених законодавством України, – іншими уповноваженими на це особами. Довіреність може містити право довірених осіб відкривати / розпоряджатися / закривати рахунки користувача платіжних послуг (клієнта банку) у надавача платіжних послуг (банку або небанківського надавача) (п. 16 Інструкції про порядок відкриття та закриття рахунків користувачам надавачами платіжних послуг з обслуговування рахунків, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 29.07.2022 № 162).

У блоці полів «Інформація про іншу фізичну або юридичну особу, яка має право розпоряджатися таким рахунком або має доступ до індивідуального банківського сейфу (комірки)» відображається інформація лише про іншу (крім власника рахунку) особу (осіб), яка має право розпоряджатись банківським рахунком і підписувати розрахункові документи. У разі наявності **декількох** осіб, які мають право розпоряджатися таким рахунком або мають доступ до індивідуального банківського сейфу (комірки), у цьому блоці полів зазначається інформація про всіх таких осіб.

Розпорядження коштами на банківському рахунку може відбуватись, зокрема, шляхом зняття готівки, поповнення рахунку, використання додаткової карти, відкритої до одного рахунку тощо.

! Якщо власник рахунку (суб'єкт декларування або член його сім'ї) не визначав розпорядника(-ів) рахунку в рамках процедури, визначеної спеціальним законодавством, що регулює діяльність надавачів платіжних послуг (тобто відсутня належним чином оформлена довіреність стосовно розпорядників рахунку або такі особи не визначались під час відкриття рахунку), то у полі «Тип особи» блоку полів «Інформація про іншу фізичну або юридичну особу, яка має право розпоряджатися таким рахунком або має доступ до індивідуального банківського сейфу (комірки)» слід обрати позначку «Не застосовується». Зазначати у цьому блоці полів дані власника рахунку не потрібно.

! Якщо в одному банку або фінансовій установі відкриті (наявні) кілька рахунків і принаймні по одному з них визначена одна або кілька осіб, які мають право розпоряджатися таким рахунком, то відомості про таких осіб зазначаються у декларації.

Аналогічний підхід слід застосовувати й до декларування відомостей про банки, в яких наявний банківський сейф (комірка).

168. Як коректно зазначити відомості про особу, яка відкрила рахунок?

Зазначати відомості виключно про іншу (ніж власник рахунку) особу.

Блок полів «Інформація про іншу фізичну або юридичну особу, яка відкрила рахунок на ім'я суб'єкта декларування або членів його сім'ї або уклала договір оренди індивідуального банківського сейфу (комірки)» заповнюється виключно у випадку, якщо рахунок на ім'я власника (суб'єкта декларування, члена його сім'ї) відкрила інша особа.

Якщо рахунок відкрив особисто його власник, то у полі «Тип особи» вказаного вище блоку полів слід обрати позначку «Не застосовується».

! Якщо в одному банку або фінансовій установі суб'єкту декларування або члену його сім'ї особа відкрила принаймні один рахунок, то відомості про таку особу зазначаються у декларації.

169. Як зазначити відомості про банківську установу, в якій суб'єктом декларування відкрито рахунок на ім'я члена сім'ї – неповнолітню особу?

Для цього слід:

- у блоці полів «Інформація про іншу фізичну або юридичну особу, яка відкрила рахунок на ім'я суб'єкта декларування або членів його сім'ї або уклала договір оренди індивідуального банківського сейфу (комірки)» вказати відомості про суб'єкта декларування;
- у блоці полів «Інформація про іншу фізичну або юридичну особу, яка має право розпоряджатися таким рахунком або має доступ до індивідуального банківського сейфу (комірки)» слід обрати позначку «Не застосовується» (якщо суб'єкт декларування не може розпоряджатися таким рахунком, бо якщо може – вказати відомості про суб'єкта декларування);
- у блоці полів «Інформація про особу, на ім'я якої відкрито рахунок або зберігаються кошти, інше майно» вказати члена сім'ї (неповнолітню особу).

170. Чи можна зазначити відомості про рахунки, відкриті в одній установі, як один об'єкт (одним записом)?

Втратив чинність на підставі Закону № 3384-IX.

171. Як відобразити наявність індивідуального банківського сейфа (комірки)?

Для цього у розділі 12.1 «Банківські та інші фінансові установи, у тому числі за кордоном, у яких у суб'єкта декларування або членів його сім'ї відкриті рахунки або зберігаються кошти, інше майно» декларації у полі «Установа, в якій відкриті рахунки або зберігаються кошти чи інше майно» слід зазначити інформацію про банківську установу, у якій перебуває відповідний сейф (комірка).

За наявності слід зазначити відомості про особу, яка уклала договір оренди індивідуального банківського сейфу (комірки) та/або особу (осіб), яка (які) має (мають) доступ до індивідуального банківського сейфу (комірки).

172. Чи необхідно декларувати відомості про АТ «Державний ощадний банк України»?

Ні, якщо там відкриті лише рахунки, на яких обліковуються некомпенсовані грошові заощадження, поміщені в період до 2 січня 1992 року в установи Ощадного банку СРСР.

Так, якщо там відкриті інші рахунки / індивідуальний банківський сейф (комірка).

173. Чи необхідно зазначити відомості про банк, в якому відкритий транзитний рахунок за операціями, здійсненими з використанням платіжних карток?

Так, за загальними правилами.

Додатково див. відповідь на запитання 166 цих Роз'яснень.

174. Чи необхідно зазначати відомості про банк, в якому відкритий поточний рахунок для зарахування допомоги в рамках Програми «ЄПідтримка»?

Так, за загальними правилами.

Додатково див. відповідь на запитання 166 цих Роз'яснень.

Чи є доходом кошти, отримані в рамках Програми «ЄПідтримка», див. у відповіді на запитання 137 цих Роз'яснень.

174-1. Чи зазначаються банки або інші фінансові установи, в яких відкритий рахунок в цінних паперах?

Так, за загальними правилами.

Додатково див. відповідь на запитання 166 цих Роз'яснень.

Рахунок у цінних паперах відкривається депозитарною установою (банками та іншими фінансовими установами, які є депозитарними установами) на підставі договору про обслуговування рахунка в цінних паперах (ст. 3, ч. 1 ст. 5, ст. 14 Закону України «Про депозитарну систему України», п. 1 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», ст. 41 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки»).

У такому договорі має зазначатися строк його дії, умови розірвання та припинення його дії, порядок закриття рахунку в цінних паперах. Обов'язковою умовою закриття рахунку в цінних паперах має бути відсутність в обліку цінних паперів, прав на цінні папери (п. 9 розділу II Вимог до договору про обслуговування рахунку в цінних паперах, затверджених рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 06.08.2013 № 1412).

Отже, для вирішення питання зазначення / незазначення відомостей у декларації за звітний період про банк або іншу фінансову установу, в якому відкритий рахунок у цінних паперах, необхідно виходити з умов договору на обслуговування рахунка в цінних паперах. Також рекомендуємо звертатись до банку або фінансової установи, який обслуговує такий рахунок.

XVI. Фінансові зобов'язання

175. Які фінансові зобов'язання відображаються в декларації?

Відомості про фінансові зобов'язання зазначаються в разі, якщо розмір зобов'язання перевищує 50 ПМ (п. 9 ч. 1 ст. 46 Закону).

Фінансовими зобов'язаннями для цілей декларування є:

- отримані кредити;
- отримані позики;
- інші кошти, які були позичені суб'єкту декларування або члену його сім'ї іншими особами, зокрема поворотна безвідсоткова фінансова допомога;
- зобов'язання за договором лізингу;
- зобов'язання за договором страхування;
- зобов'язання за договором недержавного пенсійного забезпечення;
- несплачені податкові зобов'язання;
- інші зобов'язання, у тому числі, які виникли внаслідок укладених договорів (у декларації необхідно зазначити, які саме), або які виникли внаслідок набрання законної сили рішенням суду (наприклад, відшкодування моральної шкоди).

Відомості про фінансові зобов'язання суб'єкта декларування та/або членів його сім'ї за **позикою (кредитом)** зазначаються за наявності хоча б однієї з таких умов:

- 1) розмір отриманої у звітному періоді позики (кредиту) перевищує 50 ПМ;
- 2) розмір зобов'язання за позикою (кредитом) на початок звітного періоду перевищує 50 ПМ (у разі якщо позику (кредит) отримано у попередніх звітних періодах);
- 3) розмір зобов'язання за позикою (кредитом) на кінець звітного періоду перевищує 50 ПМ.

Відомості про зобов'язання за позикою (кредитом) за умов, зазначених у п.п. 2 та 3, зазначаються незалежно від розміру зобов'язання, у тому числі за відсутності такого зобов'язання на кінець звітного періоду (пп. 1 п. 15 розділу IV Порядку № 449/21).

Відомості про штраф / пеню за прострочення погашення позики (кредиту) включаються в розмір позики (кредиту).

Відомості про **інші фінансові зобов'язання**, у тому числі за договорами лізингу, страхування, недержавного пенсійного забезпечення, зазначаються лише у разі, якщо їх розмір на кінець звітного періоду перевищує 50 ПМ (пп. 2 п. 15 розділу IV Порядку № 449/21).

Приклад 1

Кредитний договір укладено у 2015 році та в тому самому році отримано всю суму кредиту – 500 000 грн. Протягом 2015 – 2020 років сплачено 300 000 грн. Упродовж 2021 року (звітного періоду) сплачено коштів у рахунок: основної суми кредиту – 160 000 грн, процентів за кредитом – 20 000 грн.

У розділі 13 «Фінансові зобов'язання» декларації за 2021 рік зазначаються такі відомості:

- у полі «Розмір позики (кредиту), отриманої у звітному періоді, або розмір зобов'язання за позикою (кредитом) станом на початок звітного періоду» – 200 000 грн;
- «Розмір сплачених у звітному періоді коштів у рахунок основної суми боргу за позикою (кредитом)» – 160 000 грн;
- «Розмір сплачених у звітному періоді процентів за позикою (кредитом)» – 20 000 грн;
- «Розмір зобов'язання на кінець звітного періоду» – 40 000 гривень.

У декларації за 2022 рік відомості про зазначене фінансове зобов'язання не зазначатимуться, оскільки розмір фінансового зобов'язання на 01.01.2022 менше ніж 50 ПМ (124 050 грн для 2022 року).

Приклад 2

У листопаді 2021 року законної сили набрало рішення суду, яким з суб'єкта декларування стягнуто моральну шкоду на користь третьої особи у розмірі 200 000 грн.

Декларант відшкодував моральну шкоду у визначеному розмірі в січні 2022 року.

В такому разі у розділі 13 «Фінансові зобов'язання» декларації за 2021 рік слід відобразити фінансове зобов'язання, оскільки станом на кінець звітного періоду (31.12.2021) воно перевищує 50 ПМ (113 500 грн для 2021 року).

176. Як декларувати фінансові зобов'язання у вигляді «кредитних ліній до зарплатних банківських карток» або аналогічні за змістом пропозиції?

У розділі 13 «Фінансові зобов'язання» декларації – у разі якщо суб'єкт декларування / член його сім'ї у звітному періоді одноразово скористалися кредитними коштами, розмір яких перевищує 50 ПМ (незалежно від погашення станом на кінець звітного періоду), або залишок заборгованості на останній день звітного періоду перевищив 50 ПМ.

За відсутності таких умов розмір коштів, якими суб'єкт декларування / член його сім'ї користувалися протягом звітного періоду, не сумуються.

У разі якщо суб'єкт декларування у звітному періоді одноразово скористався кредитними коштами, розмір яких перевищує 50 ПМ, додатково у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації відображенню підлягають відомості про вчинений правочин (бо на його підставі виникло фінансове зобов'язання). У блоках полів щодо видатку за цим правочином слід обрати позначку «Не застосовується».

176-1. З якого моменту у поручителя (суб'єкта декларування / члена його сім'ї) виникає фінансове зобов'язання?

За загальним правилом відомості про укладений договір поруки за зобов'язанням третьої особи не підлягають зазначенню в декларації, оскільки сам по собі факт укладення суб'єктом декларування / членом його сім'ї такого договору не спричиняє у них виникнення або припинення права, виникнення фінансового зобов'язання.

Водночас за договором поруки поручитель поручається перед кредитором боржника за виконання ним свого обов'язку. Поручитель відповідає перед кредитором за порушення зобов'язання боржником (ч. 1 ст. 553 ЦК України).

У разі порушення боржником зобов'язання, забезпеченого порукою, боржник і поручитель відповідають перед кредитором як солідарні боржники, якщо договором поруки не встановлено додаткову (субсидіарну) відповідальність поручителя (ч. 1 ст. 554 ЦК України).

Поручитель відповідає перед кредитором у тому ж обсязі, що і боржник, включаючи сплату основного боргу, процентів, неустойки, відшкодування збитків, якщо інше не встановлено договором поруки (ч. 2 ст. 554 ЦК України).

У разі одержання вимоги кредитора поручитель зобов'язаний повідомити про це боржника, а в разі пред'явлення до нього позову – подати клопотання про залучення боржника до участі у справі (ч. 1 ст. 555 ЦК України).

Інший момент виникнення зобов'язання у поручителя може бути визначений у договорі.

Якщо поручитель не повідомить боржника про вимогу кредитора і сам виконає зобов'язання, боржник має право висунути проти вимоги поручителя всі заперечення, які він мав проти вимоги кредитора (ч. 1 ст. 555 ЦК України).

Отже, за загальним правилом, з моменту пред'явлення поручителю вимоги кредитора про виконання грошового зобов'язання у нього виникає фінансове зобов'язання (для цілей декларування).

Відомості про фінансові зобов'язання зазначаються в разі, якщо розмір зобов'язання перевищує 50 ПМ (п. 9 ч. 1 ст. 46 Закону).

У разі якщо розмір такого зобов'язання на дату вимоги перевищує 50 ПМ (113 500 грн для 2021 року, 124 050 грн для 2022 року, 134 200 грн для 2023 року), фінансове зобов'язання суб'єкта декларування / члена його сім'ї як поручителя за договором поруки підлягає відображенню у розділі 13 «Фінансові зобов'язання» декларації за той звітний період, у якому до суб'єкта декларування – поручителя / члена сім'ї – поручителя за зобов'язанням третьої особи пред'явлено вимогу кредитора про виконання ним зобов'язання боржника (за забезпеченим порукою кредитним договором, договором позики). У деклараціях за наступні

звітні періоди таке зобов'язання відобразатиметься у разі, якщо його розмір перевищуватиме 50 ПМ.

У разі якщо за вказаним зобов'язанням суб'єкт декларування здійснив разовий видаток, що перевищує 50 ПМ (113 500 грн для 2021 року, 124 050 грн для 2022 року, 134 200 грн для 2023 року), він підлягає відображенню у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації за той звітний період, в якому здійснено такий видаток. При зазначенні видатку в блоці полів щодо правочину слід вказувати відомості про договір поруки.

XVII. Видатки та правочини

177. Які правочини, видатки повинні бути відображені в декларації?

Усі правочини (видатки) суб'єкта декларування, розмір яких перевищує 50 ПМ.

У декларації зазначаються видатки, а також будь-які інші правочини, вчинені у звітному періоді, на підставі яких у суб'єкта декларування виникає або припиняється право власності, володіння чи користування, у тому числі спільної власності, на нерухоме або рухоме майно, нематеріальні та інші активи, а також виникають фінансові зобов'язання, зазначені у п.п. 2–9 ч. 1 ст. 46 Закону (п. 10 ч. 1 ст. 46 Закону).

Видатками для цілей декларування є:

1) **грошові кошти** суб'єкта декларування, передані у зв'язку з правочином, вчиненим з метою:

а) придбання у власність, володіння, користування активів, зазначених у ч. 1 ст. 46 Закону, та/або послуг (наприклад, оплата навчання, лікування, косметичних, туристичних послуг тощо);

б) виконання договірних зобов'язань, в тому числі фінансових (боржником за зобов'язанням);

в) надання благодійної, матеріальної, фінансової допомоги;

г) фінансової підтримки політичної партії у формі внеску;

г) виконання рішення суду, яке набуло законної сили;

д) дарування (грошові кошти як подарунок);

2) **майно** суб'єкта декларування (за умови припинення права власності на нього), яке є:

а) засобом платежу відповідно до умов договору (наприклад, є предметом договору міни (бартеру));

б) матеріальною підтримкою політичної партії у формі внеску;

в) вкладом у статутний капітал товариства тощо.

У розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації зазначаються відомості лише про ті видатки, яким притаманні такі **ознаки** в сукупності (одночасно):

- їхній розмір (разовий видаток) перевищує 50 ПМ;
- вони здійснені суб'єктом декларування;
- видатки здійснені у звітному періоді.

Правочином є дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Правочини можуть бути односторонніми та дво- чи багатосторонніми (договори) (ст. 202 ЦК України).

Односторонній правочин може створювати обов'язки лише для особи, яка його вчинила (для інших осіб лише у випадках, встановлених законом, або за домовленістю з цими особами), наприклад, дарування майна.

Дво- чи багатостороннім правочином є погоджена дія двох або більше сторін, наприклад, купівля-продаж, обмін майна тощо.

! Не будь-який правочин пов'язаний зі здійсненням видатку. Однак видаток завжди здійснюється на підставі правочину.

У розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації правочини, які не спричинили разового видатку у звітному періоді, підлягають відображенню лише за наявності сукупно таких факторів:

- вартість предмета правочину перевищує 50 ПМ;
- правочин вчинений у звітному періоді;
- внаслідок цього правочину у суб'єкта декларування виникає або припиняється право, виникає фінансове зобов'язання.

Якщо правочин не спричинив видатку, у блоках полів щодо видатку слід обрати позначку «Не застосовується» (пп. 3 п. 16 розділу IV Порядку № 449/21).

! Правочини, які не зумовлюють виникнення або припинення у суб'єкта декларування права власності, володіння чи користування на майно, нематеріальні та інші активи, у декларації не зазначаються. До таких правочинів належать, наприклад, заповіт (оскільки право на спадкування виникає у день відкриття спадщини, тобто після смерті заповідача або

оголошення його померлим), правочини з відкладальною обставиною (щодо яких правові наслідки пов'язуються з настанням певної обставини).

При вирішенні питання щодо необхідності декларування **довіреності** слід керуватись зазначеними вище загальними правилами декларування об'єктів у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації.

Так, довіреність, видана суб'єктом декларування, не декларується, оскільки вона лише підтверджує право повіреного (третьої особи) вчиняти юридично значимі дії від імені та в інтересах довірителя (суб'єкта декларування); видання довіреності не припиняє право власності, володіння чи користування суб'єкта декларування на належне йому майно.

Водночас довіреність, видана на ім'я суб'єкта декларування, може підлягати відображенню у декларації. Зокрема у випадку, коли на її підставі у нього виникло право користування майном (наприклад, автомобілем).

Для зазначення відомостей у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації не має значення, перебуває відповідний актив у власності чи на іншому праві на кінець звітного періоду (див. *приклад 2 до цього запитання*).

! Здійснені у звітному періоді видатки не сумуються (наприклад, на виконання 1 договору).

Водночас, якщо на виконання 1 договору (правочину) здійснено кілька видатків (платежів), кожен з яких перевищив 50 ПМ, то зазначаються відомості щодо цього правочину (незалежно від вартості предмета правочину) та відомості про кожен з таких видатків.

Коли при передачі іншій особі грошових коштів чи майна подається повідомлення про суттєві зміни у майновому стані – див. відповідь на *запитання 222 цих Роз'яснень*.

Приклад 1

Суб'єкт декларування користується квартирою на підставі договору оренди. Розмір орендної плати становить 15 000 грн щомісяця. Попри те, що за рік видатки суб'єкта декларування на оренду житла становлять 180 000 грн, відомості про них не підлягають відображенню у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації, бо разові видатки (по 15 000 грн) не перевищують поріг 50 ПМ (113 500 грн для 2021 року, 124 050 грн для 2022 року, 134 200 грн для 2023 року).

Разом з тим, якщо договір оренди майна укладено у звітному періоді та в його умовах визначено вартість предмета оренди (квартири) або його вартість відома суб'єкту декларуванню з інших джерел, і вона перевищує 50 ПМ, відомості про правочин, на підставі якого набуто право користування (оренди), підлягають декларуванню у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації.

Приклад 2

У звітному періоді суб'єкт декларування придбав транспортний засіб вартістю понад 50 ПМ, сплативши за нього всю суму одним платежем, і далі до завершення цього періоду вчинив правочин, на підставі якого право власності на це майно припинилось (наприклад, продав його за ціною, що перевищує 50 ПМ).

У такому випадку, крім відображення у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації відомостей про отриманий від продажу майна дохід, необхідно у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації зазначити 2 об'єкти декларування:

- інформацію про правочин щодо придбання майна, а також одночасно щодо видатку (бо цей правочин спричинив видаток декларанта);
- інформацію про правочин щодо продажу транспортного засобу, при цьому в полях щодо видатку слід обрати позначку «Не застосовується» (бо такий правочин видатку не спричинив).

Приклад 3

Суб'єкт декларування у звітному періоді вніс однією сумою вклад у статутний капітал (у зв'язку зі створенням товариства) у розмірі, що перевищує 50 ПМ.

У такому випадку, крім зазначення у розділі 8 «Корпоративні права» декларації відомостей про наявність корпоративних прав, додатково в розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації необхідно вказати відомості про відповідний правочин та про здійснений на виконання цього правочину видаток в розмірі вкладу.

Приклад 4

Суб'єкт декларування у звітному періоді подарував третій особі автомобіль вартістю 2 000 000 грн (тобто понад 50 ПМ). У розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації необхідно зазначити лише відомості про правочин, на підставі якого припинилось його право власності на транспортний засіб (договір дарування), оскільки такий правочин не спричинив видатку.

Приклад 5

Суб'єкт декларування у звітному періоді набув право власності на будинок вартістю 1 500 000 грн, отриманий у спадщину. У такому випадку, крім зазначення у розділі 3 «Об'єкти нерухомості» декларації відомостей про будинок та у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації відомостей про дохід у вигляді спадщини, додатково в розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації необхідно вказати відомості про правочин, на підставі якого набуто право власності на об'єкт нерухомості. Для цього слід :

- у полі «Вид правочину» обрати варіант «Інший», в полі «Зазначте, що саме» вказати «Спадщина»;
- у полі «Предмет правочину» обрати «Нерухоме майно»;
- у полі «Дата вчинення правочину» вказати відповідну дату;
- у полі «Наслідки правочину» обрати «Суб'єкт декларування набув право власності (у тому числі спільної), володіння чи користування»;
- у полях щодо видатку слід обрати позначку «Не застосовується».

Приклад 6

Суб'єкт декларування 17.03.2017 уклав договір позики на суму 500 000 грн. У звітному періоді (наприклад, 15.12.2023) повернув позикодавцю всю суму одним платежем. У такому випадку в розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації необхідно вказати:

- у полі «Вид правочину» варіант «Позика (кредит)»;
- у полі «Предмет правочину» варіант «Гроші»;
- у полі «Дата вчинення правочину» – 17.03.2017;
- у полі «Наслідки правочину» обрати «Виникло фінансове зобов'язання суб'єкта декларування»;
- у полі «Країна, у якій здійснено видаток» обрати відповідну країну;
- у полі «Розмір разового видатку (за наявності), грн» слід зазначити розмір видатку – 500 000 грн;
- у полі «Дата здійснення разового видатку, спричиненого правочином (за наявності)» – 15.12.2023.

178. Хто не заповнює розділ 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації?

Цей розділ не заповнюється у декларації кандидата на посаду.

179. Чи декларуються відомості про операції з обміну валюти?

Ні.

Здійснення операцій із купівлі, продажу або обміну іноземної валюти за рахунок власних грошових активів суб'єкта декларування або членів його сім'ї не потребує відображення в декларації відомостей, передбачених п. 10 ч. 1 ст. 46 Закону (абз. 2 примітки до ст. 46 Закону, набрав чинності 02.06.2021).

180. Чи декларувати видатки та правочини членів сім'ї?

Ні, відомості про видатки та правочини членів сім'ї не зазначаються в декларації.

XVIII. Робота за сумісництвом

181. Що розуміється під роботою за сумісництвом?

У декларації зазначаються відомості про посаду чи роботу, що виконується або виконувалася за сумісництвом (п. 11 ч. 1 ст. 46 Закону), а саме:

- дані про займану посаду чи роботу (оплачувану чи ні), що виконується за договором (контрактом);
- найменування юридичної чи прізвище, ім'я, по-батькові (за наявності) фізичної особи, у якої (яких) особа працює або працювала за сумісництвом, код у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань юридичної особи, у якої (яких) особа працює або працювала у звітному періоді за сумісництвом.

Сумісництвом вважається виконання працівником, крім основної, іншої оплачуваної роботи на умовах трудового договору у вільний від основної роботи час на тому самому або іншому підприємстві, в установі, організації або у роботодавця – фізичної особи (ст. 102-1 КЗпП України).

У розділі 15 «Робота за сумісництвом суб'єкта декларування» декларації необхідно відображати відомості про іншу роботу чи посаду, яку виконує (займає) суб'єкт декларування на підставі трудового договору (контракту), крім основної роботи

Відомості про посаду чи роботу за сумісництвом декларуються незалежно від того, чи була вона оплачуваною.

При поданні **першої декларації** відповідно до вимог Закону суб'єкт декларування зазначає відомості лише про ту посаду чи роботу за сумісництвом, виконання якої (перебування на якій) розпочалося / продовжилось від моменту набуття ним статусу суб'єкта декларування (наприклад, після призначення на посаду державної служби).

182. Чи необхідно декларувати роботу за сумісництвом, яка виконувалася впродовж звітного року, якщо станом на кінець звітного періоду вона вже не виконується?

Так.

У декларації зазначаються відомості про посаду чи роботу за сумісництвом, якщо її зайняття (виконання) розпочалося або продовжувалося під час звітного періоду незалежно від тривалості.

Отже, якщо у звітному періоді суб'єкт декларування займав посаду або здійснював упродовж будь-якого часу роботу за сумісництвом і при цьому станом на останній день звітного періоду він таку посаду не займає (роботу не здійснює), така посада (робота) повинна бути відображена в декларації.

! Відомості про посаду чи роботу за сумісництвом зазначаються незалежно від того, чи була вона оплачуваною.

183. Чи декларувати роботу за сумісництвом членів сім'ї?

Ні, у декларації зазначається лише робота, яку виконує або виконував за сумісництвом суб'єкт декларування.

184. Чи підлягають відображенню відомості про місце роботи осіб, обраних депутатами місцевих рад?

Ні.

Обрання особи депутатом місцевої ради не є сумісництвом стосовно її основного місця роботи (додатково див. відповідь на запитання 181 цих Роз'яснень).

185. Чи відображаються відомості про представництво особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, інтересів держави в організаціях, входження таких осіб за своєю посадою до інших державних органів?

Ні, крім випадків, коли входження таких осіб до інших державних органів здійснюється внаслідок укладення договору (контракту) (див. відповідь на запитання 181 цих Роз'яснень).

XIX. Членство в організаціях та їхніх органах

186. Членство у яких об'єднаннях (організаціях) слід відображати в декларації?

У декларації зазначається інформація про входження суб'єкта декларування до керівних, ревізійних чи наглядових органів громадських об'єднань, благодійних організацій, саморегульованих чи самоврядних професійних об'єднань, членство в таких об'єднаннях (організаціях) (п. 12 ч. 1 ст. 46 Закону).

До **об'єднань (організацій), членство (членство в органах) яких слід відображати в декларації, належать:**

1) об'єднання, на які поширюється дія Закону України «Про громадські об'єднання», а саме громадські організації та громадські спілки, які мають статус юридичної особи;

2) громадські організації роботодавців та їх об'єднання, на які поширюється дія Закону України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності»;

3) благодійні організації, які утворюються та діють відповідно до Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації»;

4) самоврядні, саморегульовані організації (об'єднання), а саме некомерційні об'єднання фізичних та юридичних осіб, які здійснюють професійну діяльність на певному ринку чи у певній сфері діяльності. Йдеться, зокрема, про:

- саморегульовані об'єднання професійних учасників ринку цінних паперів та фондового ринку,
- недержавні пенсійні фонди, кредитні спілки,
- саморегульовані організації у сфері: архітектурної діяльності, землеустрою, саморегульовану організацію учасників ринку електричної енергії України, саморегульовані організації оцінювачів, аудиторів, арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів), діяльності сільськогосподарських дорадників і сільськогосподарських експертів-дорадників тощо;

5) самоврядні професійні організації (об'єднання), а саме об'єднання фізичних осіб, які здійснюють професійну діяльність, зокрема:

- Національна асоціація адвокатів України,
- Нотаріальна палата України,
- Асоціація приватних виконавців України,
- Аудиторська палата України.

У декларації **не зазначається** членство (членство в органах) у таких організаціях (об'єднаннях):

- політичні партії;
- релігійні організації;
- професійні спілки;
- об'єднання співвласників багатоквартирного будинку;
- асоціації органів місцевого самоврядування та їх добровільні об'єднання;
- об'єднання юридичних осіб приватного права, які не є громадськими об'єднаннями;
- органи суддівського, прокурорського самоврядування.

187. Чи необхідно зазначати інформацію, якщо станом на кінець звітного періоду суб'єкт декларування не є членом громадського об'єднання (не входить до складу його органів)?

Ні.

Інформація щодо членства в організаціях (об'єднаннях) або їх органах зазначається станом на останній день звітного періоду (станом на 31 грудня звітного року для щорічної декларації та декларації кандидата на посаду).

Якщо суб'єкт декларування був членом об'єднання (входив до складу його органів) протягом звітного періоду, але припинив членство (входження до органів) станом на останній день такого періоду, інформація про членство (входження до органів) у декларації не зазначається.

188. Чи необхідно зазначати інформацію про членство в громадському об'єднанні, якщо суб'єкт декларування не є його членом, але є засновником?

Ні.

У декларації відображається інформація лише про членство та входження до органів, передбачених п. 12 ч. 1 ст. 46 Закону організацій (об'єднань).

189. Чи потрібно вказувати членство в НААУ адвокатам, право на заняття адвокатською діяльністю яких зупинено?

Так.

Національна асоціація адвокатів України (далі – НААУ) є недержавною некомерційною професійною організацією, яка об'єднує всіх адвокатів України та утворюється з метою забезпечення реалізації завдань адвокатського самоврядування (ч. 1 ст. 45 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

Усі особи, які мали свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю, стали членами НААУ з моменту її державної реєстрації. Інші особи стають членами НААУ з моменту складення присяги адвоката України (ч. 6 ст. 45 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

У декларації слід відобразити відомості про те, що суб'єкт декларування є членом НААУ, навіть якщо право на заняття адвокатською діяльністю зупинено.

190. Чи підлягають відображенню відомості про входження (членство) осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за своєю посадою до інших державних органів?

Ні.

XX. Особливості декларування окремих категорій осіб

(військовослужбовців, працівників СБУ, полонених, інтернованих, поранених внаслідок війни, а також тих, хто перебуває на території бойових дій та/або ТОТ та ін.)

191. Коли подають декларацію за минулий рік суб'єкти декларування, які не мали можливості до 01 квітня за місцем роботи подати декларацію у зв'язку з виконанням завдань в інтересах оборони України?

Втратив чинність на підставі Закону № 3384-ІХ.

192. Коли подають декларацію за минулий рік військові посадові особи, які не мали можливості до 01 квітня за місцем проходження військової служби подати декларацію у зв'язку з виконанням завдань в інтересах оборони України?

Втратив чинність на підставі Закону № 3384-ІХ.

193. Особливості припинення та поновлення діяльності військовослужбовцями

Днем припинення діяльності військовими посадовими особами є останній день виконання суб'єктом декларування організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій. Зміст адміністративно-господарських та організаційно-розпорядчих функцій (обов'язків) наведено у відповіді на *запитання 25 цих Роз'яснень*.

Приклад 1

Військовослужбовець обіймав штатну посаду, яка передбачала виконання організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, тому був суб'єктом декларування згідно із Законом.

З 02.06.2022 його було звільнено із вказаної посади та наказом по особовому складу зараховано в розпорядження посадової особи без визначення організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків. Такий військовослужбовець не вважається уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування у розумінні Закону та відповідно до положень пп. «г» п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону.

Перебуваючи у розпорядженні відповідного командира, з урахуванням ч. 3 ст. 24 Закону України «Про військовий обов'язок та військову службу» військовослужбовця було виключено зі списків особового складу військової частини та з 07.07.2022 звільнено з військової служби.

За таких обставин останнім днем здійснення діяльності таким військовослужбовцем є 01.06.2022, а не день його виключення зі списків особового складу військової частини та звільнення з військової служби – 07.07.2022.

Такий військовослужбовець зобов'язаний не пізніше 90 календарних днів (якщо таке звільнення відбулося до припинення або скасування воєнного стану):

- подати декларацію при звільненні;
- щорічну декларацію (після звільнення), крім випадків, коли така декларація не подається (додатково див. відповідь на *запитання 1 цих Роз'яснень*).

Приклад 2

Військовослужбовець старшого офіцерського складу не є суб'єктом декларування та перебуває у розпорядженні відповідного командира. Далі військовослужбовця мають призначити на штатну посаду, яка передбачає виконання організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, після чого він стане суб'єктом декларування.

У такому випадку не пізніше 90 календарних днів з дня припинення або скасування воєнного стану чи звільнення з військової служби такий військовослужбовець зобов'язаний буде подати також декларацію кандидата на посаду у зв'язку з призначенням на таку посаду.

Приклад 3

Військовослужбовець обіймав штатну посаду та був суб'єктом декларування згідно із Законом.

Надалі його було звільнено із вказаної посади та наказом по особовому складу зараховано в розпорядження посадової особи, яка визначила для такого військовослужбовця обсяг організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків у відповідних кадрових документах.

Враховуючи зазначене, військовослужбовець залишився суб'єктом декларування та не припинив здійснення діяльності. Тому він не має обов'язку подавати декларацію при звільненні.

194. Хто є військовими посадовими особами?

Суб'єктами декларування є військові посадові особи Збройних Сил України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та інших утворених відповідно до законів військових формувань (абз. 16 ч. 1 ст. 1 та пп. «г» п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону).

Військові посадові особи – це військовослужбовці, які обіймають штатні посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або які спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків згідно із законодавством (ч. 12 ст. 6 Закону України «Про військовий обов'язок та військову службу»).

За своїм службовим становищем і військовим званням військовослужбовці можуть бути начальниками або підлеглими стосовно інших військовослужбовців (ст.ст. 29, 33 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України).

Військовослужбовці, які за своїм службовим становищем і військовим званням не є стосовно інших військовослужбовців начальниками або підлеглими, можуть бути старшими чи молодшими за військовим званням (абз. 1 ст. 33 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України).

Старші за військовим званням військовослужбовці мають право вимагати від молодших за військовим званням військовослужбовців додержання військової дисципліни, громадського порядку і форми одягу, а також правил поведінки і військового вітання. Молодші за званням військовослужбовці повинні беззастережно виконувати зазначені вимоги старших за військовим званням військовослужбовців (абз. 2 ст. 33 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України).

Але це право за своєю суттю не відноситься до організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій.

Зважаючи на те, що в приписах ст. 28 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України містяться ознаки організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, військовослужбовці, які за своїм службовим становищем є начальниками, є військовими посадовими особами.

Зміст адміністративно-господарських та організаційно-розпорядчих функцій (обов'язків) наведений у відповіді на *запитання 25 цих Роз'яснень*.

! Особа є військовою посадовою особою не тільки тоді, коли вона здійснює відповідні функції чи виконує обов'язки постійно, а й тоді, коли вона робить це тимчасово або за спеціальним повноваженням, за умови, що зазначені функції чи обов'язки покладені на неї правомочним органом або правомочною службовою особою.

Отже, суб'єктами декларування є лише ті військовослужбовці, які:

1) обіймають штатні посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків;

2) спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків згідно із законодавством.

Військовослужбовці **старшого офіцерського складу**, які не займають керівні посади, є суб'єктами, на яких поширюється дія Закону, у випадках:

1) спеціального уповноваження на виконання організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків згідно із законодавством;

2) керування окремими ділянками робіт (начальник полігону, начальник фізичної підготовки і спорту, юрисконсульт тощо).

! Військовослужбовець, який перебуває у розпорядженні відповідного командира та не обіймає штатної посади, може бути суб'єктом декларування, лише якщо на нього покладено організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські обов'язки, визначені для нього цим командиром (такі обов'язки повинні закріплюватися у відповідному документі).

Для визначення суб'єктів декларування з-поміж військовослужбовців Служби безпеки України, зазначених у пп. «е» п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону, встановлені окремі правила, які зазначені у відповіді на *запитання 195 цих Роз'яснень*.

Приклад

Черговий частини призначається з числа офіцерів управлінь військової частини та батальйонів, а також командирів рот та з тих, хто прирівнюється до них. Черговому частини підпорядковується весь склад добового наряду військової частини (ст. 295 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України).

Черговий частини зобов'язаний (ст. 298 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України): у разі надходження сигналу тривоги негайно подати сигнал на підйом підрозділів, доповісти командирові військової частини, оповістити його заступників та інших посадових осіб частини і діяти згідно з інструкцією; до їх прибуття керувати діями підрозділів частини; стежити за виконанням підрозділами розпорядку дня й керувати поданням установлених сигналів тощо.

Склад добового наряду оголошується наказом по військовій частині на навчальний рік. Щоденно наказом по військовій частині призначаються черговий військової частини (ст. 268 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України).

У даному випадку офіцер управління військової частини, який належить до старшого офіцерського складу та відданий наказом по військовій частині, вважається спеціально уповноваженим командиром військової частини на виконання організаційно-розпорядчих обов'язків, а отже, є суб'єктом, на якого поширюється дія Закону.

При цьому, якщо військовослужбовець до цього не був військовою посадовою особою, а набуває цього статусу виключно у зв'язку з виконанням обов'язків служби в добовому наряді, декларація кандидата на посаду не подається, оскільки така декларація подається особами, які претендують на зайняття посади, до призначення або обрання на відповідну посаду (ч. 3 ст. 45 Закону).

Разом з тим у такого військовослужбовця, залежно від обставин, може виникати обов'язок подання щорічної декларації (з обома позначками) та декларації при звільненні (зокрема у випадку недопущення його до несення служби в добовому наряді в наступному році (відсутність його у відповідному наказі)).

195. Кого вважають посадовими і службовими особами Служби безпеки України відповідно до п.п. «е» п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону?

Кадри Служби безпеки України складають: співробітники-військовослужбовці, працівники, які уклали трудовий договір із Службою безпеки України, а також військовослужбовці строкової служби (ч. 1 ст. 19 Закону України «Про Службу безпеки України»).

Для цілей декларування посадовими та службовими особами Служби безпеки України є особи, які:

здійснюють функції представників влади, тобто виконання завдань та обов'язків, визначених у ст.ст. 2, 24 Закону України «Про Службу безпеки України»;

обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій.

Зміст адміністративно-господарських та організаційно-розпорядчих функцій (обов'язків) наведено у відповіді на *запитання 25 цих Роз'яснень*.

Інші працівники, які виконують функції з обслуговування або технічні функції, можуть визнаватися посадовими чи службовими особами лише за умови, що разом із цими функціями вони виконують організаційно-розпорядчі або адміністративно-господарські функції.

При визначенні таких працівників слід керуватися Критеріями визначення переліку посад працівників державних органів, які виконують функції з обслуговування, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 06.04.2016 № 271.

Співробітники Служби безпеки України зобов'язані подавати щороку до 01 квітня декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, відповідно до Закону, а також дотримуватися інших вимог фінансового контролю, передбачених Законом (ч. 7 ст. 19 Закону України «Про Службу безпеки України»).

! Однак суб'єктами, на яких поширюється дія Закону, є лише ті кадри Служби безпеки України, які здійснюють функції представників влади або обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій.

Мобілізовані або призвані на військову службу працівники Служби безпеки України подають декларації у строк до 01 квітня року, наступного за звітним.

Додатково див. відповідь на *запитання 197-3 цих Роз'яснень*.

196. На кого з числа військовослужбовців не поширюються вимоги фінансового контролю?

За загальним правилом, не повинні подавати декларації (пп. «г» п. 1 ч. 1 ст. 3, ч. 5, п. 3 ч. 7 ст. 45 Закону):

- 1) військовослужбовці військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період;
- 2) військовослужбовці військової служби за призовом осіб із числа резервістів в особливий період;
- 3) військовослужбовці військової служби за призовом осіб офіцерського складу;
- 4) військові посадові особи з числа військовослужбовців військової служби за контрактом осіб рядового складу;
- 5) військові посадові особи з числа військовослужбовців військової служби за контрактом осіб сержантського і старшинського складу;
- 6) військовослужбовці молодшого офіцерського складу військової служби за контрактом осіб офіцерського складу;
- 7) військовослужбовці строкової військової служби;
- 8) курсанти вищих військових навчальних закладів;
- 9) курсанти вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути;
- 10) курсанти факультетів, кафедр та відділень військової підготовки;
- 11) особи рядового складу підрозділів охорони територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки.

! Винятки, зазначені у пп. 1 – 6 цього пункту, не поширюються на військовослужбовців, зазначених у п.п. 1–5 ч. 7 ст. 45 Закону. Тобто якщо вказані у пп. 1–6 цього пункту цих Роз'яснень особи є особами, зазначеними у п.п. 1 – 5 ч. 7 ст. 45 Закону, вони зобов'язані подавати декларації в загальному порядку незалежно від військового звання.

196-1. Декларування військовослужбовців, за якими зберігаються місце роботи і посада на час військової служби

За загальним правилом дія розділу VII «Фінансовий контроль» Закону не поширюється на (крім військовослужбовців, зазначених у п.п. 1 – 5 ч. 7 ст. 45 Закону) (ч. 5 ст. 45 Закону):

- військовослужбовців військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період;
- військовослужбовців військової служби за призовом осіб із числа резервістів в особливий період;
- військовослужбовців військової служби за призовом осіб офіцерського складу;
- військових посадових осіб із числа військовослужбовців військової служби за контрактом осіб рядового складу;
- військових посадових осіб із числа військовослужбовців військової служби за контрактом осіб сержантського і старшинського складу;

- військовослужбовців молодшого офіцерського складу військової служби за контрактом осіб офіцерського складу.

Водночас під час дії особливого періоду на строк до його закінчення або до дня фактичного звільнення за деякими працівниками (військовослужбовцями) зберігаються місце роботи і посада (ст. 119 КЗпП України). Мова йде про військовослужбовців, які:

- призовані на строкову військову службу,
- призовані на військову службу за призовом осіб офіцерського складу,
- призовані на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період,
- призовані на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період;
- прийняті на військову службу за контрактом, у тому числі шляхом укладення нового контракту на проходження військової служби.

Обов'язок подання декларації відповідно до ст. 45 Закону виникає у зв'язку зі здійсненням діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або іншої діяльності, зазначеної у пп. «а», «в» – «г» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону, а також перебуванням **на посадах (у статусах)**, зазначених у п. 1, пп. «а», «в» – «г» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону.

Тобто для осіб, визначених у ч. 5 ст. 45 Закону, для визначення належності до суб'єктів декларування першочерговим є визначення місця роботи / статусу до вступу на військову службу.

Якщо **особа до вступу на військову службу була суб'єктом декларування** (відповідно і суб'єктом, на якого поширюється дія Закону), вона ним і залишається за посадою, яка зберігається за нею. Отже, положення ч. 5 ст. 45 Закону на таку особу не поширюються.

Проте можливі ситуації, коли особа набуде **дуальний (подвійний) статус** в розумінні Закону, зокрема у випадку набуття статусу військової посадової особи (пп. «г» п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону). Хто є військовими посадовими особами див. у відповіді на *запитання 194 цих Роз'яснень*.

! Хто має право на відтермінування подання декларацій – див. у відповідях на *запитання 2-3, 197-1, 197-3 – 197-6 цих Роз'яснень*.

197. Чи потрібно подавати декларації військовим посадовим особам, які проходять службу у закладах, установах та організаціях, що здійснюють основну діяльність у сфері охорони здоров'я, освіти, науки, культури?

Ні, якщо така діяльність для закладу, установи, організації є основною.

Так, якщо особи є керівниками закладів охорони здоров'я центрального, обласного, районного, міського (міст обласного значення, міст Києва та Севастополя) рівня, головами та членами ЛКК, МСЕК та ВЛК, керівниками, заступниками керівників вищих навчальних закладів, керівниками науково-дослідних інститутів та інших наукових установ) (ч. 5 ст. 45 Закону).

Для визначення того, чи поширюється дія ч. 5 ст. 45 Закону на військових посадових осіб, які проходять службу у закладах, установах та організаціях, що здійснюють основну діяльність у сфері охорони здоров'я, освіти, науки, культури, див. відповіді на *запитання 32, 34, 35, 37 та 38 цих Роз'яснень*.

Для вирішення питання щодо співвідношення понять «посадова особа» та «військова посадова особа» необхідно виходити з правозастосовної практики, яка зазначає, що головним критерієм віднесення особи до кола посадових осіб є наявність в неї організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій (лист Міністерства юстиції України від 22.02.2013 № 1332-0-26-13/11).

Посадовими особами в контексті Закону України «Про державну службу» вважаються керівники і заступники керівників державних органів та їх апарату, інші державні службовці, на яких законами або іншими нормативними актами покладено здійснення організаційно-розпорядчих і консультативно-дорадчих функцій.

Військова служба є державною службою особливого характеру (ч. 1 ст. 2 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу»).

Отже, поняття «посадова особа» та «військова посадова особа» тотожні, однак застосовуються в різних галузях управління (державного або військового).

197-1. Коли подають декларації військовослужбовці та поліцейські поліції особливого призначення, визначені абз. 1 ч. 7 ст. 45 Закону?

Через 90 днів після звільнення або закінчення війни.

Суб'єкти декларування з числа військовослужбовців Державної прикордонної служби України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Управління державної охорони України, Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, а також поліцейських поліції особливого призначення, які під час дії воєнного стану залучені до ведення бойових дій у порядку, визначеному ч. 4 ст. 24 Закону України «Про Національну поліцію» (крім суб'єктів декларування із числа військовослужбовців, зазначених у п.п. 1–5 ч. 7 ст. 45 Закону), зобов'язані подати визначені ст. 45 Закону декларації не пізніше 90 календарних днів з дня настання першої з таких обставин – припинення або скасування воєнного стану чи звільнення з військової служби (служби в поліції) (абз. 1 ч. 7 ст. 45 Закону).

Зазначена норма Закону поширюється на:

1) **військовослужбовців** Державної прикордонної служби України (ДПС), Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України (Держспецзв'язку), Управління державної охорони України (УДО), Збройних Сил України (ЗСУ) та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України (крім зазначених у п.п. 1–5 ч. 7 ст. 45 Закону);

2) **поліцейських поліції особливого призначення**, які під час дії воєнного стану залучені до ведення бойових дій у порядку, визначеному ч. 4 ст. 24 Закону України «Про Національну поліцію»;

3) **осіб**, за якими зберігаються місце роботи та посада, яка зумовлює обов'язок подання декларацій (тобто які мають **дуальний статус**), які:

- призовані на строкову військову службу,
- призовані на військову службу за призовом осіб офіцерського складу,
- призовані на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період,
- призовані на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період;
- прийняті на військову службу за контрактом, у тому числі шляхом укладення нового контракту на проходження військової служби, під час дії особливого періоду на строк до його закінчення або до дня фактичного звільнення (абз. 1 ч. 7 ст. 45 Закону; ст. 119 КЗпП України).

Такі суб'єкти декларування подають декларації, у т.ч. за 2021, 2022 роки (якщо їх не було подано раніше), не пізніше 90 календарних днів з дня настання першої з таких обставин: припинення / скасування воєнного стану чи звільнення з військової служби (служби в поліції) (абз. 1 ч. 7 ст. 45 Закону, п. 2-7 розділу XIII «Прикінцеві положення» Закону).

! Коли подають декларації суб'єкти декларування, визначені в п.п. 1–4 ч. 7 ст. 45 Закону, див. відповідь на *запитання 197-2 цих Роз'яснень*.

! Коли подають декларації суб'єкти декларування, визначені у п. 5 ч. 7 ст. 45 Закону (на яких поширюється дія ст. 52-1 Закону та особливий порядок подання декларацій), див. відповідь на *запитання 197-3 цих Роз'яснень*.

Приклад

01.06.2023 прокурора було призвано на військову службу за призовом під час мобілізації. На час мобілізації за ним зберігається посада прокурора, а тому і обов'язок подання щорічної декларації.

Особа скористалася правом не подавати декларацію під час війни.

У цій ситуації прокурор зобов'язаний подати щорічну декларацію (продовжується діяльність) за 2022 рік не пізніше 90 календарних днів з дня настання першої з таких обставин: припинення / скасування воєнного стану чи звільнення з військової служби.

197-2. Коли подають декларації військовослужбовці, визначені у п.п. 1–4 ч. 7 ст. 45 Закону (ТОП посадовці, члени ВЛК, ЛЛК, працівники ТЦК та СП, закупівельники)?

Декларації за 2021, 2022, 2023 звітні періоди – до 31 березня 2024 року.

Суб'єкти декларування, які зазначені у п.п. 1–4 ч. 7 ст. 45 Закону, подають декларації у строки, визначені ч.ч. 1–4 ст. 45 Закону (абз. 12 ч. 7 ст. 45 Закону). Тобто на них поширюються загальні правила стосовно строків подання декларацій, а не особливі, пов'язані з відновленням обов'язку подання декларацій.

Це стосується суб'єктів декларування з числа військовослужбовців, які:

1) проходять військову службу на посадах міністрів, заступників міністрів, керівників центральних та місцевих органів виконавчої влади та їх заступників, на інших посадах в апаратах міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів системи правосуддя або які відряджені на такі посади;

2) входять до складу військово-лікарських комісій (ВЛК), лікарсько-льотних комісій (ЛЛК) або відряджені до них;

3) проходять службу у територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки (ТЦК та СП) або відряджені до них (крім осіб рядового складу підрозділів охорони відповідних центрів).

! Особи рядового складу, які проходять військову службу у підрозділах охорони ТЦК та СП, за якими зберігаються місце роботи та посада, які зумовлюють обов'язок подання декларацій, подають їх не пізніше 90 календарних днів з дня припинення / скасування воєнного стану чи звільнення з військової служби (додатково див. відповідь *запитання 197-1 цих Роз'яснень*).

4) здійснюють (беруть участь у здійсненні) підготовку, організацію, проведення закупівель товарів, робіт та послуг відповідно до Закону України «Про оборонні закупівлі», Закону України «Про публічні закупівлі» або інших актів законодавства у сфері публічних (оборонних) закупівель, укладення договорів (контрактів), контроль за якістю товарів, робіт та послуг оборонного призначення, у тому числі:

- уповноважені особи у розумінні Закону України «Про публічні закупівлі»;
- особи, які входять до складу Міжвідомчої комісії щодо розгляду доцільності застосування процедури закупівлі товарів, робіт і послуг оборонного призначення у єдиного виконавця, якщо вартість закупівлі дорівнює або перевищує 200 мільйонів гривень;
- особи, які входять до складу колегіального органу, що утворюється державним замовником відповідно до Закону України «Про оборонні закупівлі»;
- особи, які здійснюють контроль за якістю товарів, робіт і послуг оборонного призначення на всіх етапах їх розроблення, виробництва, модернізації, ремонту та утилізації.

! Після 31.03.2024 всі вищезазначені категорії суб'єктів декларування подають декларації за загальними правилами – додатково див. відповідь *запитання 1 цих Роз'яснень*.

Додатково див. відповіді на *запитання 2-3, 11-1 цих Роз'яснень*.

197-3. Коли подають декларації особи, на яких поширюється дія статті 52-1 Закону (особливий порядок подання декларацій)?

Через 90 днів після звільнення, або закінчення війни, або в інший строк, визначений порядком здійснення заходів фінансового контролю, передбаченим абз. 1 ст. 52-1 Закону – залежно від того, яка обставина наступила першою (п. 5 ч. 7 ст. 45; абз. 12 ч. 7 ст. 45; ч. 8 ст. 45 Закону).

Ця норма **стосується** осіб, зазначених у пп. «в», «г», «д», «е», «з», «и» п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону, які за посадами, що вони займають, належать до:

- кадрового складу розвідувальних органів України;
- посад, перебування на яких пов'язане з державною таємницею у зв'язку з безпосереднім здійсненням такими особами оперативно-розшукової, контррозвідувальної, розвідувальної діяльності;
- осіб, які безпосередньо забезпечують безпеку посадових осіб відповідно до Закону України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб»;

- осіб, які претендують на зайняття таких посад, та осіб, які припинили діяльність (абз. 1 ч. 1 ст. 52-1 Закону).

197-4. Коли подають декларації особи, які перебувають на територіях, де ведуться активні бойові дії?

Якщо декларант перебуває там для здійснення службових повноважень – через 90 днів після визначення дати завершення бойових дій для території активних бойових дій, на якій суб'єкт декларування перебуває, або закінчення війни – залежно від того, яка обставина наступила першою.

Суб'єкти декларування, які для здійснення службових повноважень на постійній основі перебувають на територіях, на яких ведуться активні бойові дії, перелік яких визначається в установленому законодавством порядку, зобов'язані подати декларації не пізніше 90 календарних днів з дня настання першої з таких обставин: припинення чи скасування воєнного стану, звільнення (припинення повноважень) або визначення дати завершення бойових дій для території активних бойових дій, на якій суб'єкт декларування перебуває (ч. 9 ст. 45 Закону).

Формулювання «**для здійснення службових повноважень на постійній основі перебувають на територіях**» означає, що:

- перебування на цих територіях пов'язане саме з реалізацією службових повноважень,
- перебування на цих територіях носить постійний, а не короткостроковий характер. Наприклад, у разі короткострокового відрядження на відповідну територію дія цієї норми Закону на декларанта не поширюватиметься;
- суб'єкт декларування фактично перебуває / знаходиться / є фізично присутнім на відповідних територіях.

Перелік **територій активних бойових дій** визначено п. 2 «Території активних бойових дій» та п. 3 «Території активних бойових дій, на яких функціонують державні електронні інформаційні ресурси» розділу I «Території, на яких ведуться (велися) бойові дії» Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих російською федерацією, затвердженого наказом Мініреінтеграції від 22.12.2022 № 309 (зі змінами).

Території, зазначені в п. 1 «Території можливих бойових дій» розділу I «Території, на яких ведуться (велися) бойові дії» цього Переліку не належать до активних (про що йдеться в Законі), тому перебування там для здійснення службових повноважень не дає права на відтермінування подання декларацій.

Дата завершення бойових дій зазначена у вказаному Переліку.

Зазначений вище Перелік оновлюється не рідше ніж двічі на місяць. Мініреінтеграції може надавати роз'яснення з питань його застосування (п. 1 постанови Кабінету Міністрів України від 06.12.2022 № 1364 «Деякі питання формування переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією»).

197-5. Коли подають декларації особи, які перебувають на тимчасово окупованих територіях (ТОТ)?

Через 90 днів з дати завершення тимчасової окупації або після закінчення війни – залежно від того, яка обставина наступила першою.

Суб'єкти декларування, які перебувають на тимчасово окупованих територіях, перелік яких визначається в установленому законом порядку, зобов'язані подати визначені ст. 45 Закону декларації не пізніше 90 календарних днів з дня настання першої з таких обставин: припинення чи скасування воєнного стану або визначення дати завершення тимчасової окупації для тимчасово окупованих територій, на яких суб'єкт декларування перебуває (ч. 10 ст. 45 Закону).

Перелік **тимчасово окупованих територій (ТОТ)** визначено розділом II «Тимчасово окуповані Російською Федерацією території України» Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих російською федерацією, затвердженого наказом Мініреінтеграції від 22.12.2022 № 309 (зі змінами).

Дата завершення тимчасової окупації (у разі її визначення) зазначена у вказаному Переліку.

Зазначений вище Перелік оновлюється не рідше ніж двічі на місяць. Мінреінтеграції може надавати роз'яснення з питань його застосування (п. 1 постанови Кабінету Міністрів України від 06.12.2022 № 1364 «Деякі питання формування переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією»).

Для осіб, які перебувають на ТОТ, Закон не визначає критеріїв / умов такого перебування.

197-6. Коли подають декларації особи, які є полоненими, інтернованими?

Через 90 днів з дня повернення на підконтрольну Україні територію (ч. 12 ст. 45 Закону).

Суб'єкти декларування, які є полоненими, інтернованими, зобов'язані подати визначені ст. 45 Закону декларації не пізніше 90 днів з дня повернення на підконтрольну Україні територію (ч. 12 ст. 45 Закону).

Для цілей декларування **полоненими** слід вважати суб'єктів декларування (п.п. 1-2 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей»):

- яких було позбавлено особистої свободи державою-агресором, її органами, підрозділами, формуваннями, іншими утвореннями у зв'язку із захистом державного суверенітету, незалежності, територіальної цілісності і недоторканності України внаслідок збройної агресії проти України, які належать до складу сил безпеки і сил оборони України та до однієї з категорій осіб, визначених Женевською конвенцією про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року та Додатковим протоколом до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року;

- які є цивільними особами, що перебувають під захистом Конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року, яких було позбавлено особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України державою-агресором, її органами, підрозділами, формуваннями, іншими утвореннями під час перебування на тимчасово окупованих територіях України або на території держави-агресора.

Під **інтернованими** слід розуміти суб'єктів декларування, яких піддано інтернуванню.

Інтернування – прийняття та примусове поселення нейтральною державою або іншою державою, що не є стороною міжнародного збройного конфлікту, осіб, які належать до збройних сил держав, що воюють (війська сторін, у тому числі військові кораблі та літаки, військовополонені, які втекли, хворі та поранені), що змушені були увійти на її територію. Особи, піддані інтернуванню, роззброюються і розміщуються на розсуд держави, яка їх прийняла.

Інтернування також означає примусове поселення у спеціальних місцях цивільних осіб однієї із сторін, що воює, які опинилися на території противника у зв'язку з міжнародним збройним конфліктом (п. 28 розділу I Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України, затвердженої наказом Міноборони від 23.03.2017 № 164, зареєстрованим у Мін'юсті 09.06.2017 за № 704/30572).

Відлік строку для подання декларацій такими категоріями суб'єктів декларування, починається з дня, наступного за днем прибуття на підконтрольну Україні територію (тобто ту частину території України, яка не належить до тимчасово окупованих рф територій).

Перелік тимчасово окупованих територій (ТОТ) визначено розділом II «Тимчасово окуповані Російською Федерацією території України» Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих російською федерацією, затвердженого наказом Мінреінтеграції від 22.12.2022 № 309 (зі змінами).

198. Як зазначати відомості про місце проходження служби військовослужбовцям?

Військовослужбовці рядового, сержантського і старшинського складу, молодшого та старшого офіцерського складу не зазначають відомості про місце роботи (проходження

служби) або місце майбутньої роботи (проходження служби), займану посаду (абз. 2 п. 1 ч. 1 ст. 46 Закону).

У зв'язку з цим під час зазначення вказаною категорією осіб відомостей про місце роботи у розділі 2.1 «Інформація про суб'єкта декларування» декларації слід:

- у полі «Код в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань місця роботи або проходження служби (або місця майбутньої роботи чи проходження служби для кандидатів)» обрати позначку «Не застосовується»;
- у полі «Найменування місця роботи або проходження служби (або місця майбутньої роботи чи проходження служби для кандидатів)» зазначити «військова служба»;
- у полі «Займана посада (або посада, на яку претендуєте як кандидат)» вказати «військовослужбовець»;
- у полі «Тип посади» обрати позначку «Не застосовується».

Військові посадові особи **вищого офіцерського складу** зобов'язані зазначити повні відомості про місце (майбутнє місце) проходження служби, займану посаду (посаду, на яку особа претендує).

Під час внесення до розділу 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації інформації про грошове забезпечення військовослужбовця слід:

- у полі «Вид доходу» обрати позначку «Інше»,
- у полі «Зазначте, який саме» вказати «грошове забезпечення»,
- у полі «Джерело (джерела) доходу» обрати позначку «Інша фізична або юридична особа»,
- у полі «Тип особи» обрати позначку «Юридична особа, зареєстрована в Україні»,
- у полі «Код в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» обрати позначку «Не відомо»,
- у полі «Найменування» вказати «військова служба».

XXI. Особливості декларування в окремих ситуаціях

199. Як декларувати об'єкти, права на які набуті на підставі договору фінансового лізингу?

За договором лізингу одна сторона (лізингодавець) передає або зобов'язується передати другій стороні (лізингоодержувачеві) у володіння та користування майно, що належить лізингодавцю на праві власності на певний строк і за встановлену плату (лізингові платежі) (ст. 806 ЦК України).

Відомості про об'єкт нерухомого або рухомого майна, що належить лізингодавцю на праві власності, а суб'єкту декларування та/або членам сім'ї – на праві користування, відображаються у відповідному розділі декларації (зокрема, 3 «Об'єкти нерухомості», 5 «Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)» або 6 «Цінне рухоме майно – транспортні засоби»).

! Вартість об'єкта, переданого в лізинг, вказується відповідно до умов договору, незалежно від фактично сплачених коштів у звітному періоді.

Відомості про фінансове зобов'язання за договором фінансового лізингу підлягають декларуванню у розділі 13 «Фінансові зобов'язання» декларації, лише якщо розмір такого зобов'язання на кінець звітного періоду перевищує 50 ПМ.

Відомості про правочин, вчинений суб'єктом декларування (договір фінансового лізингу), на підставі якого у нього виникло:

- право користування об'єктом (якщо вартість предмета правочину перевищує 50 ПМ), а також
- фінансове зобов'язання (якщо його розмір перевищує 50 ПМ), відображаються у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації.

! Якщо **разовий видаток** суб'єкта декларування за договором фінансового лізингу **перевищує** 50 ПМ, то додатково у цьому ж розділі відображаються відомості про здійснений разовий видаток. Якщо разовий видаток у звітному періоді **не перевищував** 50 ПМ, то у відповідних полях слід обрати позначку «Не застосовується».

Якщо третьою особою частково або повністю сплачені лізингові платежі, то сплачена сума у звітному періоді підлягає відображенню у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації як дохід суб'єкта декларування або члена сім'ї.

Приклад

01.03.2023 (у звітному періоді) поліцейський та члени його сім'ї на підставі договору фінансового лізингу набули право користування квартирою вартістю 1 250 000 грн, яка належить на праві власності Державній іпотечній установі.

Цього ж дня укладено тристоронній договір (між поліцейським, Державною іпотечною установою та Головним управлінням Національної поліції в області) про компенсацію частини лізингових платежів, за яким Головне управління Національної поліції в області зобов'язалося виплачувати 40% лізингових платежів за договором.

У звітному періоді суб'єкт декларування сплатив лізингові платежі на загальну суму 60 000 грн (по 6 тис. грн щомісяця), а Головне управління Національної поліції в області – 40 000 грн.

У такому випадку суб'єкт декларування має вказати відомості про:

- квартиру вартістю 1 250 000 грн, із зазначенням права власності Державної іпотечної установи, а також права користування квартирою суб'єктом декларування та членами його сім'ї – у розділі 3 «Об'єкти нерухомості» декларації;
- дохід суб'єкта декларування, отриманий від Головного управління Національної поліції в області, у розмірі 40 000 грн як компенсація частини лізингових платежів – у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки»;
- фінансове зобов'язання суб'єкта декларування перед Державною іпотечною установою станом на 31.12.2023 у розмірі 1 150 000 грн – у розділі 13 «Фінансові зобов'язання» декларації;
- договір фінансового лізингу, на підставі якого у суб'єкта декларування виникло право користування на квартиру та фінансові зобов'язання – у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації. При цьому у полі «Вид правочину»

обрати «Інший», у полі «Зазначте, який саме» вказати «Фінансовий лізинг», у полі «Наслідки правочину» обрати «Інший» і в наступному полі «Зазначте, який саме» вказати «Виникло право користування та фінансове зобов'язання».

200. Як декларувати подарунки?

Подарунки є доходом незалежно від того, у якій формі вони отримані: у формі грошових коштів або в іншій формі. Подарунок – це грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають / одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової (ст. 1 Закону).

Це стосується також подарунків, які суб'єкт декларування отримує від члена сім'ї (або навпаки).

Оплата третьою особою витрат суб'єкта декларування або члена його сім'ї на відпочинок (переліт, проживання тощо), лікування, освіту тощо вважається подарунком у негрошовій формі, який, за загальним правилом, повинен бути відображений у декларації із зазначенням вартості подарунка.

Якщо третя особа (надавач освітніх послуг, організатор тощо) повністю або частково оплатила навчання суб'єкта декларування або надала йому знижку за освітньою програмою, яка пропонується не індивідуально визначеній особі, а невизначеному колу осіб або певному колу осіб (наприклад, прокурорам, суддям, державним службовцям, тощо), які відповідають критеріям для відбору навчальної програми (наприклад, підвищення кваліфікації), або умовою навчання за освітньою програмою є офіційне направлення суб'єкта декларування на навчання установою, де він працює, то це не є доходом для цілей декларування.

Додатково див. приклад 3 п. 14.3 розділу 14 Методичних рекомендацій по конфлікту інтересів: <https://wiki.nazk.gov.ua/?cat=73>

Оплата третьою стороною участі суб'єкта декларування у публічному заході не є доходом (додатково див. відповідь на *запитання 143 цих Роз'яснень*).

Доходи зазначаються незалежно від їх розміру, крім подарунків. **Подарунки у формі грошових коштів** зазначаються в декларації, якщо розмір таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) сукупно протягом року, перевищує 5 ПМ. **Подарунок у формі іншій, ніж грошові кошти** (наприклад, рухоме майно, транспортні засоби, нерухомість тощо), зазначається, якщо вартість одного подарунка перевищує 5 ПМ.

Якщо отриманий у звітному періоді подарунок у вигляді цінного рухомого майна, транспортного засобу, нерухомого майна, нематеріального актива, цінних паперів, грошових активів чи інших об'єктів декларування перебуває у суб'єкта декларування або члена його сім'ї станом на останній день звітного періоду, такий подарунок повинен бути також відображений у декларації в розділах 3 «Об'єкти нерухомості» (незалежно від вартості), 5 «Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)» (за умови, якщо вартість перевищує 100 ПМ), 6 «Цінне рухоме майно – транспортні засоби» (незалежно від вартості), 7 «Цінні папери» (незалежно від вартості), 12 «Грошові активи» (якщо сукупний розмір грошових активів перевищує 50 ПМ) тощо. У декларації наступного звітного періоду, за умов, що таке майно перебуває у суб'єкта декларування або члена його сім'ї станом на останній день звітного періоду, а його вартість перевищує встановлений поріг для декларування (наприклад, 100 ПМ – для цінного рухомого майна (крім транспортних засобів), відомості про таке майно зазначаються лише у відповідному розділі декларації залежно від виду об'єкта декларування.

У разі якщо вартість подарунка суб'єкту декларування перевищує 50 ПМ, необхідно додатково вказати у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації відомості про договір дарування, на підставі якого набуто право власності на це майно (подарунок).

Якщо ж таке майно не належить суб'єкту декларування на останній день звітного періоду (наприклад, внаслідок укладеного договору купівлі-продажу), то у декларації відомості зазначаються таким чином:

- 1) у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації – двічі про отримані доходи:
 - у негрошовій формі – у розмірі вартості майна, що подароване (за умови, якщо вартість подарунка перевищує 5 ПМ);

- у грошовій формі – дохід від продажу майна (подарунка) (незалежно від розміру);
- 2) у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» про:
 - договір дарування, на підставі якого набуто право власності на майно (подарунок) (за умови, якщо вартість подарунка перевищує 50 ПМ);
 - договір купівлі-продажу, на підставі якого припинено право власності на майно (подарунок) (за умови, якщо вартість предмета правочину перевищує 50 ПМ).

Якщо ж майно, яке було подаровано члену сім'ї суб'єкта декларування у звітному періоді, але не належить йому на останній день звітного періоду (наприклад, внаслідок укладеного договору купівлі-продажу), то у декларації зазначаються лише відомості у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» про отримані доходи:

- у негрошовій формі – у розмірі вартості майна, що подароване (за умови, якщо вартість подарунка перевищує 5 ПМ);
- у грошовій формі – як дохід від продажу майна (подарунка) (незалежно від розміру).

200-1. Декларування коштів, товарів, робіт, послуг, отриманих під час дії воєнного стану

У деклараціях, звітний період яких повністю або частково припадає на період дії воєнного стану, **не зазначаються** (п. 2-4 розділу XIII «Прикінцеві положення» Закону):

1. У розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації відомості щодо:

1) **грошових коштів отриманих від третіх осіб**, якщо вони у повному обсязі використані виключно для підтримки Збройних Сил України та/або для допомоги особам, які постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації.

Формулювання «у повному обсязі використані» означає, що у разі наявності різниці між сумою отриманих коштів та сумою коштів, переданих на потреби ЗСУ та/або осіб, які постраждали внаслідок війни, така різниця є подарунком та підлягає декларуванню за загальними правилами. Детальніше див. відповідь на *запитання 200 цих Роз'яснень*.

Одержані грошові кошти повинні бути використані виключно на одну або декілька із зазначених цілей:

- здійснення переказів на спеціальні рахунки, відкриті Національним банком України для підтримки Збройних Сил України / для гуманітарної допомоги особам, які постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації.

Йдеться про мультивалютний рахунок, відкритий Національним банком України одразу після початку повномасштабного вторгнення рф на територію України в іноземній та національній валюті. Реквізити офіційних спеціальних рахунків: UA843000010000000047330992708 та UA823000010000032302338301027.

- здійснення благодійних пожертв на користь Збройних Сил України.

Благодійною пожертвою визнається безоплатна передача благодійником коштів, іншого майна, майнових прав у власність бенефіціарів для досягнення певних, наперед обумовлених цілей благодійної діяльності, відповідно до Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» (ч. 1 ст. 6 Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації»);

- здійснення благодійних пожертв для підтримки і захисту осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації.

Це можуть бути особи, місце проживання / перебування яких знаходиться / знаходилося на тимчасово окупованих територіях (ТОТ), територіях ведення бойових дій, які змушені були залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру тощо;

- здійснення витрат на придбання та доставку товарів з подальшою їх передачею у власність ЗСУ, іншим військовим формуванням, ДФТГ, розвідувальним органам, правоохоронним органам.

Питання передання у власність вирішується з урахуванням чинних норм цивільного законодавства України;

• здійснення витрат на придбання та доставку товарів, оплату робіт чи послуг, наданих як гуманітарна допомога особам, які постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації.

Гуманітарна допомога – це цільова адресна безоплатна допомога в грошовій або натуральній формі, у вигляді безповоротної фінансової допомоги або добровільних пожертвувань, або допомога у вигляді виконання робіт, надання послуг, що надається іноземними та вітчизняними донорами із гуманних мотивів отримувачам гуманітарної допомоги в Україні або за кордоном, які потребують її у зв'язку з соціальною незахищеністю, матеріальною незабезпеченістю, важким фінансовим становищем, виникненням надзвичайного стану, зокрема внаслідок стихійного лиха, аварій, епідемій і епізоотій, екологічних, техногенних та інших катастроф, які створюють загрозу для життя і здоров'я населення, або тяжкою хворобою конкретних фізичних осіб, а також для підготовки до збройного захисту держави та її захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту. Гуманітарна допомога є різновидом благодійництва і має спрямовуватися відповідно до обставин, об'єктивних потреб, згоди її отримувачів та за умови дотримання вимог ст. 3 Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» (ст. 1 Закону України «Про гуманітарну допомогу»).

Наявність **підтвердження** використання одержаних грошових коштів на вищевказані цілі вимагається лише з 03.08.2022 (п. 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до Закону України "Про запобігання корупції" щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану»);

2) **товарів, отриманих безоплатно або за ціною, нижчою за мінімальну ринкову ціну:**

• з подальшою їх передачею у власність ЗСУ, іншим військовим формуванням, ДФТГ, розвідувальним органам, правоохоронним органам;

• наданих як благодійна жертва чи гуманітарна допомога особам, які постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації.

Наявність **підтвердження** використання одержаних грошових коштів на вищевказані цілі вимагається лише з 03.08.2022 (з моменту набрання чинності Закону України від 08.07.2022 № 2381-IX «Про внесення змін до Закону України "Про запобігання корупції" щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану»);

3) отриманих особами, які фактично проживають на ГОТ чи на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або особами, які були змушені залишити місце свого фактичного проживання внаслідок тимчасової окупації (загрози тимчасової окупації), ведення бойових дій, безоплатно або за ціною, нижчою за мінімальну ринкову ціну:

- **послуг із проживання** чи розміщення;
- транспортних послуг чи **послуг із перевезення** у зв'язку із зміною місця фактичного проживання та/або з поверненням до місця проживання;
- **медичних послуг**;
- **лікарських засобів**;
- товарів, робіт або послуг, визнаних **гуманітарною допомогою** (за винятком транспортних засобів, інших самохідних машин і механізмів, крім легкових автомобілів, спеціально обладнаних для перевезення осіб з інвалідністю та переданих особам з інвалідністю).

4) отриманої **матеріальної допомоги**, передбаченої законодавством іноземної держави (крім держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором), виплаченої **за рахунок коштів іноземної держави** (крім держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором) або **міжнародної організації**.

Правила декларування різних видів матеріальної допомоги див. у відповідях на *запитання 150-1, 150-2, 150-3 цих Роз'яснень*.

2. У розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації – *відомості про:*

1) правочини щодо набуття у власність / припинення власності на майно, набуте суб'єктами декларування в період дії воєнного стану + 1 місяць після припинення / скасування воєнного стану, якщо таке майно в повному обсязі передано на потреби ЗСУ / осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії РФ;

2) видатки з тих грошових коштів, які суб'єкти декларування отримали від третіх осіб в період дії воєнного стану + 1 місяць після припинення / скасування воєнного стану та в повному обсязі передали на потреби ЗСУ / осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії РФ.

Тобто відомості про вищезазначені об'єкти декларування **не відображаються в декларації у разі, якщо збігаються такі ознаки** одночасно:

- період отримання – з 24.02.2022 до припинення або скасування воєнного стану (+ 1 місяць припинення / скасування воєнного стану);
- ціль використання – на потреби ЗСУ / осіб, які постраждали внаслідок війни;
- обсяг використання на відповідні цілі – виключно у повному обсязі (у разі наявності різниці між сумою отриманих коштів та сумою коштів, переданих на потреби ЗСУ / осіб, які постраждали внаслідок війни, така різниця є подарунком та підлягає декларуванню за загальними правилами. Детальніше див. відповідь на *запитання 200 цих Роз'яснень.*);
- наявне підтвердження використання на вказані цілі (вимагається лише з 03.08.2022)

Щодо вимог про надання підтверджень, передбачених п. 2-3 розділу XIII «Прикінцеві положення» Закону.

Обов'язковою умовою правомірності одержання грошових коштів, товарів, отриманих безоплатно або за ціною, нижчою за мінімальну ринкову ціну, є наявність підтвердження подальшого використання грошових коштів, передачі / надання таких товарів у повному обсязі виключно на зазначені Законом цілі.

Таким підтвердженням можуть слугувати документи про здійснення переказу коштів на спецрахунок НБУ, документи про купівлю товарів, робіт, послуг, які можуть бути використані на користь ЗСУ / осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії (договори, чеки, квитанції, виписки тощо), документи, що засвідчують передачу особою товарів, робіт, послуг на вищевказані цілі (договори, акти приймання-передачі тощо).

Надані для підтвердження документи, у тому числі Національному агентству в межах реалізації його повноважень, повинні однозначно засвідчувати як передачу грошових коштів / товарів у повному обсязі, так і передачу їх адресатам для реалізації вказаної у п. 2-3 розділу XIII «Прикінцеві положення» Закону мети (наприклад, для підтримки і захисту осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації проти України).

Водночас наявність підтвердження використання одержаних грошових коштів на вищевказані цілі вимагається лише з 03.08.2022 (з моменту набрання чинності Законом України від 08.07.2022 № 2381-IX «Про внесення змін до Закону України "Про запобігання корупції" щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану»).

У разі настання вищезазначених обставин **ПСЗ не подається** (п. 2-5 розділу XIII «Прикінцеві положення» Закону).

Водночас у **декларації підлягають відображенню**:

- відомості про користування житлом, якщо суб'єкт декларування та/або член його сім'ї користувався ним не менше половини днів звітного періоду (для декларації кандидата на посаду, щорічної декларації (з будь-якою позначкою) – це 183 дні; для декларації при звільненні це може бути менший період) або станом на останній день звітного періоду (за умови, що право володіння або користування виникло не менше ніж за 30 календарних днів, що передували останньому дню звітного періоду);
- грошові кошти, майно (в т.ч., транспортні засоби), які суб'єкт декларування / член його сім'ї збирали на потреби ЗСУ та/або осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії РФ, якщо станом на кінець звітного періоду такі кошти, майно не були передані на відповідні цілі та залишались у власності суб'єкта декларування / члена його сім'ї. Відповідні об'єкти декларуються за умови перевищення порогу декларування у відповідних розділах декларації;

- відомості про транспортні засоби (незалежно від вартості), інше цінне рухоме майно (вартість якого перевищує 100 ПМ), якщо вони перебували у власності суб'єкта декларування / члена його сім'ї станом на кінець звітного періоду (навіть якщо вони були придбані та в подальшому передані на потреби ЗСУ). Додатково див. розділ VIII цих Роз'яснень.

Приклад 1

У березні 2022 року суб'єкт декларування почав збирати на свою карту гроші для допомоги ЗСУ. Загалом на його рахунок надійшло 98 906 грн. На зібрані кошти у квітні він купив дрон вартістю 97 567 грн та невідкладно передав його брату – військовослужбовцю ЗСУ, який знаходився на передовій, а решту переказав на спецрахунок НБУ в повному обсязі. Документів про передачу дрона брату у суб'єкта не залишилось.

Декларувати зібрані кошти у декларації за 2022 рік суб'єкт декларування не зобов'язаний, оскільки вимога про наявність підтверджень почала діяти лише з 03.08.2022.

Приклад 2

У березні 2022 року суб'єкт декларування почав збирати на свою карту гроші для допомоги ЗСУ. Загалом на його рахунок надійшло 178 976 грн. На зібрані кошти в квітні він купив тепловізор вартістю 178 900 грн та невідкладно передав його брату – військовослужбовцю ЗСУ, який знаходився на передовій. Решта коштів (76 грн) залишилась у нього. Документів про передачу дрона брату у суб'єкта не залишилось.

У розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації за 2022 рік такий дохід не підлягає декларуванню, оскільки його розмір не перевищує поріг декларування подарунків (5 ПМ; 12405 грн для 2022 року), визначений абз. 2 п. 7 ч. 1 ст. 46 Закону.

Приклад 3

01.03.2022 дружина та діти суб'єкта декларування виїхали за кордон, рятуючись від бойових дій, та отримали тимчасовий захист. Місцева благодійна організація знайшла для них житло, де вони проживали з моменту прибуття у березні 2022 до моменту повернення в Україну в серпні 2022 року.

З 01.06.2022 декларант звільнився із займаної посади.

За таких обставин у розділі 3 «Об'єкти нерухомості» декларації при звільненні (яка повинна охоплювати період з 01.01.2022 до 31.05.2022) суб'єкт декларування зобов'язаний зазначити житло, яким члени його сім'ї користувались закордоном, оскільки, по-перше, таке користування відбувалось більше половини днів звітного періоду (протягом трьох місяців з п'яти звітних), а по-друге, житло перебувало у користуванні членів сім'ї декларанта станом на кінець звітного періоду та не менше ніж 30 календарних днів, що передували останньому дню звітного періоду.

Приклад 4

У березні 2022 року суб'єкт декларування почав збирати на свою карту гроші для допомоги ЗСУ. Загалом на його рахунок надійшло 178 976 грн. На зібрані кошти 04.08.2022 декларант купив військову форму та передав у підрозділ, де служить його товариш.

01.08.2022 декларант звільнився із займаної посади.

За таких обставин, оскільки станом на кінець звітного періоду (01.08.2022) відповідні кошти (178 976 грн) були наявні на рахунку декларанта та сума цих коштів сама по собі перевищує 50 ПМ (124 050 грн для 2022 року), він зобов'язаний відобразити їх у розділі 12 «Грошові активи» декларації при звільненні.

Правило про те, що отримані кошти не декларуються як дохід, якщо вони повністю були витрачені на потреби ЗСУ та/або осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії РФ, не може бути застосовано саме в цьому випадку, оскільки витрата коштів на визначені Законом цілі відбулась після закінчення звітного періоду. Це означає, що зібрані протягом звітного періоду кошти та не витрачені на потреби ЗСУ та/або осіб, які постраждали внаслідок збройної

агресії рф підлягають відображенню у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації, з урахуванням вимог п. 7 ч. 1 ст. 46 Закону.

Водночас під час подання щорічної декларації (після звільнення) за 2022 рік такий дохід не підлягатиме відображенню (бо така декларація охоплює звітний період з 01.01.2022 до 31.12.2022, а в межах цього періоду кошти вже були використані на визначені Законом цілі). Аналогічний підхід застосовується і щодо рухомого майна, наявного в декларанта / члена його сім'ї станом на кінець звітного періоду, яке в подальшому передане на потреби ЗСУ та/або осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії рф.

201. Як декларувати об'єкти, набуті внаслідок спадкування?

Спадщина, набута суб'єктом декларуванням та/або членом його сім'ї, підлягає відображенню у декларації. Декларування спадщини здійснюється на **підставі свідоцтва** про право на спадщину, рішення суду про визнання права власності у порядку спадкування.

Об'єкти, які потребують перереєстрації права власності спадкоємцем (наприклад об'єкти нерухомості), для цілей декларування вважаються набутими у власність після відповідної державної реєстрації права власності на них за спадкоємцем, а отже, відображаються в декларації з цього моменту. Якщо спадщина прийнята, проте спадкоємцем не здійснено державну реєстрацію права на спадщину, слід брати до уваги, що законодавець розмежовує поняття «виникнення права на спадщину» та «виникнення права власності на нерухоме майно, що входить до складу спадщини», і пов'язує із виникненням цих майнових прав різні правові наслідки (постанова Верховного Суду від 04.09.2019 у справі № 450/328/15-ц).

Якщо станом на останній день звітного періоду право власності на об'єкт спадщини не переоформлено на ім'я спадкоємця, проте такий об'єкт перебуває у **користуванні** суб'єкта декларування та/або члена його сім'ї (за умови, що право володіння або користування виникло не менше ніж за 30 календарних днів, що передували останньому дню звітного періоду), це необхідно відобразити у декларації, зазначивши відповідний тип права (додатково див. відповідь на запитання 60 цих Роз'яснень).

Кошти, розміщені на банківських рахунках, грошові вклади з нарахованими відсотками або компенсаціями, відомості про які зазначені у свідоцтві про право на спадщину, отримані суб'єктом декларування та/або членом його сім'ї, відображаються в розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації з моменту отримання такого свідоцтва. У декларації слід зазначати сукупну суму вкладу (депозиту) та нарахованих процентів на дату виплати (додатково див. розділ XIII цих Роз'яснень).

Рахунки у банківських та інших фінансових установах у розділі 12.1 «Банківські та інші фінансові установи, у тому числі за кордоном, у яких у суб'єкта декларування або членів його сім'ї відкриті рахунки або зберігаються кошти, інше майно» декларації відображаються за загальними правилами.

202. Як декларувати вклади (депозити) та поворотну фінансову допомогу?

Відомості про кошти, надані суб'єктом декларування / членом його сім'ї як поворотна фінансова допомога та не повернуті їм у звітному періоді, а також неповернуті суми депозиту слід вказувати у розділі 12 «Грошові активи» декларації (в разі перевищення порогу декларування в цьому розділі).

*Відомості про кошти, надані суб'єктом декларування / членом його сім'ї як поворотна фінансова допомога та повернуті їм у звітному періоді, а також повернуті суми депозиту підлягають відображенню у розділі 12 «Грошові активи» декларації за загальними правилами декларування об'єктів у цьому розділі (тобто за умови наявності цих коштів станом на кінець звітного періоду та у разі перевищення порогу декларування в цьому розділі). У розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації відомості про такі кошти (тіло депозиту, розмір фінансової допомоги) не зазначаються. Водночас **доходом є відсотки** за депозитом.*

Поворотна фінансова допомога – сума коштів, що надійшла платнику податків у користування за договором, який не передбачає нарахування процентів або надання інших видів компенсацій у вигляді плати за користування такими коштами, та є обов'язковою до повернення (абз. 8 пп. 14.1.257 п. 14.1 ст. 14 ПК України).

Поворотна фінансова допомога декларується за правилами, окресленими для декларування позики (детальніше див. відповідь на *запитання 203 цих Роз'яснень*).

Вклад (депозит) – це кошти в готівковій або у безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору (ст. 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність»).

Розміщення коштів на рахунках в банку як вклад (депозит) не припиняє права власності на кошти, а отже, повернення тіла депозиту не може вважатися доходом.

Водночас якщо вклад (депозит) розміщено на умовах, за яких відсотки щомісяця капіталізуються та є доступними для використання вкладником (суб'єктом декларування або членом його сім'ї) до моменту завершення строку дії вкладу (депозиту), то такі нарахування (відсотки) відображаються у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації станом на кінець звітного періоду.

Якщо відсотки по депозиту додаються до тіла депозиту, то вони відобразатимуться в декларації як дохід лише після завершення строку дії депозиту та отримання його вкладником.

Такі самі правила застосовуються й у разі отримання вкладником гарантованої суми відшкодування коштів за вкладами за рахунок коштів Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

Як декларувати доходи у вигляді процентів, нарахованих за валютним вкладом, див. у відповіді на *запитання 153 цих Роз'яснень*.

203. Як декларувати позику?

Відомості про позику, **отриману** суб'єктом декларування або членом його сім'ї (тобто кошти, стосовно яких суб'єкт декларування або член його сім'ї є позичальником), відображаються у розділах:

- 12 «Грошові активи» декларації – за умов, зазначених у відповіді на *запитання 156 цих Роз'яснень*;
- 13 «Фінансові зобов'язання» декларації – за умов, зазначених у відповіді на *запитання 175 цих Роз'яснень*;
- 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації (відображаються відомості про правочин, у полях щодо видатку обирається позначка «Не застосовується») – за умов, зазначених у відповіді на *запитання 177 цих Роз'яснень*.

Відомості про отриману позику не відображаються у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації (додатково див. відповідь на *запитання 145 цих Роз'яснень*).

Кошти, які суб'єкт декларування або член його сім'ї **позичив** третій особі (тобто кошти, стосовно яких суб'єкт декларування або член його сім'ї є позикодавцем), зазначаються у розділі 12 «Грошові активи» декларації (як кошти, позичені третій особі) – за умов, зазначених у відповіді на *запитання 156 цих Роз'яснень*.

Відомості про надану суб'єктом декларування або членом його сім'ї позику не відображаються у розділах 13 «Фінансові зобов'язання», 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації.

Відомості про повернуту суму позики не відображаються у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації, однак в цьому розділі відображаються кошти, отримані у вигляді процентів від суми позики.

204. Особливості декларування особами, які є суб'єктами господарювання (ФОП)

1. Чи відображаються відомості про об'єкти, набуті суб'єктом декларування / членом його сім'ї для здійснення господарської діяльності (як ФОП)?

Так.

Громадянин визнається суб'єктом господарювання у разі здійснення ним підприємницької діяльності за умови державної реєстрації його як підприємця без статусу юридичної особи (ч. 1 ст. 128 ГК України).

Фізична особа – підприємець відповідає за своїми зобов'язаннями усім своїм майном, на яке відповідно до закону може бути звернено стягнення (ст. 52 ЦК України, ч. 2 ст. 128 ГК України).

Законодавством не встановлено окремого правового статусу майна фізичної особи – підприємця.

Отже, об'єкти нерухомості, транспортні засоби, інше цінне рухоме майно, яке набуто суб'єктом декларування та/або членом його сім'ї для здійснення підприємницької діяльності (як фізичною особою – підприємцем) підлягають відображенню у декларації на загальних підставах.

2. Чи відображаються доходи, отримані суб'єктом декларування або членом його сім'ї як ФОП?

Так.

У декларації зазначаються відомості про отримані доходи суб'єкта декларування або членів його сім'ї (п. 7 ч. 1 ст. 46 Закону). Перелік видів доходів, наведений у цьому положенні, включає у тому числі доходи від підприємницької діяльності, отримані суб'єктом декларування / членом його сім'ї як ФОП.

Дохід із джерелом їх походження з України – будь-який дохід, отриманий резидентами або нерезидентами, у тому числі від будь-яких видів їх діяльності на території України (включаючи виплату (нарахування) винагороди іноземними роботодавцями), її континентальному шельфі, у виключній (морській) економічній зоні, у тому числі у вигляді доходів від зайняття підприємницькою та незалежною професійною діяльністю (пп. 14.1.54 п. 14.1 ст. 14 ПК України).

Інформацію про отримані доходи від підприємницької діяльності як ФОП необхідно зазначити у розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації незалежно від розміру такого доходу. При цьому сума доходу від підприємницької діяльності за звітний період сумується і в декларації вказується **загальна сума валового доходу**, отримана суб'єктом декларування або членом його сім'ї як ФОП у звітному періоді.

При зазначенні доходу від власної підприємницької діяльності як ФОП джерелом доходу рекомендується зазначити самого суб'єкта декларування / члена його сім'ї, який є ФОП.

3. Чи відображаються відомості про банківські / фінансові установи, в яких суб'єктом декларування або членом його сім'ї як ФОП відкриті рахунки?

Так.

Банківські та інші фінансові установи, у яких у суб'єкта декларування або членів його сім'ї як суб'єктів господарювання (ФОП) відкриті рахунки або зберігаються кошти, інше майно, відображаються в декларації за загальними правилами (див. *розділ XV цих Роз'яснень*).

4. Чи відображаються відомості про фінансові зобов'язання суб'єкта декларування, члена його сім'ї, взяті ними для забезпечення здійснення господарської діяльності?

Так.

Відомості про фінансові зобов'язання суб'єкта декларування та/або членів його сім'ї відображаються в декларації за загальними правилами (див. *розділ XV цих Роз'яснень*) незалежно від мети та цілей вчинення правочинів, які зумовили виникнення фінансових зобов'язань.

5. Які видатки, здійснені суб'єктом декларування, який одночасно є фізичною особою – підприємцем (ФОП), відображаються в декларації?

Видатки та правочини суб'єкта декларування, здійснені ним як ФОП на виконання правочинів, спрямованих на набуття права на об'єкти декларування, які підлягають відображенню в розділах 3 «Об'єкти нерухомості», 4 «Об'єкти незавершеного будівництва», 5 «Цінне рухоме майно (крім транспортних засобів)», 6 «Цінне рухоме майно – транспортні засоби», 7 «Цінні папери», 8 «Корпоративні права», 10 «Нематеріальні активи» декларації

зазначаються завжди, незалежно від мети набуття таких об'єктів (для господарської діяльності чи для особистих потреб / потреб членів сім'ї).

У разі наявності даних про загальний розмір видатків, здійснених у звітному періоді суб'єктом декларування як ФОП (особливо якщо ФОП перебуває на загальній системі оподаткування), рекомендується відобразити їх в декларації (однією сумою).

Інші видатки та правочини, вчинені суб'єктом декларування як фізичною особою (а не як ФОП), зазначаються в декларації за загальними правилами.

Приклад 1

Суб'єкт декларування, який займається аграрним бізнесом, у звітному періоді купив комбайн вартістю більше 50 ПМ.

Такий об'єкт (комбайн) підлягає відображенню у декларації у розділі 6 «Цінне рухоме майно – транспортні засоби» декларації. Оскільки правочин і видаток на його придбання здійснено у звітному періоді саме суб'єктом декларування (не членом його сім'ї), вартість предмета правочину та розмір видатку перевищують поріг декларування, то відомості про такий правочин і видаток зазначаються у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації.

Приклад 2

Суб'єкт декларування у звітному періоді оплатив вартість туристичної подорожі на суму, що перевищує 50 ПМ.

Оскільки такий видаток здійснено ним для особистих потреб (не для господарської діяльності), то він підлягає відображенню у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації.

204-1. Декларування облігацій внутрішньої державної позики України (ОВДП), у т.ч. військових.

ОВДП декларується за загальними правилами декларування цінних паперів.

1. Придбання ОВДП у звітному періоді

У разі придбання ОВДП у звітному періоді підлягають заповненню такі розділи декларації:

- розділ 7 «Цінні папери» декларації – за умови, якщо цінні папери не будуть погашені станом на кінець звітного періоду. Для цього у блоці полів «Загальна інформація» в полі «Вид цінного паперу» слід обрати позначку «Боргові цінні папери», в полі «Вид боргових цінних паперів» – позначку «Державні облігації України»; в полі «Емітент» – позначку «Третя особа», в полі «Особа емітент є» – позначку «Юридична особа, зареєстрована в Україні» та зазначити відомості про Міністерство фінансів України (код ЄДРПОУ 00013480).

У полі «Номінальна вартість одного цінного папера, грн.» зазначається номінальна вартість 1 ОВДП (наприклад, 1000 грн). У разі якщо номінальна вартість 1 ОВДП визначена в іноземній валюті, то у вказаному полі зазначається номінальна вартість в перерахунку на гривні за офіційним курсом НБУ станом на дату набуття ОВДП.

Додатково див. відповіді на *запитання 117-1 – 119 цих Роз'яснень*;

- розділ 12.1 «Банківські та інші фінансові установи, у тому числі за кордоном, у яких у суб'єкта декларування або членів його сім'ї відкриті рахунки або зберігаються кошти, інше майно» декларації. Додатково див. відповідь на *запитання 174-1 цих Роз'яснень*;

- розділ 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» декларації – за умови, якщо разовий видаток на придбання ОВДП перевищує 50 ПМ. Додатково див. відповідь на *запитання 177 цих Роз'яснень*.

2. Наявність ОВДП у звітному періоді

Якщо ОВДП були придбані в минулому звітному періоді, а в періоді, за який подається декларація, не погашені, то заповненню підлягають розділ 7 «Цінні папери» та розділ 12.1 «Банківські та інші фінансові установи, у тому числі за кордоном, у яких у суб'єкта

декларування або членів його сім'ї відкриті рахунки або зберігаються кошти, інше майно» декларації.

Також може підлягати заповненню розділ 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації – у випадку, якщо особа володіє купонними облігаціями і отримує відсотковий дохід щомісяця / щокварталу тощо.

3. Погашення ОВДП у звітному періоді

Якщо у звітному періоді відбулося погашення купонних / дисконтних ОВДП «Військові облігації», то підлягає заповненню розділ 11 «Доходи, у тому числі подарунки» декларації. При цьому:

якщо було погашення купонних ОВДП, то у декларації зазначаються відомості про отриманий у звітному періоді дохід у розмірі номінальної вартості погашених ОВДП та дохід у вигляді відсоткового доходу по них;

якщо відбулося погашення дисконтних ОВДП, то у декларації зазначаються відомості про отриманий у звітному періоді дохід у розмірі номінальної вартості погашених ОВДП. Детальніше див. відповідь на *запитання 152 цих Роз'яснень*.

При цьому відомості про погашені у звітному періоді ОВДП не зазначаються у розділі 7 «Цінні папери» декларації, а відомості про рахунки зазначаються у розділі 12.1 «Банківські та інші фінансові установи, у тому числі за кордоном, у яких у суб'єкта декларування або членів його сім'ї відкриті рахунки або зберігаються кошти, інше майно» декларації за умов, викладених у відповіді на *запитання 166 Роз'яснень*.

Про декларування рахунку у цінних паперах (у т.ч. в ОВДП) додатково див. у відповідях на *запитання 166 та 174-1 цих Роз'яснень*.

XXII. Повідомлення про суттєві зміни в майновому стані (ПСЗ)

205. Як і коли подавати ПСЗ?

ПСЗ суб'єкт декларування подає особисто у 10-денний строк з моменту отримання доходу, придбання майна або здійснення видатку шляхом заповнення відповідної електронної форми у персональному електронному кабінеті Реєстру (абз. 1 ч. 4 ст. 52 Закону, п. 4 Порядку № 450/21).

ПСЗ подається незалежно від того, перебуває суб'єкт декларування в Україні чи за її межами (п. 4 Порядку № 450/21).

Паперова копія ПСЗ до Національного агентства не подається (п. 5 Порядку № 450/21).

206. Чи можна подати виправлене ПСЗ?

Ні.

На відміну від права суб'єкта декларування подати виправлену декларацію, яке закріплене в ч. 4 ст. 45 Закону, можливості подати виправлене ПСЗ Законом не передбачено. Коректні відомості слід зазначати у декларації за відповідний звітний період.

207. У яких випадках виникає обов'язок подати ПСЗ?

У разі отримання доходу, придбання майна або здійснення видатку суб'єктом декларування на суму, яка перевищує 50 ПМ (абз. 1 ч. 4 ст. 52 Закону).

Обов'язок подати ПСЗ виникає лише за таких обставин у сукупності:

- отримано дохід, придбано майно, здійснено видаток,
- дохід отримав / майно придбав / видаток здійснив саме суб'єкт декларування,
- розмір доходу / видатку, вартість придбаного майна перевищує 50 ПМ.

! Подання ПСЗ в інших випадках (у тому числі щодо членів сім'ї) Законом не передбачено.

Приклад

Вартість майна перевищує 50 ПМ, але була сплачена частинами, розмір кожної з яких не перевищує 50 ПМ.

ПСЗ подається після переходу права власності на таке майно (тобто за ознакою «придбання майна», а не за ознакою «здійснення разового видатку»).

208. Хто зобов'язаний подавати ПСЗ?

Додатковий захід здійснення фінансового контролю у вигляді обов'язку повідомляти про суттєві зміни у майновому стані застосовується до суб'єктів декларування, які є службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, а також суб'єктів декларування, які займають посади, пов'язані з високим рівнем корупційних ризиків (абз. 2 ч. 4 ст. 52 Закону).

Перелік суб'єктів декларування, які є службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, закріплений у примітці до ст. 51-3 Закону (див. відповідь на *запитання 22 цих Роз'яснень*).

Перелік посад з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків затверджений рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 17.06.2016 № 2 (див. відповідь на *запитання 23 цих Роз'яснень*).

! Інші суб'єкти декларування ПСЗ до Національного агентства не подають.

За яких обставин виникає обов'язок подати ПСЗ див. відповідь на *запитання 207 цих Роз'яснень*.

Чи виникає обов'язок подати ПСЗ в особи, яка тимчасового виконує обов'язки службової чи посадової особи, див. відповідь на *запитання 29 цих Роз'яснень*.

209. Чи слід повідомляти про суттєві зміни в майновому стані члена сім'ї суб'єкта декларування?

Ні (абз. 3 п. 5 Порядку № 450/21).

210. З якого моменту суб'єкт декларування більше не зобов'язаний подавати ПСЗ?

Після припинення перебування ним на посаді, яка передбачає зайняття відповідального та особливо відповідального становища або пов'язана з високим рівнем корупційних ризиків (п. 7 Порядку № 450/21).

Це може бути звільнення суб'єкта декларування або переведення на іншу посаду, яка не зазначена в примітці до ст. 51-3 Закону та в Переліку посад з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків.

! Суб'єкт декларування зобов'язаний подати ПСЗ, якщо підстави для його подання виникли до дня припинення або в останній день перебування ним на посаді, що передбачає обов'язок подання ПСЗ.

211. Коли необхідно подавати ПСЗ у разі придбання автомобіля за кордоном?

Після перерахування коштів за такий транспортний засіб.

Як визначається дата набуття права власності на транспортний засіб, набутий за кордоном див. у відповіді на запитання 106 цих Роз'яснень.

212. Чи необхідно відображати інформацію, яка була зазначена в ПСЗ, у декларації?

Так, з урахуванням порогів декларування у різних розділах декларації (абз. 2 п. 5 Порядку № 450/21).

Повідомлення про суттєві зміни в майновому стані за ст. 52 Закону не звільняє суб'єкта декларування від обов'язку подати декларацію та зазначити в ній відомості, передбачені ст. 46 Закону.

Наприклад, у разі отримання доходу на суму понад 50 ПМ суб'єкт декларування повинен подати про це ПСЗ. Зазначена інформація повинна бути також вказана у декларації цього суб'єкта декларування, що охоплює звітний період, у якому в суб'єкта декларування виник обов'язок подати відповідне ПСЗ.

! Законом встановлені різні пороги декларування для відображення інформації в декларації та в ПСЗ.

Так, у ПСЗ вказується інформація про отримання доходу, придбання майна або здійснення разового видатку на суму більше ніж 50 ПМ. Однак у декларації відображаються:

- усі доходи, все нерухоме майно, всі транспортні засоби незалежно від розміру / вартості,
- цінне рухоме майно (крім транспортних засобів), вартість якого перевищує 100 ПМ.

У разі придбання цінного рухомого майна (крім транспортних засобів) вартістю понад 50 ПМ, але менше ніж 100 ПМ, інформація про придбання такого майна відображається в декларації лише в розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування», оскільки поріг декларування в цьому розділі становить 50 ПМ.

213. Чи подається ПСЗ у разі здійснення валютно-обмінних операцій?

Ні (абз. 2 примітки до ст. 46 Закону, набрав чинності 02.06.2021).

214. Яке поняття доходу і видатку застосовується при поданні ПСЗ?

Одноразовий, фактично отриманий дохід до оподаткування.

Одноразовий видаток.

Під поняттям «**одноразовий дохід**» слід розуміти отримання суб'єктом декларування доходу, що перевищує суму в розмірі 50 ПМ, який нарахований та фактично виплачений одним джерелом доходу, має ознаку доходу та визначену дату набуття права власності на такий дохід (дату отримання доходу).

У разі отримання доходу **різними платежами (транзакціями)** від одного джерела й одного виду, йдеться про отримання декількох одноразових доходів. Тому ПСЗ подається лише по тій транзакції, розмір якої перевищує 50 ПМ. Суми транзакцій, навіть проведених в один день, не сумуються.

Зобов'язання повідомляти про суттєві зміни в майновому стані є додатковим заходом здійснення фінансового контролю, спрямованим на з'ясування фактичної зміни у майновому

стані суб'єкта декларування, не очікуючи подання наступної декларації. Тобто повинна виникати реальна суттєва зміна у майновому стані, яка полягає у можливості використання відповідного доходу суб'єктом декларування або здійсненні ним значного видатку.

При вирішенні питання про наявність чи відсутність обов'язку подати ПСЗ слід брати до уваги розмір нарахованого одноразового доходу, який при цьому був фактично отриманий суб'єктом декларування, до оподаткування (оскільки податковий агент, який нараховує, виплачує або надає оподатковуваний дохід на користь платника податку, зобов'язаний утримувати податок на доходи фізичних осіб – пп. 168.1.1 п. 168.1 ст. 168 ПК України), а також до можливої оплати роботодавцем інших платежів – аліментів, відрахувань до недержавного пенсійного фонду тощо).

Про дохід, що був нарахований, але не сплачений (не отриманий), не повідомляється (абз. 1 п. 6 Порядку № 450/21).

! При визначенні початку перебігу **строку**, протягом якого особа зобов'язана подати ПСЗ, до уваги слід брати дату фактичного отримання доходу суб'єктом декларування, а не дату його нарахування.

Під поняттям «**одноразовий видаток**» слід розуміти витрату, здійснену одним платежем (наприклад, однією трансакцією) незалежно від форми його здійснення – готівкової чи безготівкової.

Приклад 1

У разі отримання кількох платежів заробітної плати з різними сумами має місце отримання декількох одноразових доходів з одного джерела. Тобто особа може розпоряджатись грошовими коштами одразу після їх одержання (надходження частинами, наприклад, до 15 числа місяця і потім – до 30 числа).

Суб'єкт декларування повинен подати ПСЗ лише коли розмір **нарахованої** заробітної плати за половину місяця перевищує 50 ПМ і при цьому ця частина заробітної плати фактично отримана суб'єктом декларування.

Приклад 2

Суб'єкту декларування за повний місяць було нараховано заробітну плату, розмір якої перевищує 50 ПМ. Нараховані її частини (наприклад, аванс), що не перевищують 50 ПМ. У такому разі ПСЗ не подається.

Такий висновок не змінюється і у випадку, якщо нараховані частини заробітної плати, кожна з яких не перевищує 50 ПМ, були отримані суб'єктом декларування в один день (навіть за умови, якщо сума отриманих в один день, але окремо нарахованих частин доходу, перевищує 50 ПМ).

Приклад 3

Особі було нараховано аванс у розмірі, що перевищує 50 ПМ. Але фактично цей аванс до 15 числа місяця виплачено не було, натомість особа отримала його в кінці місяця. У такому випадку ПСЗ подається протягом 10 днів з моменту отримання коштів.

Приклад 4

За умовами цивільно-правового договору (наприклад, купівлі-продажу) третя особа зобов'язана виплатити суб'єкту декларування суму, що перевищує 50 ПМ. Але договір передбачає розстрочку платежів. Розмір кожного платежу не перевищував 50 ПМ. За таких обставин ПСЗ не подається.

Однак якщо третя особа здійснює разовий платіж за договором у розмірі понад 50 ПМ (наприклад 2 платежі одночасно або оплачує всю суму за договором тощо), або якщо умови договору про розстрочку платежу не будуть виконані, і оплата за договором буде проведена одним платежем, розмір якого перевищуватиме 50 ПМ, то у суб'єкта декларування виникне обов'язок подати ПСЗ.

Приклад 5

Суб'єкт декларування купує будинок і земельну ділянку, на якій він розташований, у одного продавця шляхом укладення двох окремих договорів. Вартість будинку перевищує 50 ПМ, а вартість земельної ділянки менша ніж 50 ПМ. У випадку здійснення **одного** платежу (у готівковій чи безготівковій формі) на ім'я продавця одночасно на виконання обох договорів вважається, що суб'єкт декларування здійснив один видаток, а отже, він має бути відображений у ПСЗ.

215. Чи необхідно щомісяця подавати ПСЗ, якщо розмір місячної заробітної плати суб'єкта декларування перевищує 50 ПМ?

Так, у разі отримання одноразового доходу у розмірі понад 50 ПМ.

Заробітна плата суб'єкта декларування вважається його доходом. Відповідно, якщо суб'єкт декларування отримав одноразовий дохід (у вигляді заробітної плати тощо) у розмірі **понад 50 ПМ, коли такий дохід було отримано**, то виникає обов'язок подати ПСЗ.

Роз'яснення щодо необхідності подання ПСЗ у випадку отримання кількох платежів заробітної плати з різними сумами викладено у попередньому питанні.

216. Чи подається ПСЗ у разі отримання подарунка?

Так, якщо розмір / вартість подарунка перевищує 50 ПМ.

Подарунок є доходом (п. 7 ч. 1 ст. 46 Закону).

217. Чи подається ПСЗ у разі дарування суб'єктом декларування майна, коштів?

Так – у разі дарування грошей.

Ні – у разі дарування майна, корпоративних прав.

Грошові кошти, передані у дар, є видатком. На відміну від дарування майна.

Детально про те, що є видатком для цілей декларування, див. у відповіді на *запитання 177 цих Роз'яснень*.

218. Чи подається ПСЗ у разі отримання колишнім учасником товариства виплати вартості його частки у статутному капіталі (у грошовій чи негрошовій формі)?

Так, якщо розмір / вартість частки у статутному капіталі перевищує 50 ПМ.

Чи є доходом частка (у грошовій чи негрошовій формі), отримана у разі виходу зі складу учасників господарського товариства див. у відповіді на *запитання 142 цих Роз'яснень*.

219. Чи подається ПСЗ у разі набуття у власність майна, вартість якого не відома?

Ні (абз. 4 п. 6 Порядку № 450/21).

Якщо при отриманні спадщини, подарунка, приватизації нерухомого майна тощо грошова оцінка такого майна не проводилась і вартість всього об'єкта не відома, ПСЗ не подається.

Правила визначення вартості див. у відповіді на *запитання 63 та 62 цих Роз'яснень*.

220. Скільки ПСЗ необхідно подати у разі одночасного придбання майна та здійснення видатку?

Одне, якщо видаток здійснено в межах 10-денного строку з моменту набуття майна у власність.

У разі придбання майна, вартість якого перевищує 50 ПМ, подається одне повідомлення, в якому зазначаються відомості у відповідних розділах щодо придбаного майна та здійсненого видатку (абз. 2 п. 6 Порядку № 450/21).

Це правило діє у випадку, якщо при придбанні майна суб'єкт декларування здійснив відповідний одноразовий видаток у той самий день або в межах 10-денного строку з моменту набуття майна у власність. Якщо з будь-яких причин право власності на майно суб'єкт декларування набув в один день, а сплатив за нього пізніше ніж через 10 днів – подається 2 (або більше) ПСЗ.

Приклад 1

Суб'єкт декларування придбав нерухомість 08.11.2023. У цей день був укладений договір купівлі-продажу, внесені відповідні зміни в Державний реєстр речових прав на нерухоме майно, суб'єкт декларування передав (перерахував) кошти продавцю.

У такому випадку подається 1 ПСЗ. У розділі 3 «Об'єкти нерухомості» зазначається інформація про квартиру, у розділі 9 «Видатки» – інформація про суму сплачених коштів.

Приклад 2

У разі здійснення суб'єктом декларування обміну майна (квартири, транспортного засобу тощо) у ПСЗ зазначається інформація про набуте в результаті обміну майно та видаток (вартість майна, право власності на яке припинилося).

Приклад 3

Суб'єкт декларування придбав нерухомість 08.11.2023. У цей день був укладений договір купівлі-продажу, внесені відповідні зміни в Державний реєстр речових прав на нерухоме майно. За умовами договору кошти продавцю покупець має перерахувати протягом 10 днів. Суб'єкт декларування передав (перерахував) кошти продавцю 15.11.2023.

У такому випадку подається 1 ПСЗ, у строк до 18.11.2023 (тобто в 10-денний строк з моменту придбання майна), але після оплати вартості квартири (тобто після здійснення видатку). У розділі 3 «Об'єкти нерухомості» зазначається інформація про квартиру, у розділі 9 «Видатки» – інформація про суму сплачених коштів.

Приклад 4

Суб'єкт декларування придбав нерухомість 08.11.2023. В цей день був укладений договір купівлі-продажу, внесені відповідні зміни в Державний реєстр речових прав на нерухоме майно. Але з певних причин (умови договору, хвороба, блокування рахунків – будь-що) кошти продавцю покупець перерахував пізніше, ніж через 10 днів (наприклад, 01.12.2023).

У такому випадку суб'єкт декларування повинен у строк до 18.11.2023 подати ПСЗ, в якому відобразити інформацію про придбане майно (тобто в 10-денний строк з моменту придбання майна). А потім (у цьому прикладі – до 11.12.2023) подати ще 1 ПСЗ, в якому відобразити інформацію про видаток (якщо він перевищує 50 ПМ).

Приклад 5

Суб'єкт декларування купує будинок і земельну ділянку, на якій він розташований, у одного продавця шляхом укладення двох окремих договорів. Вартість будинку перевищує 50 ПМ, а вартість земельної ділянки менша ніж 50 ПМ. Суб'єкт декларування здійснює **один** платіж (у готівковій чи безготівковій формі) на ім'я продавця одночасно на виконання обох договорів.

За таких обставин суб'єкт декларування повинен подати одне ПСЗ, в якому у розділі 3 «Об'єкти нерухомості» відобразити майно, вартість якого **перевищує** 50 ПМ (у цьому прикладі – будинок), а у розділі «Видатки» – видаток на придбання всього майна (тобто свій разовий видаток).

Майно, вартість якого **не перевищує** 50 ПМ (у цьому прикладі – земельна ділянка) не підлягає відображенню в ПСЗ, натомість може відобразитися в декларації, яка охопить відповідний звітний період.

221. Скільки ПСЗ необхідно подати у разі отримання спадщини, подарунка?

Одне.

У разі отримання доходу в негрошовій формі (спадщина, подарунок тощо), вартість якого перевищує 50 ПМ, подається одне повідомлення, в якому зазначаються відомості у відповідних розділах щодо отриманого доходу в негрошовій формі та отриманого майна (абз. 3 п. 6 Порядку № 450/21).

Спадщина, подарунок є доходами. Тому під час заповнення електронної форми ПСЗ відповідну інформацію слід відображати не лише у відповідних розділах щодо майна,

корпоративних прав, але й також в розділі 2 «Доходи, у тому числі подарунки» (якщо вартість спадщини, подарунка відома або має бути відома. Додатково див. відповідь на *запитання 219 цих Роз'яснень*).

222. Коли при переданні іншій особі грошових коштів чи майна подається ПСЗ?

ПСЗ подається, якщо:

1) грошові кошти передані у зв'язку із правочином, вчиненим з метою:

1.1) придбання у власність, володіння, користування активів, зазначених у ч. 1 ст. 46 Закону, та/або послуг (наприклад, оплата навчання, лікування, косметичних, туристичних послуг тощо);

1.2) виконання договірних зобов'язань, в тому числі фінансових (боржником за зобов'язанням);

1.3) надання благодійної, матеріальної, фінансової допомоги;

1.4) фінансової підтримки політичної партії у формі внеску;

1.5) виконання рішення суду, яке набрало законної сили;

1.6) дарування (грошові кошти як подарунок);

2) майно передане як:

2.1) засіб платежу відповідно до умов договору (наприклад, є предметом договору міни (бартеру);

2.2) матеріальна підтримка політичної партії у формі внеску;

2.3) вклад у статутний капітал товариства тощо.

ПСЗ **не подається** у разі припинення права власності на майно у результаті настання обставин непереборної сили – стихійні лиха, руйнування об'єкта, збройні конфлікти тощо (такі обставини не є правочинами).

Додатково про те, що є видатком, див. у відповіді на *запитання 177 цих Роз'яснень*.

Приклад 1

У разі дарування суб'єктом декларування грошових коштів у розмірі, що перевищує 50 ПМ, у повідомленні зазначається інформація щодо здійсненого видатку.

Приклад 2

У разі надання суб'єктом декларування благодійної допомоги, пожертви, фінансової допомоги, фінансової підтримки політичної партії, разово у розмірі, що перевищує 50 ПМ, у повідомленні зазначається інформація щодо здійсненого видатку.

Приклад 3

У разі якщо суб'єкт декларування у звітному періоді **подарував** належне йому майно (крім грошових коштів) третій особі, ПСЗ не подається, оскільки дарування майна не є видатком (для цілей декларування).

223. Чи подається ПСЗ в разі викрадення майна?

Ні, крім випадку отримання доходу у вигляді страхової виплати на суму, яка перевищує 50 ПМ.

Вибуття майна із фактичного володіння та користування власника у зв'язку з незаконними діями третіх осіб (викраденням) не є видатком (інформація про те, що є видатками для цілей декларування, відображена у відповіді на *запитання 177 цих Роз'яснень*). Крім того, за таких обставин право власності суб'єкта декларування на це майно не припиняється, а отже, зміни в майновому стані не настають (детальніше див. відповідь на *запитання 77 цих Роз'яснень*).

Однак якщо викрадене майно було застраховане і суб'єкт декларування отримав разовий дохід у вигляді страхових виплат на суму, яка перевищує 50 ПМ, – ПСЗ має бути подане.

В яких випадках виникає обов'язок подати ПСЗ див. у відповіді на *запитання 207 цих Роз'яснень*.

223-1. Чи подається ПСЗ в разі знищення майна?

Ні.

224. Коли виникає обов'язок подати ПСЗ у зв'язку з отриманням доходу від реалізації майна, яке відчужується третьою особою на підставі довіреності?

Обов'язок подати ПСЗ у суб'єкта декларування (довірителя) виникає з дня отримання повіреним доходу від відповідного правочину, якщо інше не передбачене умовами договору.

За договором доручення одна сторона (повірений) зобов'язується вчинити від імені та за рахунок другої сторони (довірителя) певні юридичні дії. Правочин, вчинений повіреним, створює, змінює, припиняє цивільні права та обов'язки довірителя (ч. 1 ст. 1000 ЦК України).

224-1. Особливості подання ПСЗ на період війни

Більшість суб'єктів декларування:

- звільняються від обов'язку подання ПСЗ, підстави для подання яких виникли у період з 24.02.2022 до 11.10.2023 включно (абз. 3 п. 2-7 розділу XIII «Прикінцеві положення» Закону).
- зобов'язані подавати ПСЗ з 12.10.2023.

Суб'єкти декларування, які мають право на відтермінування подання декларацій:

- звільняються від обов'язку подання ПСЗ, підстави для подання яких виникли з 24.02.2022 до припинення / скасування воєнного стану або іншого визначеного Законом строку (абз. 3 п. 2-7 розділу XIII «Прикінцеві положення» Закону, ч. 6 ст. 52 Закону).
- зобов'язані подавати ПСЗ з моменту відновлення у них обов'язку подавати декларації.

Додатково про строки див. відповідь на запитання п. 2-3 цих Роз'яснень та інфографіки нижче.

Приклад 1

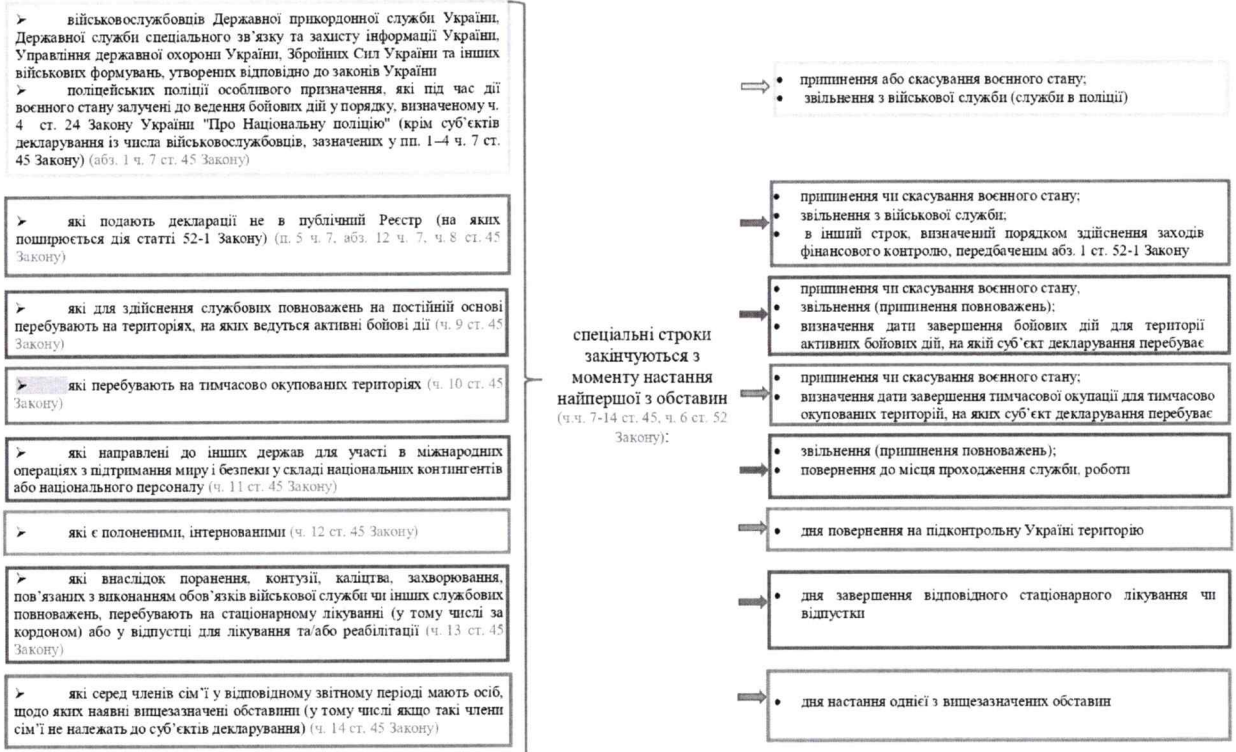
01.11.2023 суб'єкт декларування, у якого член сім'ї військовослужбовець ЗСУ, отримав від близьких осіб у подарунок гроші у сумі понад 50 ПМ.

У такій ситуації суб'єкт декларування не повинен подавати ПСЗ, оскільки підстави його подання виникли до початку перебігу строку для подання ним декларацій, визначених ч. 14 ст. 45 Закону.

Приклад 2

21.09.2023 суб'єкт декларування придбав квартиру (вартістю понад 50 ПМ) та здійснив видаток (розміром понад 50 ПМ). У такому випадку ПСЗ не подається, оскільки підстави подання ПСЗ (придбання майна, здійснення видатку) виникли в період з 24.02.2022 до 11.10.2023 включно.

Кого стосуються та коли закінчуються спеціальні строки звільнення від подання ПСЗ, ПВВР

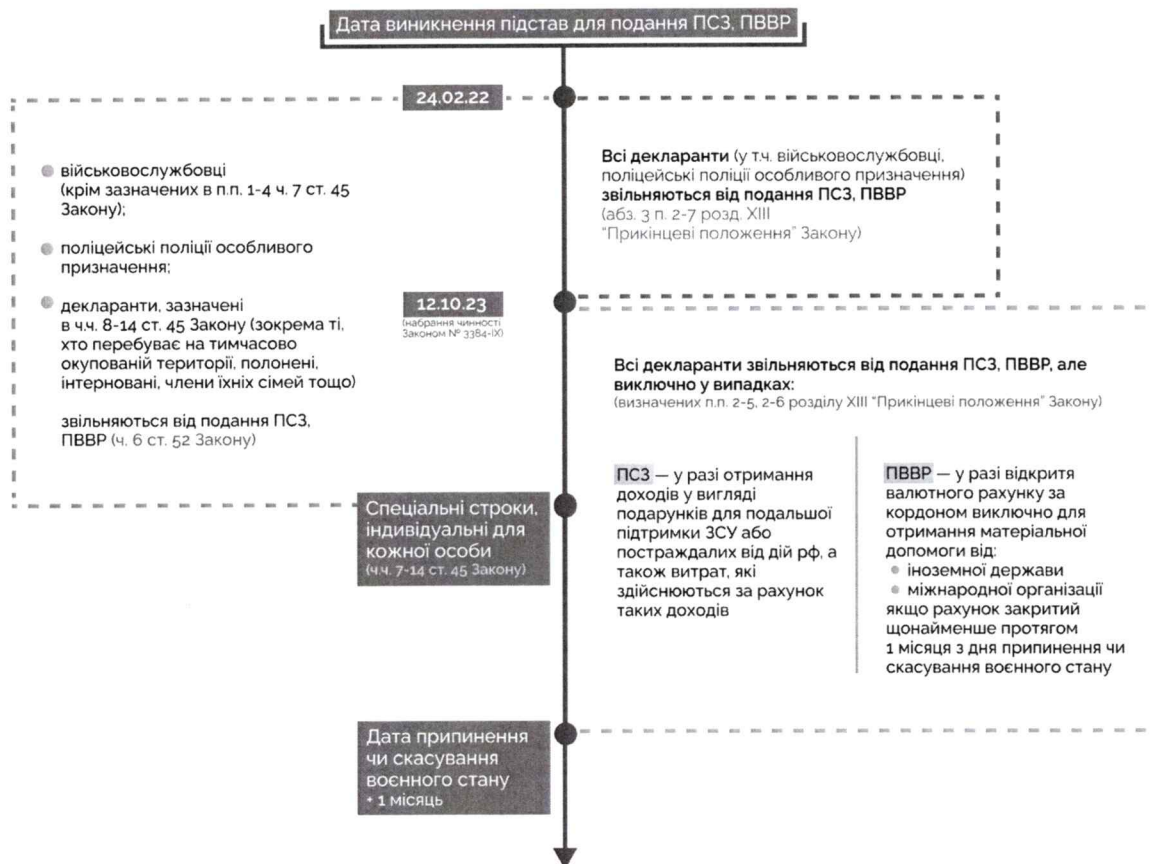
спеціальні строки закінчуються з моменту настання найпершої з обставин (ч.ч. 7-14 ст. 45, ч. 6 ст. 52 Закону):

Хто і за яких обставин звільнений від подання ПСЗ і ПВВР?

ПСЗ - повідомлення про суттєві зміни у майновому стані

ПВВР - повідомлення про відкриття валютного рахунку

Закон - Закон України "Про запобігання корупції"

XXIII. Повідомлення про відкриття валютного рахунка (ПВВР)

225. За якою формою та як слід подавати ПВВР?

Таке повідомлення подається в електронній формі.

Суб'єкт декларування зобов'язаний повідомити Національне агентство про відкриття валютного рахунка в установі банку-нерезидента у 20-денний строк з дня:

- коли суб'єкт декларування або член його сім'ї відкрив валютний рахунок;
- коли суб'єкту декларування стало відомо або повинно було стати відомо про відкриття такого рахунка членом його сім'ї (п. 3 Порядку № 451/21).

Суб'єкт декларування **особисто** заповнює відповідну електронну форму повідомлення про відкриття ним або членом його сім'ї валютного рахунка в установі банку-нерезидента після автентифікації у персональному електронному кабінеті Реєстру (п. 4 Порядку № 451/21).

Подання ПВВР до Реєстру підтверджується листами на електронну пошту суб'єкта декларування та у персональному електронному кабінеті суб'єкта декларування.

ПВВР подається незалежно від того, перебуває суб'єкт декларування в Україні чи за її межами.

ПВВР в паперовій формі не подається (п. 7 Порядку № 451/21).

225-1. Про відкриття яких рахунків слід повідомляти?

ПВВР подається лише про відкриття валютних рахунків, відкритих в установах банків-нерезидентів.

Повідомлення про відкриття інших рахунків, які обслуговуються юридичними особами, які не є установами банку-нерезидента, до Національного агентства не подаються.

Суб'єкт декларування зобов'язаний повідомити Національне агентство про відкриття ним або членом його сім'ї **валютного рахунка** в установі **банку-нерезидента** (ч. 1 ст. 52 Закону).

Валютний рахунок – будь-який рахунок суб'єкта декларування або члена його сім'ї, відкритий в установі банку-нерезидента в будь-якій валюті (п. 2 Порядку № 451/21).

Установа банку-нерезидента – юридична особа-нерезидент будь-якої організаційно-правової форми, яка є банком, її відокремлені підрозділи (філії, відділення), що створені і діють відповідно до законодавства іноземної держави та з місцезнаходженням за межами України (п. 2 Порядку № 451/21).

Банк – юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги (ст. 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність»).

Валюта – національна валюта України та іноземна валюта.

Національна валюта (гривня):

а) грошові знаки грошової одиниці України – гривні у вигляді банкнот, монет, у тому числі обігових, пам'ятних та ювілейних монет, і в інших формах, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території України, а також вилучені або такі, що вилучаються з обігу, але підлягають обміну на грошові знаки, що перебувають в обігу;

б) кошти на рахунках у банках та інших фінансових установах, виражені у гривні;

в) електронні гроші, номіновані у гривні;

г) цифрові гроші Національного банку України (п. 6 ст. 1 Закону України «Про валюту і валютні операції»).

Іноземна валюта:

а) грошові знаки грошових одиниць іноземних держав у вигляді банкнот, казначейських білетів, монет, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави або групи іноземних держав, а також вилучені або такі, що вилучаються з обігу, але підлягають обміну на грошові знаки, що перебувають в обігу;

б) кошти на рахунках у банках та інших фінансових установах, виражені у грошових одиницях іноземних держав і міжнародних розрахункових (клірингових) одиницях (зокрема у спеціальних правах запозичення), що належать до виплати в іноземній валюті;

в) електронні гроші, номіновані у грошових одиницях іноземних держав та (або) банківських металах (п. 5 ст. 1 Закону України «Про валюту і валютні операції»).

226. Як зазначати інформацію, якщо в один день відкрито декілька валютних рахунків?

Якщо суб'єкт декларування або член його сім'ї відкрив в один день декілька валютних рахунків в одній установі банку-нерезидента, суб'єкт декларування подає одне ПВВР із зазначенням номерів відповідних валютних рахунків і місцезнаходження установи банку-нерезидента.

Якщо валютні рахунки відкриті в один день як суб'єктом декларування, так і членом його сім'ї, або якщо валютні рахунки відкриті в різних установах банку-нерезидента, подаються окремі ПВВР стосовно кожної особи чи кожної установи банку-нерезидента (п. 5 Порядку № 451/21).

227. Чи відображаються ПВВР в публічній частині Реєстру?

Ні.

228. Коли у суб'єкта декларування припиняється обов'язок подавати ПВВР?

Після припинення виконання ним функцій держави або місцевого самоврядування або перебування на посаді, що зумовлює здійснення діяльності, яка передбачає обов'язок подання декларації.

Це може бути звільнення суб'єкта декларування або переведення на іншу посаду, яка не передбачає виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

! Суб'єкт декларування зобов'язаний подати ПВВР, якщо підстави для його подання виникли до дня припинення або в останній день виконання ним функцій держави або місцевого самоврядування або перебування на відповідній посаді.

229. Чи повідомляти про відкриття брокерського, інвестиційного рахунка?

Ні.

Детальніше див. відповідь на запитання 225-1 цих Роз'яснень.

229-1. Чи повідомляти про відкриття рахунка для зберігання електронних грошей (на сервісах Wise, Skrill, Neteller та подібних)?

Ні, якщо компанії, які володіють відповідними сервісами для зберігання електронних грошей (наприклад, Wise), не є банками.

Зазвичай це фінансові установи.

Детальніше див. відповідь на запитання 225-1 цих Роз'яснень.

229-2. Чи потрібно подавати ПВВР, відкритого для отримання матеріальної допомоги під час дії воєнного стану?

Ні, за наявності в сукупності таких обставин:

- суб'єктом декларування або членом його сім'ї відкрито валютний рахунок в установі банку-нерезидента під час дії воєнного стану;

- такий рахунок використовувався виключно для отримання матеріальної допомоги, передбаченої законодавством іноземної держави (крім держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором), виплаченої за рахунок коштів іноземної держави (крім держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором) або міжнародної організації;

- такий рахунок закритий протягом одного місяця з дня припинення чи скасування воєнного стану.

У випадку недотримання принаймні однієї із вищезазначених умов суб'єкт декларування зобов'язаний подати ПВВР (п. 2-6 розділу XIII «Прикінцеві положення» Закону встановлено особливості обов'язку, передбаченого ч. 1 ст. 52 Закону).

229-3. Хто звільняється від подання ПВВР?

Більшість суб'єктів декларування:

- звільняються від обов'язку подання ПВВР, підстави для подання яких виникли у період з 24.02.2022 до 11.10.2023 включно (абз. 3 п. 2-7 розділу XIII «Прикінцеві положення» Закону).
- зобов'язані подавати ПВВР з 12.10.2023.

Суб'єкти декларування, які мають право на відтермінування подання декларацій:

- звільняються від обов'язку подання ПВВР, підстави для подання яких виникли з 24.02.2022 до припинення / скасування воєнного стану або іншого визначеного Законом строку (абз. 3 п. 2-7 розділу XIII «Прикінцеві положення» Закону, ч. 6 ст. 52 Закону). зобов'язані подавати ПВВР з моменту відновлення у них обов'язку подавати декларації.
- Додатково про строки див. відповідь п. 2-3 цих Роз'яснень.

Приклад 1

01.11.2023 суб'єкт декларування, у якого член сім'ї військовослужбовець ЗСУ, відкрив валютний рахунок в установі банку-нерезидента.

У такій ситуації суб'єкт декларування не повинен подавати ПВВР, оскільки підстави його подання виникли до початку перебігу строку для подання ним декларацій, визначених ч. 14 ст. 45 Закону.

Приклад 2

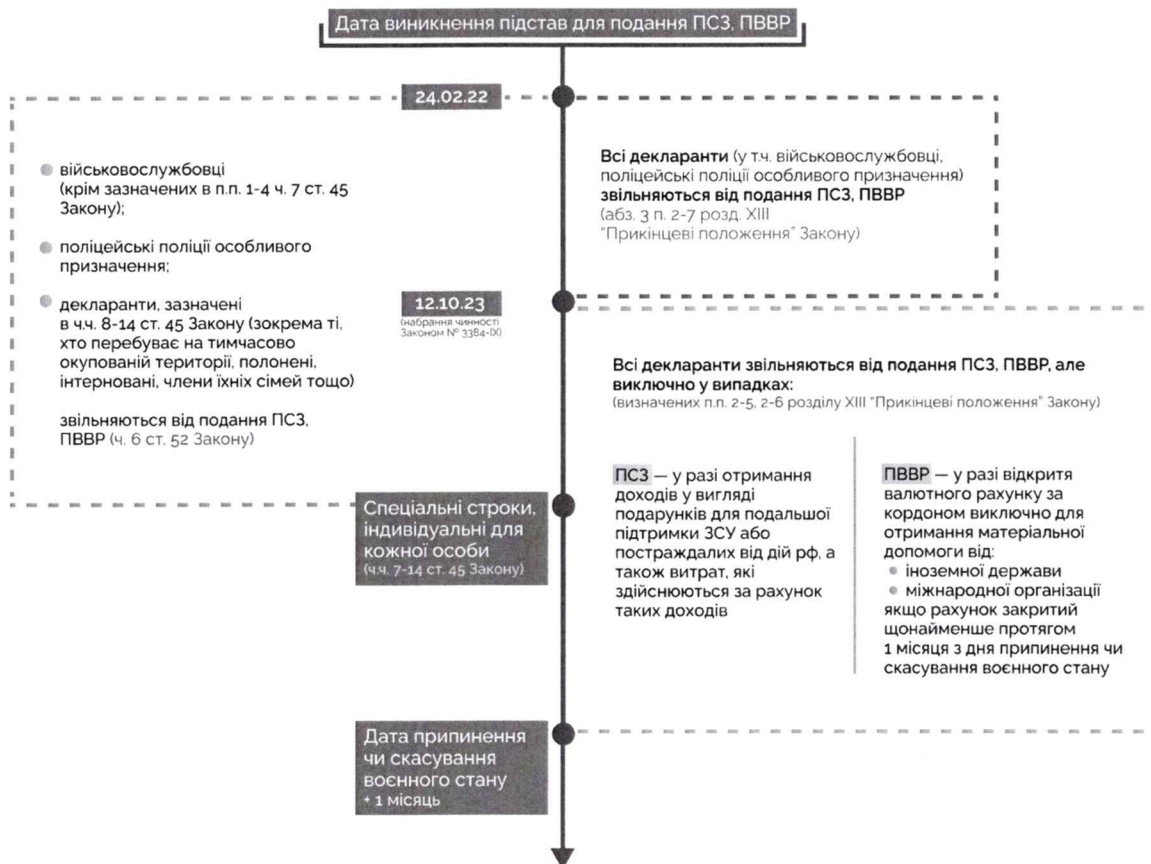
21.09.2023 суб'єкт декларування відкрив валютний рахунок в установі банку-нерезидента. У такому випадку ПВВР не подається, оскільки відкриття рахунку в установі банку-нерезидента відбулося в період з 24.02.2022 до 11.10.2023 включно.

Хто і за яких обставин звільнений від подання ПСЗ і ПВВР?

ПСЗ - повідомлення про суттєві зміни у майновому стані

ПВВР - повідомлення про відкриття валютного рахунку

Закон - Закон України "Про запобігання корупції"

XXIV. Відповідальність за порушення вимог фінансового контролю

230. Яка відповідальність передбачена за неподання або несвоєчасне подання декларації?

Кримінальна відповідальність за ст. 366-3 КК України, адміністративна відповідальність за ч. 1 ст. 172-6 КУпАП.

За умисне неподання суб'єктом декларування декларації передбачена кримінальна відповідальність у вигляді штрафу від 2500 до 3000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадських робіт на строк від 150 до 240 годин, або обмеження волі на строк до 2 років, або позбавлення волі строком на 1 рік, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3 років (ст. 366-3 КК України).

За несвоєчасне подання без поважних причин декларації передбачена адміністративна відповідальність у вигляді накладення штрафу від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ч. 1 ст. 172-6 КУпАП).

Суб'єктами адміністративної або кримінальної відповідальності за неподання або несвоєчасне подання декларації є особи, які зазначені у п. 1, пп. «а», «в» – «г» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону, які відповідно до ч.ч. 1, 2 ст. 45 Закону зобов'язані подавати декларацію.

! Відомості про осіб, яких притягнуто до відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, підлягають внесенню до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення (Реєстру корупціонерів).

231. Яка відповідальність передбачена за неповідомлення або несвоєчасне повідомлення про відкриття валютного рахунка в установі банку-нерезидента (ПВВР) або про суттєві зміни у майновому стані (ПСЗ)?

За неповідомлення або несвоєчасне повідомлення про відкриття валютного рахунка в установі банку-нерезидента або про суттєві зміни в майновому стані передбачена адміністративна відповідальність у вигляді накладення штрафу від 100 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ч. 2 ст. 172-6 КУпАП).

! Відомості про осіб, яких притягнуто до відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, підлягають внесенню до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення (Реєстру корупціонерів).

232. Яка відповідальність передбачена за подання недостовірних відомостей?

За подання недостовірних відомостей у декларації особа може притягатися до кримінальної, адміністративної та дисциплінарної відповідальності в установленому законом порядку.

1. Відповідно до ст. 366-2 КК України:

- умисне внесення суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей до декларації, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму від 500 до 2000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, карається штрафом від 3000 до 4000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від 150 до 240 годин або обмеженням волі на строк до 2 років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3 років;
- умисне внесення суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей до декларації, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму понад 2000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, карається штрафом від 4000 до 5000 тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від 150 до 240 годин, або обмеженням волі на строк до 2 років, або позбавленням волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3 років.

2. Відповідно до ч. 4 ст. 172-6 КУпАП подання завідомо недостовірних відомостей у декларації тягне за собою накладення штрафу від 1000 до 2500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Відповідальність за цією статтею за подання завідомо недостовірних відомостей у декларації стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, настає у випадку, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму від 100 до 500 прожиткових мінімумів для працездатних осіб.

3. У разі зазначення у декларації недостовірних відомостей, які відрізняються від достовірних на суму до 100 прожиткових мінімумів для працездатних осіб до суб'єкта можуть бути застосовані заходи дисциплінарного впливу.

Особа, яка вчинила корупційне правопорушення або правопорушення, пов'язане з корупцією, однак судом не застосовано до неї покарання або не накладено на неї стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, пов'язаними з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, або такою, що прирівнюється до цієї діяльності, підлягає притягненню до дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку (ч. 2 ст. 65-1 Закону).

Суб'єктами адміністративної та кримінальної відповідальності за подання недостовірних відомостей є особи, які відповідно до ч. ч. 1, 2 ст. 45 Закону зобов'язані подавати декларацію.

! Відомості про осіб, яких притягнуто до відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, підлягають внесенню до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення (Реєстру корупціонерів).

У разі виявлення у декларації недостовірних відомостей після 30-денного строку для подання виправленої декларації, суб'єкт декларування може звернутися до Національного агентства з листом та через персональний електронний кабінет Реєстру із поясненням причин, що призвели до внесення недостовірних відомостей та неподання виправленої декларації у 30-денний строк, додавши підтвердні документи. Подані таким чином відомості мають бути розглянуті Національним агентством під час повної перевірки декларації – у випадку їх подання до початку проведення Національним агентством такої перевірки (абз. 3 ч. 4 ст. 45 Закону).

233. Чи повідомляють керівника органу, в якому працює суб'єкт декларування, про декларування ним недостовірних відомостей?

Так.

У разі встановлення за результатами повної перевірки декларації відображення у декларації недостовірних відомостей Національне агентство письмово повідомляє про це керівника відповідного державного органу, органу влади Автономної Республіки Крим, органу місцевого самоврядування, їх апарату, юридичної особи публічного права, у якому працює відповідний суб'єкт декларування (ч. 2 ст. 51-3 Закону).

234. Який порядок перевірки факту подання та своєчасності подання декларації?

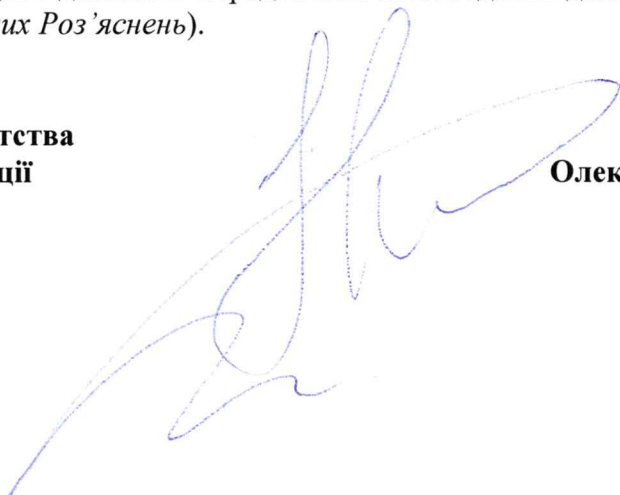
Державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, а також юридичні особи публічного права зобов'язані перевіряти факт подання суб'єктами декларування, які в них працюють (працювали), декларацій та повідомляти Національне агентство про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій у визначеному ним порядку. Порядок здійснення такого контролю та порядок інформування Національного агентства про виявлені факти неподання або несвоєчасного подання декларацій визначаються Національним агентством (ст. 51-2 Закону, наказ Національного агентства від 20.08.2021 № 539/21).

Якщо за результатами контролю встановлено, що суб'єкт декларування не подав декларації, Національне агентство письмово повідомляє такого суб'єкта про факт неподання декларації, і суб'єкт декларування повинен протягом 10 календарних днів з дня отримання такого повідомлення подати декларацію в порядку, визначеному Законом.

У разі неподання декларації суб'єктом декларування Національне агентство письмово повідомляє про це керівника відповідного органу та спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції.

Інформація про те, яка відповідальність передбачена за неподання декларації, викладена у відповіді на *запитання 230 цих Роз'яснень*).

**Голова Національного агентства
з питань запобігання корупції**

Олександр НОВІКОВ